

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228937

UNIVERSAL
LIBRARY

کتابخانه
کلیه جامعه عثمانیه

بسم الله الرحمن الرحيم

زنگین اشعار مجذوب ۶۱۶۵۳
لازوال یادگار مجذوب ۱۰۶۲

الموسوم بها

دیوان میرزا محمد

مجدوب تبریزی

منقول از کتبخانه حکیم میرزا در علی ضار عدد و وفاته و او می گویند

مطبوعه عمارت چاپخانه در کمالیای دکن

بسم الله الرحمن الرحيم

این کلام غم‌تقطیر دیوان‌جایه فطاشیرازی یعنی دیوان مجذوب تبریزی الموسوم به

دیوان مخدوم

1044

رويف الف

منقول از کتبخانه حکیم میرزا علی صاحب عبدجبار آباد دکن

عظمیٰ کی پین پڑے اندرون موج کی تہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

مُقَرَّ بِالذُّنُوبِ قَدْ دُعَاكَ وَأَنْ تَطْرُدَ فَمَنْ يُرَحِّمُ سِوَاكَ وَحَلَّصْنِي بِهِمْ عَمَّا سِوَاكَ رِضَاهُمْ كَانَ قَطْعًا مِنْ رِضَاكَ وَقَدْ كَانَتْ نَجَاتِي مِنْ ذَرَاكَ وَأَحْيَانِي بِرُوحٍ مِنْ هَوَاكَ وَقَدْ كَانَتْ حَيَاتِي مِنْ عَمَّاكَ	اَللّٰهُ عَبْدُكَ الْعَاصِي اَتَاكَ فَاَنْ تَغْفِرَ فَاَنْتَ اَهْلُ الذِّكْرِ اَللّٰهُ صَلِّ اَهْلَ الدِّكْرِ مَنِّيْ اَللّٰهُ اَرْضِ عَنِّيْ اَهْلَ بَيْتِ اَللّٰهُ كَا فَنِيْ مِنْ كُلِّ بَابِ اَللّٰهُ لَا تَمَتَّنِيْ مَبِيتِنَا لِسُوءِ اَللّٰهُ اَعْطِ مَاءَ ذَا حَيَاتِ
--	---

اَللّٰهُ عَبْدُكَ الْمَجْدُوب رَاجِحٌ
فَشَرَّفْنَا وَصَيَّرْنَا قَدْ اَكَا

تو دل بردی ہیخا از میان دمن شدم رسوا بیک پیمانہ میں در گلشن و گلخن شدم رسوا گجے چوں چشم دل در وادی امین شدم رسوا غم فریاد و مجنوں تازہ شد تا من شدم رسوا چو بلبل از فغان خود دریں گلشن شدم رسوا ز رنگ آمیزی آن غمزدہ پُرفتن شدم رسوا کہ عمرے از بے آن سر و سیمین تن شدم رسوا	فکند تی نقاب از رخ بیکدین شدم رسوا شدم مجنوں نہاوم ستر سدا کو بگو شتم گجے با چشم پر خون بحر کردم بر مجنوں را گذشت از بیتون و بخت عشق آواز شوم نہ همچوں گل صبا با باغبان غماز شدم رسوا گناہ ناہ زرد و گرینہ گلگون نے دامن بیائش نہا است راز من بشنونه از واعظ
---	---

من مجدوب را بجا مکن منع اے نصیحت گو
تو ہم دانی کہ میں سودا نہ تنہا من شدم رسوا

بیخون دل نمی گذرد چون مدار ما
 رجم بکن بگلشن مانے بهار ما
 تارنج گشته روز خوش از روزگار ما
 دریا کنار کرده ز دریا کنار ما
 صد آفرین بوحصل انتظار ما
 حاجت یه صبح و شام ندارد دیار ما
 افکنده گی چو بار چرخ است بار ما
 تاکه زکار ما گره افتد بکار ما
 امانود در کعب ماخت یار ما
 سر رشته مدار فلک با مدار ما

باز آ که بے توقطره اشک از کنار ما
 بے عارض تو غنچه دل وانے شود
 از بکه دیر دیر بمارخ نموده
 تا گشته بے تو دیده ماموچ خیز خون
 از ناز چوں تو سنگدے رگ دل تافت
 زاهد بیا که فیض خرابات دائم است
 تاسر بجاست نور بخشد چرخ دل
 چوں نے مساز برگ خود و سرکشی مجوئے
 روز ازل بما و تو دادند اختیار
 آسوده شو که خوب بهم تا بخورده است

باز آ که آب دیده مجذوب از کنار

بیخون دل نے گذرد چوں مدار ما

بخنده جمع کند خاطر پریشان را
 بفال روئے تو چوں واکند قرآن را
 خریدہ اند بجان دیده ہائے حیران را
 بروئے ہم نقشانند آب حیوان را
 بروں خرام و بہ از شہر کن بیابان را
 کہ پردہ بے ازین نیست راز پنہاں را
 مساز دشمن خود شعلہ های سوزان را
 بیا بمیکدہ و تازہ ساز ایمان را
 بچشم پاک نگر این بلند ایوان را

دہدز عشوہ بتاراج عقل و ایمان را
 فطر بسورہ نور است و دل بآیہ فتح
 بلاکشان غمت چوں نگاہ قربانی
 نہ محفل کہ بیاد بستی ز ہوش روند
 بیا بہ شہر و زیوانہ شہر را پر کن
 ممکن ملاست دیوانگان بعبانی
 بجست شاہد و ساقی مست و بادہ کوش
 ز کج مدرسہ بگریز و کہنہ اوراقش
 سخا کبازی اخلاص روئے نہ بر خاک

کند شاد بانگش تری سلیمان را	شگفته باش که خاصان بارگاه قبول
کند کار تو مجذوب ازال شہمشاہ است	کہ بستہ اند بنا مش طلسم دوران را
بناز کس نکشد دل نیاز مند ترا کہ ہست نشہ بھال لعل نوشخند ترا بقدر ہمت من قامت بلند ترا چو سر کردہ سرفراز پلے بند ترا کہ ام سر کہ نہ پال شد سمند ترا بہر چہ ہست رسا دیدہ ام کمند ترا کہ مست کردہ ام از بوئے خون ہمند ترا کہ نیست تاب جلدی اسیر بند ترا	نظر بغیر نباشد اسیر بند ترا بعم خصم و حیات سیح رشکم نیست فغان کہ عالم بالا یا سنے جانم سخت ازال اسیر گوشت تم کہ نام آراوی کجا شدی کہ تریبے کے شکار نہ شد چو شاہباز نظر در شکار گاہ وجود مشو توبستہ فتر اک خوشین غافل گرہ جلقہ فتر اک سر سری مفک
یقین کہ رحم بہ مجذوب خویش خواہی کردو	کہ تاب صبر دگر نیست مستمند ترا
گرمی عشق تو کرد از ہمہ دل سرد مرا کردہ شوق تو سبک روح ترا ز گرد مرا روشناس ہمہ کس کردہ رخ زرد مرا ہیچو خود یافتہ کم حوصلہ نامرد مرا چند دلیگیر کند دیدن بے درد مرا سخت بیدار و شدم سیکند این درد مرا نقش مقصود بود و شمشاد این درد مرا بس بود گر یہ گلگون و رخ زرد مرا	ساخت شوق تو ز قید و دھان فرد مرا سرکشی از قدم گیر و سلیمان نیست چہ توان کرد کہ بایں ہمہ پوشیدن راز نصم بد خوئے ز جانال شد غم در محب است بروئے ناصح خود ہیں خیر از درد نیست در وطن بودن کوچ بازی یاراں سہل است نزد و ہر است کہ بردش ہمہ در ہفتن است ہیچو مجذوب ز آرایش رنگین جہاں

غارِ زارِ عشق را گلزارِ مے دانیم ما
 مستی ما بے صلاحِ چشمِ مست یار نیست
 چشم اورا ذوقِ مستانِ بر سرِ کار آورد
 ہرچہ پیش آمد دریں وادی جنوں از پیش برد
 آسماں تا آسماں گرد سپاہِ عشق ماست
 باز بان خوش زبانی خصمِ خود را بست ایم
 قطرہ اشکِ ندامت را کہ هست از رو در
 برگناہ خویش از روئے عجز اقرار کن

راحتِ خود را دریں آزارِ مے دانیم ما
 خیرِ خود را در صلاحِ یارِ مے دانیم ما
 رونقِ ہر کار از ہم کارِ مے دانیم ما
 عقل را در کارِ او بے کارِ مے دانیم ما
 خاکساری را سپہ سالارِ مے دانیم ما
 طرزِ افسونِ زبانِ مارِ مے دانیم ما
 بہتر از ہفتاد استغفارِ مے دانیم ما
 رستگاری را دریں اقرارِ مے دانیم ما

بے تکلفِ دیدہ بیدار ہر مجذوب را
 در دو عالم دولتِ بیدارِ مے دانیم ما

تا چند از دستِ ہوسِ خواہی کشید آزار ما
 تا چند باشی در محنِ با آرزو ہائے کہن
 تا کہ بہ نیزنگِ جیلِ رنگینِ نمائی دے غل
 در راہِ آں ماہِ چگلِ در جاہِ تن افتادہ ل
 نعمِ نامہ ہا از ہجر اور در سینہ دارم تو بتو
 با علمِ وز ہر وعادتے پختیم سودا مدتے
 چوں صیدِ زخمی ہر زماں بر خیزد بگر از چماں

ہر کس گلے بر سر زند باشد بچشمِ غار ما
 آخر ترا باید شدن غمخوارِ ایں جبار ما
 غارے ترا در پائے شل بہتر ازیں گلزار ما
 آخر کشید ایں مشقتِ گلِ در راہِ ما دیوار ما
 ہر آہِ سر و شعلہِ خوشِ سطر است ز اطلوعِ مار ما
 آخر جنوں یا وحشتے بر ہم زد ایں بازار ما
 تلکے زد دستِ ایں واں بایک کشید آزار ما

مجذوبِ ساں رو پیشہ کن صبر و وفا و راستی
 تا دامت لطفِ خدا نصرت دہد در کار ما

ساقیا تا میتوانی پُر بدہ پیمانہ را
 راہِ دل را پُر تو معشوقِ روشن میکنہ

تا ازیں دیوانہ تر سازی من دیوانہ را
 شمعِ خود شمعِ ہدایت میشود پروانہ را

پرده بردار از جمال خشک تر با هم بسوز خنده زن برگریه واعظ که صبا و محیل واعظ از دور و سر فارغ شدن و شواریست التفات میفروش از باد ما را خوشتر است اگر کند افتادگی تسخیر دل ما دور نیست پیر ما الله از دنیا و از عقبی گذشت	تا یکے بینند شمع مسجد و میخانه را چند روزی هم به صحرای هرزه پاشدانه را سایه بر سر کیش کو تاه کن افسانه را نعمت چوں روی خدای نیست صبا خانه را با سلام میتوان کرد آتش نابیکانه را آخرین بر ما بنایم همت مردانه را
--	--

گنج پنهانی که پیدا شد دل دیوانه بود
جا بجا جستیم ما مجذوب این دیوانه را

پرده بردار جلوه کن یارا عشوہ ہم بکار ناصح کن چشم نہ صبح مگر نے بیند مشت خلکے بہ تند باد بدہ کو جنون کشادہ پیشانی پا بدامن کش و تصرف کن پاک چوں گشت دیدہ عاشق از تماشا شائے صنعت فرما د ہچو دیوانہ زیر پائے درآر چشم از خلق و عیب خلق پوش	ز ملاحتِ خلاص کن مارا تو کہ دیوانہ کردہ مارا شوخ چشمان ماہ سیمارا سیر کن اعتبار دنیا را کہ بہ یکجا کنیم سودارا قاف تا قاف ملاحتتارا سیر و قطرہ کرد در یارا میتوان یافت کار فرما را از سر کوہ شہر و صحرا را در قیامت کن این تماشا را
---	--

بخدا و گذار چوں مجذوب

کار امروز و کار فردا را

گفتم اگر با تو کنم دل دو تالہ	گفت بود قبلہ جاہل دوتا
-------------------------------	------------------------

دوش چہ خوش گفت یکے با یکے چشم ترے را کہ ز دل بہرہ یافت ورہ دل خوف ورجا با ہم است معرفت اندوز کہ بے معرفت ترک نگاہ تو بہر سو کہ تاخت	جانتوں داد بیک دل دوتا نخل یکے باشد و حاصل دوتا ناقہ یکے باشد و محصل دوتا بودیکے پیش بہ باطل دوتا کشتہ ہزار آمدت تل دوتا
	گر من مجذوب ندیت شوم باز تو اس ساختن از گل دوتا
خینے صوفی بجو آن آب آتش رنگ را گرد گفت را بر واز گوشہ میخانہ شوے حلقہ مستان برائے وجد صوفی بہتر است واعظا چوں خست یار بہر کسے در دست آوے زا ہد شب زندہ داری بر تو ہم آساں شود ہیچو من ناصح تو ہم با ناصح خود بدشوی خوب بد مستانہ می آید بہر زم انتقام باز بر دستے کہ تنہا بر صفت دلہا زند تا توانی حرص و نیا را مبر با خود و بگور بے ادب پا بر سر اس مرد آدم خور منہ	پاک سازیں خرقہ را و پاک سوزاں رنگ را سنگ راہ نقشہ دلہا مکن ایں رنگ را نالہ مستانہ زرو واز جا در آرد سنگ را بشنوم و عظم ترا یا ساز سیہ آہنگ را گر بدست آری شبے آں طرہ شہرنگ را خوب اگر بینی سیح چشمان شوخ و شنگ را شیوہ زیں بہ نباشد چہ رخ پر نیہ رنگ را صلح بہتر باشد از آمادہ ہون جنگ را شک تر بر خود مکن ایں کوچہ ہائے رنگ را شاہ من عزت نگہ دار افسر اورنگ را
	ہیچو مجذوب از دل و جان خدمت میخانہ کن تا ز رشک خود و لبو زری صاحبان رنگ را
ساقی بدہ آن ساغر یا قوت فشاں را زاں پیش کہ چوں بوے گل ایام شتاباں	با یاد ولایت نوش کنیز تسل گراں را بر باد و ہدای گسستہ ان جہاں را

مستم کن از آن آتش گلگون کہ مزاجش
 نے مست تو اند کہ در صومعه بند
 اے مست تو ورمیکہ یا ساغرے گیر
 سرخوش بدرمیکہ محتاج نباشد
 از ناوک ولد و ز نشانت نتوان داد
 چوں مار سز زلف بگیرد و لب خویش
 تا آفت شہرت نشود و فاش نیابی
 بے مصلحتے جو ہری کوئے خرابات
 ہر بار کہ ابروئے کجوت را مہ نو دید

دل زندہ و خوشحال کن سپرد جوان را
 نے محتسب شہر در دیر معال را
 اے شیخ تو در صومعه ماہ رمضان را
 ہشتیار زیارت نکند دیر مغال را
 نشناختہ غمزمہ الماس فشاں را
 در باب فدا ز دل جان کن دل جان را
 مینائی در دوشش بے نام و فشاں را
 در حق دل جان بد لعل رواں را
 از طاق بیزیر آمد و زد و یکساں را

محمد زوب بکن صفت شراب لب ساقی
 تا آب با آتش نہد تیغ زباں را

ساقم از لالہ دے تازہ داغ خویش را
 ماہ از خورشید و خورشید از تو میگردد فروغ
 لطف کن باز آنکہ بازایں دیدہ خونبارین
 میروم کن بے دماغی آہ نتوانم کشید
 تا نگیرد ننگ بیدردی در آغوشم قرار
 با دل امن آرزوئے پادشاهی چوں کنم
 شاہباز ہستم از اوج شہرت چوں گذشت
 ترا ہلا از زبہ خشتک میتوان بیزار ساخت

از چراغی کردہ ام روشن چراغ خویش را
 ہر کس از جانی کند روشن چراغ خویش را
 خوش بامیکہ چراغان کردہ باغ خویش را
 بسکہ در فکر تو میسوزم دماغ خویش را
 تنگ در بر می کشم چوں لالہ داغ خویش را
 یا بعالم چوں دہم کج فداغ خویش را
 تاز من عنقا کجا گیر و سراغ خویش را
 اگر بیک پیما نہ تر سازی دماغ خویش را

شمع دل محمد زوب آفت دار و از باد ہوس
 در پناہ عشق روشن کن چہ سراغ خویش را

کرده ام شیک بصید شیر آهوسے تڑا
 کعبہ در زیر ہر سنگے بود کوے تڑا
 سجدہ خورشید آتش والہ روئے تڑا
 قبلہ خود کردہ ام ہیوستہ ابروئے تڑا
 خوب مہب نام علاج تنہی خوئے تڑا
 از کہ محو آید بنازم دست بازوئے تڑا
 کافہا یا عین صادمصحف روئے تڑا
 بادو عالم چوں توان سنجید کیوئے تڑا
 روئے خواباں را بیدیم خوب یا روئے تڑا

بسکہ آساں دادہ ام دل چشم جادوئے تڑا
 بسکہ سنگ امتحان در کار دلہا کردہ
 واجب عینی است در شرع محبت بخلاف
 در محبت تا نہا شد در نمازم هیچ کار
 سرکش را جز بزور عجز نتوان رام ساخت
 پنجہ خورشید را بے پنجہ در ہم نافتن
 جز بجا میم لبست تفسیر کردن مشکل است
 فارغم کیتار زلفت از غم کونین کرد
 ملذرا ز حق لے نصیحت گو تو خود انصاف

نالہ مجذوب مارا پر بفتاب آورده است
 باز در کار است بدشتن دعا گوئے تڑا

کشد چوں بوسے گل از پردہ پیرو گلزارانرا
 و اگر شوم برقص بخودی آورد یا راں را
 و اگر جوش سر شکم آبرو افتد و باران را
 دریں موسم کہ مستان از خدا خوانند بارانرا
 نگہ دارد خدا از چشم بد چاک سواران را
 کہ گردن در کندگیست این آئینہ داران را
 قریب وعدہ تشکین دل کن بیقراران را
 بعد افضول تسلی میدہم است داران را

بہار آمد کہ سازد زیب گشن بزم یاراں را
 و اگر شوم ادیب صد گلستان بی مجنون شد
 و اگر افتان من قانون بزم پرستان شد
 و جوش گریخت بر زمین آسماں دارم
 و راں وادی کہ دل صید است و چشم صیقل
 بیغلن پروہ از خسارت خورشید و منہ اند
 چو خوابان در از خانہ گریہوں نے آئی
 میان دیدہ و دل با خیالت گفت گوام

بدشتن دل مجذوب از خوش نمون کن
 کہ تاثیرے اگر باشد دعائے ولفکاران را

باغ ہا دار و نشان در سبینه افکار ما بوی خوں می آید از پیمانہ سرشار ما چشم مست تا کند پیمانہ در کار ما آہ اگر سازند ما را حشر با کردار ما التفاتے کر کند کردار با گفتار ما در دل شبہا کند در یوزہ استغفار ما راحت ما را بجگمت دیدہ در آزار ما	باز خود گم گشتگان را کے گم نہ یار ما چشم ساقی فتنہ انگیز و محبت نہ نوش ہیچ میدانی چہ خونہا در دل ما کے کنی یا صمد و روزبان و دل پراز نقش نغم ہر دو عالم را تو اس تسخیر کردن بیخلاف ما ملاست پیشگاہ بیتاب از شرمندگی آنکہ در دے دوار عین دریاں کردہ است
---	---

کرد اگر مستی من و مجذوب رسولے خلق
 چہیت غیر از لطف کار خالق ستار ما

عیش ہا دار و بخاطر خاطر ناساد ما آفریں بر درس حکمت گفتن استاد ما تانند آں شوخ صید ما نشد صیاد ما عہد و پیمان بہت کے میر و از یاد ما حرف زلفت حلقہ شد در حلقہ اوراد ما میکند امید واریہائے وصل امداد ما جز لب لعلت کہ خواہد داد دیگر داد ما	دل پراز افغان و از لب بگذر و فساد ما شکوہ لا با کیمیائے صبر بیسازم نثار دلر با اول بادل داد و آنکہ دل بود ما بیکرنگی نمک با می پرستان خور و ایم دروش و در میخانہ چوں سبیح ذکر صوفیان ما حریف ترک تازیہائے ہجران نیست از تلافیہائے آن پیمانہ ہائے زہر و خون
---	---

صبر دار و عیشہا مجذوب بیتابی مکن
 صبر کن صبر از برائے خاطر ناساد ما

شیوہ پروانہ کے خواہد شدن ازیاد ما اول از عرش آمد آواز مبارک باد ما روز اول اینچنین تسلیم کرد استاد ما	شمع رخسار شما شد باعث ایجاب ما خلعت مہر شما دوزے کے سیکر و تدبیر بخش ہر چہ آمد پیش ما مشکل کشا نام تو بود
--	--

خاک آدم را خدا با نهر او در هم سرشت توبه آدم با مداد لب او شد قبول کار صیادان بود آزاد کردن صید را یا علی یا ابوالحسن یا ابلیس یا بوتراب بے نرا طاعت هر بنده مقبول نیست	هست میراث پدر خلاص ما و زراد ما تا شود در سمّت قدیم لطف او امداد ما نیست جز آزاد کردن شیوه صیاد ما این بود در راه دین هر صبح و شام مدد ما آفرین بر درس اول گفتن استاد ما
--	---

دین ما مجذوب مهر خید و اولاد او است

یا رب این دولت بود تا حشر در اولاد ما

نگذر توبه اگر باد شود در بر ما تا پناه سر ما سایه این درگاه است در اخلاص شبه در ضد سینه است تمار و زورق امید سلامت بکن اعتقاد ازل سکه نقد دل است رقم مغلطه از دفتر ما نتوان یافت کوکب از اوج سعادت نظر بیدار است شمع درویشی ما را چه غم از باد غرور	سایه لطف خدا کم نشود از سر ما سایه بر تارک گردن فکند انسر ما کابر و یافته آن خاک درش گوهر ما شده در دامن دل پاک و نالگر ما شده راجع به همان سکه عیار زر ما که ازل نام تو شد سر ورق دفتر ما تاج ما با نظر سعد کند خمش ما اگر خاک سحر بشد بود ساغر ما
---	---

خوش نماید ز تو مجذوب که در کوچه عشق

خاکپای همه کس باشی و تاج سر ما

اتمام ردیف الف از ب تا ی آینه

رباعی محبوب

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آن شاه قمر شگاف با آن همه مثال ^(۱) از وصف تو پُر بود دلش چون قرآن
از خانه کعبه آمدی سوئے جہاں چون نام خدا که از دل آید بزبان

شد مهر علی برائے دلہائے حبلی ^۲ در حفظ چو قرآن مجید بغلی
در قبر چو از خدا پرسند ز من گویم کہ امام اولم هست علیؑ

آن شاه کہ معراج سخاوت کف اوست ^۳ در روز جزا صف کرباں صف اوست
بخشید کفش آ پنجه بخود داشت گمان در بایے نجف نمونہ از کف اوست

برتر ز خیال ماعلی پایہ تست ^۴ لطف از لی تمام سرمایہ تست
خورشید ہروز حشر از آن پست شود تا فاش بہیند کہ در سایہ تست

ہر چند علی را ز نبی رنگ بروست ^۵ گر فرق کنی میان ایشان نہ نکوست
آن شمع کہ روشن شود از شمع دگر ہر چند از دست روشن ما چوں دست

دنيا بتو عرض ماه تا ماهی کرد (۴) پیش کرمت چه شد که کوتاهی کرد
احسان تو و بهشت را پایاں نیست بخشیدگی بکام دل خواهی کرد

۷

شلبه که خداست یار دیرینه او از نور نبی است روشن آئینه او
در سینه کعبه همچو دل کرد مقام او دل شد خانه خدا سینه او

۸

بے مهر علی ز دل تو ایماں مطلب از خانه کافران تو تر آں مطلب
شاه تو گدائی از گدائے او کن انگشته ملک از سلیمان مطلب

۹

ساجا به علی سپرده پیغمبر ما غالی ره دین نگشته از رهبر ما
با آنکه نبی سایه نمیندافت بجا کم هیچ نشد سایه او از سر ما

۱۰

دیں آر بدست از پے دینار مرو از دیدن آنچو طفل از کار مرو
بے تحفه ز پیش اہل منصب مگذر بادست تہی بر سر بیمار مرو

۱۱

تراں مے نخورد ز اہد پاکیزہ خیال کاں نشہ دیر نشہ وبال است وبال
لے مایہ زرق و شید و تزویر بگو جز خون تو در جہاں چہ چیز است حلال

۱۲

در گاہ تو یا علی شہاں کافی است این قبلہ نماز آسمان را کافی است
از روشنی مہر ز مہر ت پرید است یک ذرہ ز مہر تو جہاں را کافی است

روزے دوسہ دست و پاکشائند ترا تا از بد و نیک آزمائند ترا
گرد تو فلک حصائے آئینہ خست تا ہر چہ کنی ہماں نمائند ترا

۱۴

روزے کہ ز بیم جملہ راول خونست منکر بگناہ ماکہ چند و چوں است
گر پلے حساب در میاں مے آید غفار ز قہار بسے افسرداں است

۱۵

از آہن و نقرہ و طلا بے کم و کاست شد فہم کہ در کار ترش عمل بہاست
چوں رحمت حق از ہمہ در کار تراست از زان تراز و یقین نباشد پیداست

۱۶

گاہ از نفس سینہ سوزاں پیداست گاہے ز نگاہے گرم خواباں پیداست
با آنکہ نہفتن رخ بصد پردہ راز در ذرہ چو آفتاب تاباں پیداست

۱۷

مجدوب قناعتی کہ یزداں بتو داد ہاں سلطنت ملک سلیمان بتو داد
تا جاں داری ز غیر مطلب مطلب زان کس بطلب کہ مطلب جاں بتو داد

۱۸

از مرتبہ نبی شرف دار و حسن از رنگ رخ علی شغف دار و حسن
یکرا ز نہاں دریں دو دل جلوہ گراست یعنی کہ دو آئینہ کف دار و حسن

باقی رباعیات آئینہ

ناظرین دیوان مجذوب قلمی مورخہ ۱۳۶۷ھ لے میرے کتب خانہ میں موجود
ہے۔ کلام مثل دیوان حضرت حافظ شیرازی ہے۔ چنانچہ خود مجذوب
کا دعویٰ ہے۔ اور فی الحقیقت یہ دعویٰ زیبا ہے۔

نسبت شعر من و حافظ بگویم با تو چیست
ہست انگشتی کہ کار سبجہ صد دانہ کرد

ایضاً

بشعر دلکش مجذوب تاکہ گوش کند
دراں مقام کہ حافظ براورد آواز

بالفعل مجموعہ غزلیات ردیف الف مکمل حاضر خدمت ہے اگر اس کی
قدروانی ہوئی تو انشاء اللہ مکمل دیوان طبع ہو جائے گا۔ مجذوب صاحب
کا نام اور استاد کا نام معلوم نہیں۔ غزلیات کے سوا قصائد بھی قابل دید
ہیں۔ اگر یہ دیوان آج تک ایران وغیرہ میں طبع ہوا ہے تو ناظرین براہ کرم
مجھ کو مطلع فرمائیں۔ تاکہ مکر طبع کی ضرورت نہ پڑے۔ حتی الامکان مکر کو شش
کروں گا کہ یہ دیوان مکمل طبع ہو جائے۔ بشرطیکہ مقبول خاص و عام ہو۔
بالفعل ہم کے ٹکٹ ارسال فرما کر غزلیات ردیف الف طلب فرمائیے

وَالسَّلَامُ

راحم حکیم میرنا در علی رعد و افغانہ چیتا پور کن میر کاظم علی محلہ قطبی گورہ
حیدر آباد و کن بمکان حکیم میرنا در علی اس شینہ سے بھی یہ کتاب بقیمت ۴
مل سکتی ہے۔ غزلیات نا در حصہ اول ۴ حصہ دوم ۱۰ ترجمہ قصص العلماء ۲
حصہ عصر مع معصیل

در شمار ذرہ باشد کہ ناید آفتاب
گر بخاک آستان رخ نساید آفتاب
در پناہ سایہ لطف نباشد آفتاب
بر فلک حکم تو جاری چون عاصف آفتاب
آسمان از بینوائی آب گرد چون سیلاب
خاطر کرد آید رحمت ز قرآن انتخاب
بہر ہر بیماری زان زود و باشد کلاب
تا سر آمد ہیچو بسم اللہ نہ بر بہ کتاب
پیشتر از آسمان بود این عالم مستجاب
تا نگرید کے بخند اندھین ہا را سحاب
ہیچو مار از پوست پیرون کردہ خیمت غلاب

گر شمار خاکساران تو داند آفتاب
ذرہ پروردن شود معلوم شاہان کہ حکمت
در قیامت ترسم آن نگش من اند گردے
بر ملک شان تو ظاہر چون نماز نبیلا
کی نفس دریائے جودت گر نباشد موجزن
ساجت قرآن اشکت آید ہائے حمت بہت
آبرویت بہر گناہے را کہ باشد ضامن بہت
شد زبور آل یغیرہ کتابت را لقب
غنیمت راست از حصار این دعا پاکوتہ است
آبروئے باغ جنت تشنہ اشک تو بود
مارا افتادہ بر جان حجیم از دشمنیت

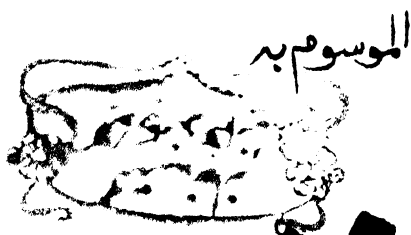
خوش نصرت این غزل مجذوبے جادادہ است
در نظر ہا ہیچو خاک آستان پوزاب

مطلع عشق یغیرہ آمد حسن مطلع پوزاب
آبروئے ہر دو عالم بود چون ام الکتاب
مطلع این چارہ بیت بلند انتخاب
سرزند از مشرق ہر ذرہ چندین آفتاب
تا نہدی پائے سعادت چون تو شاہی در رکاب
کے کو اکب را وجودے بہت پیش آفتاب
تا بسروید بکام دل ہم در رکاب
چون علیے کز تہ دل برب آید مستجاب

شد دیوان ہدایت چارہ بیت انتخاب
بود حسن حسن مطلع آنک از نور حجاب
ہست آن بر مان قاطع شہوار کائنات
آفتاب عارضت از رخ چو بردار نقاب
پڑ شود از نقش پیشانی زمیں چو آسمان
در رکابت پادشاہان نمود ذرہ نیست
می شتابد آسمان نے روز میگوید نہ شب
را نیت ہمراہ نصرت قد علم سازد ز جا

مجلد اول

شعر خوب کلام خوب نظیر دیوان خواجہ حافظ شیرازی یعنی دیوان مجذوب تبریزی

دیوان مجذوب

س ۱۰۶۶ هـ

از رویف باخ مع متفرقات

منقول از کتابخانه علی میر ناد علی صاحب عہد حمید آباد دکن و خانہ یونانی

چلتا پور

مجلد اول

بسم الله الرحمن الرحيم

خوش آنکه از مے گلگون شویم مست خراب
 نه شرط عقل بود غصه خوردن از هر باب
 همان است که مستان شویم از موی ناب
 چنانکه کرده به همت جنون خانه خراب
 شعور آدم خاک و نسیم غافل عالم آب
 بهر عمارت دل کن درین جهان خراب
 چنانکه عدم از آفتاب عالم تاب
 کس با لطف جفای ترا نکرده حساب
 نگاه خضر نیفتد بام موج سراب
 بچشم عاشق بیدل اگر نیاید خواب

سمندر چو مرقه کست و برق و شتاب
 ازین سرامی دور و چون ضرورت است حیل
 در بیم خواب عدم چون نمی توان آسود
 نه فکر خانه دنیا نه آخرت دارد
 بیا بملقه میخانه تابانی بیاست
 بیا بر نعم اسیران آب و گل ساقی
 و لم ز مهر جمالت بخویش مے باله
 بغیرین که بطر تو آشنای شده ام
 ز کامیاب لبست دل که میتواند برد
 جمال و صعب ترا جز بخواب نمیتوان دید

نبوش با ده و آسوده باش چو مجذوب
 از قید سجد و سوس و زهد فکر کتاب

گفت دل خوش دار گفتم یا نصیب
 گفت شاگرد باش یا یا و احبیب
 گفت آسان است و درست طبعیب
 گفت نزدیک است اما باشکیب
 گفت ترک غمزه کرد آنها کعبیب
 گفت از شاهاں نباشد پیر غریب
 گفت و سلم رو نماید عنقریب

گفتش تنگ که دهاد لغت فریب
 گفتش در مان و در دهم چسبیت
 گفتش در بیدانی مشکل است
 گفتش چو میتوان و صل تو یافت
 گفتش عقل و دل و دین با ختم
 گفتش یا و غریبان خوش ناست
 گفتش آینه شد دل از گذار

گفتش مجذوب می ناله مدام
گفت می باید بناله عندلیب

ماه را خوش بهین بر دے شراب
در میخانه را بر دے شراب
دارد البسته آرزوے شراب
میتوان یافت از سبوی شراب
تند و تلخ است بک خوشی شراب
هست امیدم آرزوے شراب
یاره هم بخت و جوئی شراب
پاک کن دل بهشت و شوی شراب

شب عید است و ماهی و هوئی شراب
با کلید بلال باز کشاے
محتسب را اگر شعورے هست
آنچه از خم نیافت افلاطون
عقل را صرفه در میدان هست
بسکه از زهد خشک منفعلم
روزگارم همه بهستی رفت
چند آلوده ریا باشی

از تو مجذوب تازگی دارو
مجلس درس گفتگوئے شراب

خوگر فایده دنیای زتابم چه تعجب
گرداده بکف و زخوشا بکم چه تعجب
گر راست بر دبر سر آیم چه تعجب
گر گرم شده خویش بیابم چه تعجب
گر خشم کند از مژه خوابم چه تعجب
گر راه نیندازد بسراجم چه تعجب
از لب و دهن فند و کلامم چه تعجب
گر دل بر دزد دست شرابم چه تعجب
گر نیست لطف و کتابم چه تعجب

لعلت کند از دست زتابم چه تعجب
بحر کیه لبالب بود از گوهر مقصود
چون خضر محبت همه جا راستیم دید
عمر بیت که بیت الحزن چشم برآیم
وصل تو بجز خواب کسی را ندید دست
خضر چو تو گل شده در عشق و چارم
آتشوخ که بیمار غمش مرگ ندارد
در میکده ام زهد در یافت بتاراج
گر دیده سطرلاب دلم زده چنان من

مجنوب کسی را که دل از کف نبردند
گر منع کند از من نامم چه تعجب

صفا گر چهره پرداز نکو نیست حیا چوں نور حیا در چشم دارد بخوش رنگی حیا گلعدا را گل سرخ از حیا صد برگ باشد چوبے با کال مخند ای گل که پنہاں مگو بلبل چرا پڑ میزند حرف مگو بر خویش ناز و غیرت عشق ازاں با ذوق مستی آشنا نم سیان خلق چشم از خلق در پوش حیا ایمنه دار و سرخ رو نیست حیا چشم و چراغ خوب رو نیست گل سرخ گلستان نکو نیست گل رعنا تک برگ از دور نیست سخن چین صبا در عیب جو نیست خونش را هرگز بهوده گو نیست که خوش خلقی ز خواباں تند خو نیست که هر رایک هنر هم راست گو نیست که در خلوت نشسته عیب جو نیست	
---	--

مگویم حرف یاراں را چو مجنوب
که دایم صرفه ام در صرفه گو نیست

افتادگی تو سرفراز نیست اصل همه طاعت نماز است عمرے کہ گل از نماز شب چید از ما همه عجز و تسبیح است از خورد و بزرگ بے رضایش یار بگفتی شکسته دل باش عزم سفر حجاز دارم توفیق طواف کعبه دادن	ایں سجده اگر کنی نماز نیست باقی همه قید احترام نیست چوں روز بهار در دراز نیست از بے همه کبر بے نیاز نیست هر کار کہ می کنند باز نیست در یاب کہ وقت دل نواز نیست موقوف بلطف کار ساز نیست کے کار عراقی و حجاز نیست
---	--

مجنوب شکسته باش و شاکر

چوں شیوۀ دوست و دنوازیست

سقا و شجاعت کد امش بد است
چه نقص ار بگوئی تمامش بد است
کدامش حلال و کدامش بد است
که در مذہب ماحرامش بد است
که ثبت کردن و احترامش بد است
زرا ز بخل زر دار نامش بد است
که پند ترا خاص و عامش بد است
وے بانگو یاں دواش بد است

شراب ارچہ لے شیخ نامش بد است
ہنر لایے مے چوں شمارم مدام
زہر پیز دنیا چو فرمودہ اند
بیکبارگی ترک دنیا ممکن
ہنر ہائے زر بین و زر خرچ کن
بزر میتواں باغ جنت خرید
چہ لانی ز ہنگامہ خاص و عام
ز مردی بود نشہ خشم و کین

پناہ مجنوب شاہنشاہیست
کہ کین باغ سلام غلامش بد است

رحم در سر کار این ترکان کاش بخت نیست
دائے بر جان کسے کو عشق با دل خستہ نیست
من کہ میدانم و رفیق تو بہرگز بستہ نیست

نیست یکدل از خدائے شمش نیست
از بہشت وصل جانایں این شاہی میکند
از دور دیگر چہ باشد مرا چشم کشتاد

مور نشانی کردہ مجنوب اما پیش من
بہمحو مطلع ہیچ بیت این غزل حبستہ نیست

داریم بہار می کہ خزانش نتوان یافت
باع بدہ جوئے کہ زبانش نتوان یافت
پندہست کہ پیدا و نہانش نتوان یافت
پنداشت کہ در بخت دہانش نتوان یافت

با آن گل خود رو کہ عیانش نتوان یافت
فریاد کہ افتادہ سرو کار دلم را
آن گنج کہ پیدا و نہاں در طلب او ست
خضر از رہ دوری طلب چشم جان کرد

تا نام و نشان از شناسیم که مجذوب
بد نام کسے شد که نشان از نخواست یافت

یارم ز در در آمد وین لطف سرمد است نازت همیشه باد که لطف سرمد است ترسم بهانه سازی و گوئی خوش آمد است جو ر تو جو ر تست ندانم چرا بد است ایں حقہ تہی کہ سر پایا زبرد است چون عنایب شیفته کارم خوش آمد است پاکیزہ صحتے است ولے کم درآمد است	شکر خدا کہ باز دم خوش درآمد است سر کردہ آمدی بسر م با ہزار ناز گر گویت کہ لطف نمودی خوش آمدی لطف تو لطف تست نکویم چاکم است لب تشنہ مفرج یا قوت لعل تست لے گل سیا کہ با خس و خاشاک این چمن زابد غار و روزہ بسیار ظاہر است
--	---

در کار خود اگر چه جنون است و ذوق
مجدوب ماست آنکہ درین فن سر آمد است

کہ باران بجا چوں بود رحمت است نشان نمایان این دولت است کہ این خیم بسیار کم فرصت است ز رنگش توان یافت بے علت است ہماں آفتاب قمر طلعت است	بہستی از آن گریہ ام عادت است غم اشک عاشق با امید وصل بہ لے کن علاج غم روزگار ز مردانہ گہا حبس سرخ روست ایں دور مقصود خورشید و ماہ
--	--

چہ خوش گفت پیرے بہ مجذوب ما
کہ از ہر دو جانب اوب عورت است

میران مجلس کہ باشد کاسمان بہ مست است چیت آن دریا کہ این چرخ مشبک شمع است پیر ما گفت اختیار ہر کس در دست است	صد آن دیوان کجا باشد کہ گردون بہ مست است چرخ اگر در باشد و اختر چو ما ہی صد ہزار دوش در میخانہ حرف از غنیا رو جبر شد
--	---

ہست اور الطف عالم را نظر بہت اوست
آنکہ در باغ وفا سر وہی پاکست اوست
ہر کجا باشد گلبد عیش با در دست اوست
ہر کہ در باغ محبت روز و شب پاکست اوست
این قیامت ہا ہمہ تعلیم حشمت اوست

نہست اور اجور و ملاہم غم از نہست نہست
گردن قمری بگویم در کند طوق کسیت
نشہ ساقی نہ بخشد گر شراب کوثر ہست
سر بازادی بر آرد در دو عالم ہیچو سرود
نقشہ بالا بلند ان تا قیامت قائم ہست

در نیار دگر ز جا مجذوب را شعر بلند
حلقش تمکین بے انصاف طبع پست اوست

سجدا غیر خدا در دل نہست
گر نہ مرد است چرا قابل نہست
جز خودی پیش خودت مائل نہست
آنکہ در مدرسہ ہا حاصل نہست
ہر کہ دیوانہ نشد عاقل نہست
ز ہر در کاسہ ما قاتل نہست
پیش ما گفت بیا مشکل نہست
گر عبادت بر ما باطل نہست
تحفہ بہ زکف سائل نہست

بیدے را کہ ز دل غافل نہست
دل نا پاک بحقیقت عشق
ز نگ آہنہ ز خود میگیرد
حاصل سیکہ ہا گفتی چیست
یک قلم نہست بدیوانہ قلم
شہد اُمید بود تلخی صبر
یافت تا مشکل ما بادہ فروش
سعی زاید نشود بے حاصل
بدعا کوش کہ در پیش کریم

گر زمینخانہ نہ جبہ مجذوب
ماچہ گویم با و جاہل نہست

مہ سکند را بفکر انداخت تا آئینہ نہست
کے تو ان میں مہر تابان نہاں آئینہ نہست
کار ہا ربط قدیم و خدمت دیرینہ نہست

سینہ ام را دیدن سے تو پال آئینہ ساخت
چون نشاید نور بہت از جبین آفتاب
یار آمد تازہ شد عہد و غم دیرینہ رفت

یختم اوراق را چوں برگ بر آب روان چوں فلک پیچیده بودم با حساب سال و ماه حرم دنیا و دهر پاک نشناختم چوں ملک قوت دل و احم از آن کس کن ایدرباغ و فنا لطف موقوف استغفار آدم کرده اند آنکه دل را مخزن گنجینه اسرار کرد	تا دلم درس خیالت را رواں در سینه خست تا جنون آمد سر سر هفت را آدینه خست آبروئی خویش را هم برودر دل گنینه خست همچو به بارنگ زرد و خرقة پیشینه ساخت ورنگه مارا دلیر آن تو به پیشینه ساخت بیزبانی را امانت را این گنجینه خست
--	---

قدرت آئینه پرواز دل مجذوب ما
میتواند هر نفس بشوید نهر آئینه خست

مرو به عمومه کا بنی شگفتگی عار است کسی که گفت در پی روزگار عیش کم است از آن بشاهد ساقی و باد و مطرب والا بس است همین دانشت ز علم نجوم ز رنگ رفته نشان دل شکسته میگیر فریب طاعت بسیار ز اهداں نخورید اسید بے علام در هوای باغ بهشت مگو ترا بکدامین عمل دهند نجات	سر به میکده دانشمیں چه در کار است اگر به میکده دانشمیں دیند بسیار است شدم رفیق که گفتند چارناچار است که ملک فیض شب از دیدن بیدار است گواه خاطر بیمار رنگ بیمار است رواج کار فر و شونده با خریدار است خیال خام تہی دست و سیر بازار است چو کار با گرم افتد پیمان بسیار است
---	--

ز در گهت بجھا سر نہی کشد مجذوب
بناک پلے تو اقرار بندہ اقرب است

ما را چه غم که ما ز تو بچند و غایت است باید شکایت از دل ما ساز خویش کرد عاقب بجائے غصہ ہماں یہ کہے خوردند	شکر خدا کہ لطف تو ہم بے نہایت است جامہ کہ نیم شکر بہ از صد شکایت است ہشیار دست و چو نظر عنایت است
--	--

مفتی که گفت آنچه نگفتند از حدیث حیرت کن زو اعط و تبعیت عوام ولو اعط میمان حلقه بستان او سپهر پیوسته راه میگرد اسن است آشکار باکم ز جنگ محتسب شیخ و هر نیست آن بدیه که تو لطف خدا میکن قبول	قرآن مجید شود که مسیح الروایت است این زنده خشک بین چه سیرع الروایت است پیرست زنده دلی که مدارش حکایت است درها نشاده اند سخن در بهایت است نازم به محروم که کارش حمایت است آن محفه محبت شاه ولایت است
مجنوب اگر شدم ز تو هم پر گناه تره شکر خدا که لطف خدا به نهایت است	
هول میگردم باز در سرفقا و است بکنج صومعه خود را چرا کنم محبوس ز بوسه چو نکنم در که ترا بسریز بتاج شاه بگوای صبا به سرگوشی بدستم این قبح سبزه را حقیر مبین چهار رنگ شهاں رخ نمود آئینه را بداغ لاله سیاهی اگر زنده هنر است بصحن میگرد ما که قاف تا قاف است ز حرص سوز چه غم سفره سلیمان را نظر به عیب نداریم و بد نمی بینیم	هزار شکر که کارم باین در افتاد است مرا که گوشه میخانه خوشتر افتاد است در آستان تو ام کار بر سرفقا و است که گوهر از نظر ما مکر افتاد است ز مردیست که از تاج سحر افتاد است از ان زمان که ز دست سکن افتاد است بدست غنچه چه شد پاره افتاد است بیا که سفره احسان سرفقا و است تو عمر خواه که روزی متد افتاد است نگاه ما به تماشای دیگر افتاد است
ز آستانه میخانه سرکش مجنوب شگفته باش که کارت باین افتاد است	
هر که اتش و فاذ لیست لب ملت کلام ناطق باست	همچو مجنوب از سگان علیست مهر روی تو مصحف بغلیست

دل یک وزه نیست بیهرت هرگز بازبان کمیت و نش بے فروغ است علم بے عملاں ترک دنیا برائے دنیا کرد قلم اختیار مابااست	همه جانور آفتاب چلیست دست در دانش بزن کرولیت وائے برآنکه علم او عملیست زاهد آنجا که در فن و غلیست حرف در نقطه ریزی ازلیست
وصف مجذوب پیش ماچه کنی میشناسیم از سگان علیست	
ناز از تو خوش باشد لطف از تو مطلوب است آفتاب تابان را با تو هیچ نسبت نیست باد شاہی بے عشق در میان ندارد هیچ وصل فیض شب خواہی ترک خوابت کن عرض حال مشتاقاں ناله میتواند کرد ہوشمند این مجلس از قیامت المین نیست در حساب چوں از مہ لطف بے نہایت	از تو بدنی آید ہرچہ میکنی خوب است ماہ چارہ چوں گل تادو ہفتہ مطلوب است دولتے کہ بخشد کام در کنار محبوب است باہوس نگر و رام دلبرے کہ محبوب است این ز شیوہ عاشق این کار مکتوب است طرفہ گر و چشم در کمین آشوب است بہ حساب مشتے خاک از کجا کہ محسوس است
کوئی واقف ازش بازبان نہ بکیت باشد بے ریا اگر خواہی آن دعائی مجذوب است	
پر تو رخسار ساقی بر شرب افتادہ است ساقیا بن بادہ حمر است یا لعل مذاب عاصفت را طرہ شہرنگ دارد در میان زلف شب را کردہ دور از جمال آفتاب بادہ نوشی گر ندارد رشک با زاہد بگو	یا بے لعل یا بلدی آفتاب افتادہ است یا ز علس عاصفت آتش مد آب افتادہ است یا بچو گلان بلند آفتاب افتادہ است تا بیکجا نب ز رخسارت نقاب افتادہ است از کجا آتش بجان شیخ و شاب افتادہ است

پر طاف از دفتر دانش که در میخانه ط تابه صحرای قیامت در بیابان اهل عالمستان درین به کمز استغفار نیست چون نسازم قبله گاه خود در میخانه را	بارها این صرف بمعنی در آب افتاده است بر سر هم نشسته چو سحر سرب افتاده است گر به هم پیش دلمی مستجاب افتاده است بارها کارم باین عالمیست افتاده است
جبه مجذوب نورانی تراست از آفتاب تارهایش بر آستان بو تراب افتاده است	
خدا و اژانم زخم دل که دل پر غم لغو است آنچه حسن است که دل میبرد از شاه و گدا لطیف عاشق همه کس را به همه در دو دست رو به درگاه کسی که آرد که رود و ترا در سر پای خودت بین و خدا را بشناس کار او کن که همه کار او گردد و راست متش عشق مرا کرده به از آب حیات آپنیاں با غم عشقت دل بازی خویش دیو مکار به تبلیس سلیمان نه شود قطر تنگ گداز خبر از جامی نیست	دوستم با همه عالم که همه عالم از دست آنکه آنرا نتوان داد نشان آن هم از دست ایهم زخم پیر دل که رسد هم از دست پیش آنکس بکشای که لبست و دم از دست که بسے نعبیه در خاک بنی آدم از دست دل با و ده که سر زلف بتاں پر خیم از دست آنکه چون شمع دلم گر به کسان خورم از دست شده خورسند تو گوئی که مگر عالم از دست ملک انزال است که از روز انزال خاتم از دست سلطنت بنده خاکیست که جام جم از دست
پیش مجذوب تو ویرانه و آباد کیست هر که دست از همه عالم بکشد عالم از دست	
و هم هزار مرده خوب از زبان دوست روزی شنیده ام که مراد زده است نام میگفت دوستی که دینی کفر دوستی است	خیر است کارم از لب شکر نشان دوست شادم که نیست هیچ غلط در زبان دوست شکر خدا کیست دلم باز زبان دوست

از دوست مطلبم بخدا غیر دوست نیست
 بے ناله راه نیست کسے را بدر گمش
 لطفش بهر که هر چه دهد بے بهای دهد
 افتاده رو بنجا که هر ذره خاک
 بهم صحبتی که در نقشش بود دوست نیست
 نا کرده فرق دوستی و دشمنی زهم
 گفتی چه کردی که ازاد و خورم است
 از تحفه گدا به گدا رحم می کنند

این بازمیان منست و میان دوست
 نیست در میان مستان نشان دوست
 عالم تمام مفت خورند از دوکان دوست
 عمریت بر سر آمده در آستان دوست
 اگر حال بود که دوست ندادم بجان دوست
 کفر است شکوه از دل نامهربان دوست
 کاریت راست آمده در بوستان دوست
 این نیم حال چیرانه کنم جانفشان دوست

آب حیات از لب مجذوب می چکد
 بر خورده تالش لب آستان دوست

گر بیا ام شفق عشق من حسن تو ساخت
 گر یعلیت که از شرم حقیقت شد آب
 عشق در لوح دلم باز به یک مد تسلیم
 خورم آن دل که بر من از همه جا جانی تو شد
 عالم از رشک من سوخت که با داغ تو سوخت
 دست بر لب بلندت لم آسان نکشید
 آن زمان کا فیا ز قضا آمد راست
 بهیچ خورشید به صحرای قیامت بر دم
 عشق تا دید که بادل قطره هست ترا
 مدعی اسر فرماں بری عشق نبود
 شمع دل تان شود شعله ادراک جنون

چون عقیقه که سهیلش زد و بر قش و پاخت
 یا نه اے ز رخست جست که یا تویت گداخت
 نقش دیر و حرم طح خرابات انداخت
 روشن آن چشم که ما دیده ترا فرشناخت
 بهیچ من کار کس ساخت که با در و توخت
 دستها در دل شب بر کمر عرش انداخت
 که همی سر و بلندت علم سبز انداخت
 بهیچ سایه که سر و تو بایں خاک انداخت
 غیر قش آتش سوزاں شد بهیچ و لہا تاخت
 عذر بدر ز گناش ز نظر انداخت
 از گل تیر چه دانند قلم صنع چه ساخت

جز خجالت ز غلط بازی خود هیچ نبرد
آنکه با یعرف خود را بتوانسته شناخت

بهمی مجذوب کس را دل آگاه دهند
اگر جنبش بجز این در در دیگر شناخت

عشق را رسم ادب بر سینه دست از دور بست اقتیاط آں رخنه را با سنگ کو و طو بست انترای بر خیال خام خود منصوص بست خرف کم وسعت چه طرف از باره انگور بست کس تو اند پر دهای چشم ره بر نور بست تا نگویندش طلسم کو کن باز نور بست واعظا ما هم دل خود را بر لطف خور بست حرم چاک بست کو بهر بادوش نور بست دید اش را همی چشم کو رخاک گور بست پیر ما دایم با این نقش تب بنجور بست	تا حجاب نور برقع بر جمال از نور بست از تجلی چشم گستاخ هوس بے بهر بود عشق بازی کار هر با فند و علاج نیست چشم ظاهر بین ز سر جام جم آگاه نیست آسماں روشنند لا ز مانع معراج نیست عشق کو بهیستول را نرم تر از سوم بست هر کرا از زلف محبوبی پریشان خاطر است تا نباشد با منت تنگ چشمان آگراں ناوک بهرم تاثر گان چشم کو در دست با شرب ناب کن بیماری دل را علاج
---	---

اگر چه شد مجذوب یار از ما بماند و یک تر

باید از روی ادب بر سینه دست از دور بست

ماه نخست فرود ماه گردون باز نیست سم اگر بر آسمان رفته است چون اعجاز نیست آں دها را هم بجز سر خدا هم از نیست آنکه چون عنقا می عشقت لا سکان از نیست هیچ یک چو آن کتاب غرضت ممتاز نیست این همه تلبند که کس کس کو اکس از نیست	با تو یوسف طلعت از انشود اعجاز نیست ماه گردون باز هم پیش تو ماه خشت است آب حیوان لبست سر خیمه لطف خداست از بهای اوج خشت چو هدیه بجان نشان آسمان پیش از کو اکب ماه طلعت دید است نحول نشان خسار آتش رنگ مان حیات
--	---

معجزه داد و در این قدرت آواز نیست
 به نصیب آن دل که این دهر و دیش باز نیست
 هر نگاه هم محرم این پرده ها و راز نیست
 بشکن آن آئینه که مهرت نظر پر و او نیست
 هر که از جان بد دل خصمت خدنگ انداز نیست
 دل بصید پشته مستن شیوه شهباز نیست
 چشم باز عاشقان کمتر از چشم باز نیست

دل بهر عالم که شد آوازه حسن تو بود
 شوق رخسار تو دهر بار رخ جنت کشود
 سینه صافان را به از افلاک داری در نظر
 روغن آندل که غم عشقت نباشد سکه طلا
 چون کمان خمیازه پی و پریشان میاید کشید
 در نیار و تاج نمود اهل همت راز حبا
 باز را بیداری شب میکند کامل شکار

چند از حال گنه گاری که چون مجذوب ما
 نابلد از التفات معصیت پرواز نیست

آبر و جز خاکساران درین دهر باز نیست
 آرزو را خود میتسز اینچنین باز نیست
 حجت روشن تر از توفیق استغفار نیست
 در میان ما و جان مائل جزین دیار نیست
 چو بسوس چشم بآب رنگ این گلزار نیست
 زان گریزی دار دنیا را از دنیا نیست
 این همه فکر تلاش و خود کشی در کار نیست
 در لیم عاقلان دیوانه هم بیکار نیست
 هیچکس را چشم بر نقش و نگار نیست
 آه از آن دزدانده گوهر پاک در باز نیست

بر درش از سجد ریزی هیچکس را عار نیست
 گوتی دستان بازی هم به قیمت میخزند
 با گنه گاران کرم را التفات دیگر است
 عالم جان سیر ما و در گرازن بگذری
 از گله شاید که بوی آشنائی بشنوم
 دشت رو با گور بهتر ساز گاری میکند
 بهر مردار که زو البته خواهی دور شد
 هر کسی را در جهان مشغول کس کرده اند
 طینت بد خلق را رنگینی ظاهر شود
 گریه مادر و نباشد که زور آید بدست

مطلب از شاه خراسان کن طلب مجذوبان
 پادشاهان را درین دهر از گدائی عار نیست

فیض در مسکن درویشان است	عیش در مامن درویشان است
شاه کو عرض تجسس نه کند	بادشاهی فن درویشان است
فاتح دست سلیمان چون مور	چشم بر خرمن درویشان است
فتح مشایخ جهان در عالم	از دعا کردن درویشان است
قصر فردوس که غم نیست درو	بے سخن مسکن درویشان است
نکین زمزمه ذکر خفی	بلبل گلشن درویشان است
آنچه شاهان بدعای طلبند	در دل روشن درویشان است
آنچه ممتاز کند مرز از زن	کهنه دلق تن درویشان است
آنچه بر قامت مردان زیباست	شاه من ورتن درویشان است
به چاکس خصم نه گردد با هیچ	همه جامن درویشان است
عنقریب است که ز راه جهان	همه در دامن درویشان است
شاه من گوشه بے توشه فقر	واوی المین درویشان است
خاک شو تا که بر انداک شوی	سکشی رهبرین درویشان است
گذر از کوچه و نال که بنیل	همچو سگ دشمن درویشان است

فیض آگاه هی مجذوب ملام
از دل روشن درویشان است

هر سرے و به تماشا تو سودا می هست	از تو در دیده هر زره تماشائی هست
بوقائے تو که در خاطر بے تشویشم	کافر عشقم اگر خجسته تماشائی هست
مست شد که دل از غیر تو برداشته ام	گر قدم رنج کنی گوشه تنهائی هست
دژ نیست که عورتشید در و پیدانیست	چشم و اکن اگر ت دیده بینائی هست
طی این مرطوبه لب بر مکمل نیست	قطره ابرند است که دریائی هست

نه بهیں قطرہ برآ تو بود قطره ز نازان ترک دیوانگی از طعنت مردم نه گنم منشین بے مے و معشوق بامین داشت غم نا آمده امروز چرا باید خورد ما عیب پوشی کن و جا در همه دلهامیکن آبروی طلبی گریه کن و دل خوش دار	بحر را هم ز گهر آبله پائی هست شهر اگر تنگ شود دامن صحرائی هست خوشتر از سبکد و بیدر و دگر جانی هست نقده فرست مرده از دست که فدائی هست چشم بینے ترا اگر خبر جانی هست بہتر از گریه مگر توشه فدائی هست
باز آبرو بہاری یا مستان کرده است باد نوروزی چو افسوں میدید یارب که باز خوش تماشا نیست در عالم که شور نو بہار تا شود ہر روز داغ عنایاں تازہ تر چشم ساقی ہر نگاہے را نگاہی میکند بادہ گلگون بسا غریز کس چرخ کہ بود بر عروس ہر بے بنیاد ہر گز دل مسند حمیدست آور کہ نتواں باز باں تقریر کرد در دل ویران و ہندان گنج نہاں افشاں راحت مارا بکجاست دیدہ در آزار ما	حیثم بد دور آسمان را خوب نہاں کرده است در روی از توبہ صد کس را پیشیاں کرده است عالم را با جنوں دست و گریباں کرده است سناخ گل در آستین صد غنچہ نہاں کرده است میغ و دل امروز سے راستی از راں کرده است خاکہا در کاسہ سرافراواں کرده است کے وفا میں بیوفا با عہد پیاں کرده است آنچہ با خضر دلم این آب حیوان کرده است عشق ہم زیر آرزو صد غنہ ویراں کرده است آنکہ در و عشق خود را عین درماں کرده است

باتو گویم دل کد امیں دلبر از مجذوب برد آنکہ نہاں با دلم لطف نمایاں کرده است	
فغاں کہ رفت جوانی و وقت کار گذشت نشہ کہ صبح وصالے بروی ما خند بیا کہ بے تو میدہست خواب آرامم	گلے ز عمر نہ چیم و نو بہار گذشت شبے بروز نکردیم و نو بہار گذشت بیا کہ عمر نگاہم در انتظار گذشت

بیا که گشت تپس به تو چشم از خونتاب خلغته ام چو گل از رنگ زعفرانی خوش بمشتر چو هم را چشم بر عنایت اوست مرد بخواب که آهوی فیض پر وحشی است کروی به ره عشق پر خطر ناک است قبا ی فتح بقا بر تنفش مبارک باد بکیش ایل تو کل یقین مسلمان نیست	بیا که فصل تماشا شای لاله زار گذشت همیشه فصل خزانم به از بهار گذشت خوش آنکه در شبکشن با من و نگار گذشت مرد که تازه بر هم روی شکار گذشت پیاده شو که توانی به از سوار گذشت که چو من از سرسین دلق مستی گذشت مدار هر که در اندیشه مدار گذشت
--	--

بروزگار کس خنده زد که چون مجذوب
 گرفت دامن صحرا و از کنار گذشت

خنده وار و لبش از آب حیوان خوشتر است شرف غ حسن پر کن چشم گریان مرا از پریشانی نیم آزرده خاطر جمع دار محو جز دل مدال ز نهاده سر عشق را خون دل انعمت او ان شمار و شمار کن نیست معلوم که از خلق جهان خوشحال نیست عشق باری بالباس عایت عاقل است عاقل	میبر دل با یمنی که از جان خوشتر است گردلت را سیر دریا با چرخ خوشتر است بسته زلف پریشان هم پریشان خوشتر است از آن گنج نهال چون گنج نهال خوشتر است داغ دل را هم اگر ساری نگذار خوشتر است اینقدر دامن که حال چو پرستان خوشتر است با گر بیان است با دست و گریبان خوشتر است
---	---

خاطر مجذوب از ان شاد است با بخت
 که ز بهشت رومند شاه خراسان خوشتر است

یکچند هوس باز و لعل و گهر آویخت در دیر و درم نام من امروز بلند است در کام تو شیرین به دار عشق مرالاف	عشق آرد و از هر مژه ام صد بهر آویخت عشق است که منته مرا و پر آویخت که دیده کس شعله که با نیشک آویخته
---	---

گر وید جهان را باطل نظر آو بخت آن شعله دل بود که با بال پر آو بخت باد امن عیا و بعد دست در آو بخت خار بیت که باد امن درویش در آو بخت کن هر چه رمیدیم بما بیشتر آو بخت	هر جالے راهوس دیدن دل شد افروخته با آتش پروانه رخ شمع خوش وقت اسیرے که با امید شهادت هر سبز که در باغ جهان نشو نمایافت بگریز ز مردم اگر تسیل قریب است
---	---

دانی چه بود بخت خدا داد تو مجذوب
عشقه که بدامان دلت پیغمبر آو بخت

غیر از دم که تازد رت شد جدا شکست افتاد در کجا بزین در کجا شکست کے می قنادرین ہمہ در کجا شکست هر سو که رفت رنگ رخ نا خدا شکست پیوسته خوشنماست بزل ف دوتا شکست با یک کرشمه توبه صد پارسا شکست کے میتوان بسعی طلسم ریاشکست غافل از آن که فتح شود بهر ما شکست صفر لے صد ہزار ہزار شہا شکست	پیشینہ کہ گشت برنگ آشا شکست گفتی دلت کجاست چه دامن کہ پیشینہ زلفت شکن بر شکن گرنی فنت و این بحر بیکراں چه بلا شد کہ زو رقم رنگ شکستہ زیب پریشانی دلت ہوشم مچے رہو کہ طے زنگا و او زادہ سرت ز بادہ ناجے گشتہ گرم دشمن شکستن دل مانا گرفتہ سہل قانع نہ و اگر نہ بیک صبر میتوان
--	--

مجذوب فتح ماہمہ جاد شکست مات
مے خور کہ شیشہ دل ماہمہ بجا شکست

انا تو معشوقی مد چشم دل با آتش است چشم پوشیدن بلا دوق تماشا آتش است صبر زہر قاتل عرض تماشا آتش است	نہ آتش عاشقی آتش تماشا آتش است از حال تشبہ دے کہ آتش می چسکد چوں کہ چوں روز عید است و ہوا داد و او
--	--

گر بعد بتیابی پروانه باشم دور نیست حسن و عشقم هر دو مشغول تماشا کردند رواق ویرمغان و دوا می‌المن یکمست رحم بر پروانه کردن در حقیقت دشمنی است گوهر تاج شهال را بایه حسرت مکن	جامه گلگون که من دارم سراپا آتش است دید باطرح چراغان است دوان آتش است آنچه اینجا بادیه ناب است آنجا آتش است استفاش با سمنه طینستان با آتش است گرچه آتش می‌چکد اهر در فردا آتش است
اشک مجذوب مرا هر خس چه میداند که چیست در نظر هر چند خون ناب است اما آتش است	
کامل از فیض جستن در دل شهاب خوش است چون صراحی بیدل آتش بجان افتاده هر طرف سر و بسد تمکین خرا مال کرده اند تا ناظر را کنی تسخیر چو آب زلال از بزرگان شیوه کو چاک لی پر خوشنام است صحبت نیکان کند بد را ز بدنامی خلاص میل دنیا می‌دنی از اهل بنیش بدنام است غصه دنیا بقدر مال دنیا مسید همد ماه و خورشید و زمین و آسمان از بهر نام است	سیر دیدن لیر محبوب تنها خوش است سینه به پیش دل پر آتش دید خون بالا خوش است سرکشی یعنی بهمین از عالم بالا خوش است ظاهر و باطن ترا بانی یک بد پیدا خوش است خویش را نادان شمران سخت از دانا خوش است کلازه تنها کفر شر پیوسته بالا خوش است عاشق این زشت بد رخسار با بینا خوش است تا ناگوئی حال دنیا دار در دنیا خوش است قصر خور و جنت فردوس هم با ما خوش است
قطره های خون بد در دیده مجذوب ما در نظر ما چو چراغان لب دریا خوش است	
هر چه خواهد دلست بخواه از دوست از کس لاف دوستی شنوند لاف را امتیاز کن از عشق	هم در قبضه تصرف او است که نخواهد از دوست غیر از دوست که دلیری نه قوت بازو است

لاله داغ عشق کم یاب است عشق در پرده پرورش یابد دل معشوق بستنت هموس است عشق بازی بافتیارتو نیست عبش شالان ز کیسه فقر است	گل آن باغ لاله خوشبوست سفر بالا بخویشتن در پوست آن بدست بتان سلسله مست تا اگر عشق دوست دارد دوست آب شیرین بحر از لب جوست
--	---

یک زبان دود دل مشو مجذوب
تا بداند شمنی یاد دوست

میگد شتم زور میگرد به سجده بدست گفتم ای کافر شوخ اینهمه افسوس تو حدیث گفتم غلغلے غلطی من بے کاسه دگر من نباشم تو بگو چون نکنم ترک صلاح به شکر پاشی او چون نکنم کعبه نثار دل ز کف دایم دسا غر زوم دوست شدم این فسانه است محو میگرد و پیچید دل اگر هست بغیر از تو کسے در دل نیست صوت پرده دل جز رخ زیبائی تو نیست دل نشین نیست شهنشاه غمت به همه دل آخرین بر قلم قدرت استاد ازل	دیدم افسوس کنان پیچیده باده پرست گفتم افسوس از لالتو بکه خواهمیش شکست گفتم پیش آئی که هشیار غلط کرده مست من نباشم تو بگو چون نشوم باده پرست باد افهمی او چون ندهم دل از دست چلنم بود همین قسمتم از روز الست این بهانه است که ساگزوز تار که نسبت دل اگر نیست بغیر از تو در خانه که هست از ازل رفته چنین داد چنین صدق بدست خوم آندل که در نقش غمت خود داشت که به یک قدر سایه همه را برهم بست
--	---

رد و روا تو نشیند همه با چوں مجذوب
هر که با خاطر جمع از همه جاد دل متوبست

پیمان بخش چه جائے بیم است
اندیشه مکن خدا کریم است

پیمانہ پُر از امید و اریست صوفی بسخدا که تا در دوست بیراه مرو که راه بے راه آن کہنہ کتاب کہ میار با فلسفیان تمام یونان ہشدار کہ منکر قیامت از راه بروں مرو کہ رفتی	این باغ ہمیشہ خوش نسیم است یکراہ طسریق مستقیم است چاہیست کہ آن سرش تجسیم است بفروش بجز کہ پُر نسیم است شد غرق عدم خدا عظیم است از شاہد آن دلش دونیم است اندازہ پاسہ کلیم است
	مجدوب مکن کنسارہ از مے اندیشہ ممکن خدا کریم است
گذاہ و غفلت مستی اگر چہ عالی است چرا پیالہ نگیرد کسے بسخا طر حبیب پیالہ گیر و اکیم کن کہ یک نشان کرم کجاست مطرب خوش لہجہ تا برغم فلاں با اختیار تو کرد زہد و زندگی را از ان بسلطنت فقر خویش می نازم کمال غفلت شتر اعتراف نادانی است	مے کماہ شفاعت بدست والی ماست کہ تحفہ کرم دوست دست خالی ماست حکایت ملک و صوت مثالی ماست سخواندایں دوسہ مصرع کہ شعر عالی ماست ہزار سجدہ میخانہ در حوالی ماست کہ چشم قطرہ فشان مخزن لالی ماست سخو و کمال سپردن زبہ کمالی ماست
زہر کمال ترا این کمال میں مجدوب کہ گفتہ دوست فلاں زندہ ابالی ماست	
گنج گنج فراغ درویش است کرم پادشاہ شاہ و گدا نکشہ دیم چاہ در رہ عشق	زر خوش سکہ داغ درویش است روز و شب در سراغ درویش است دل روشن چراغ درویش است

دل که روشن کند نماز شب آن فراغت که شاه می طلب خواجہ گوید بباغ خویش مناز مگذران بوی خوشان که خیس ذکر نیهای شراب صاف است	گوهر شب چراغ درویش است وقت کنج فراغ درویش است آسمان صحن باغ درویش است همچو سگ بیدار درویش است فکر بر اصل باغ درویش است
دل دیوانه در جهان مجذوب کنج کنج فراغ درویش است	
پادشاه کس را حق را جور دی بر فراشت تاف تا تاف جهان گسترده شد خوان کرم عیش شاهی با لطفش میکند هر روز عزل آفرین بر کمال آن نفاس نفاس آفرین این تماشاخانه را در باب شکر چشم کن منزل عقبی است آن تا هر تنه با خود چه بزد رند از کار آگهی نداداشت خورد و شکر کرد ماقت آن عاقبت اندیش را باشد بخیر	زین تماشا در نظر لطف خود در جم تو داشت باجا آماده شد شاه و گذاراشام و چاشت آن دو ناظر را که شب گاهیش را برگماشت کایس همه تصویر بمانند هم در پرده داشت تا بسببی قدرتش آنجا چه صفت بازگاشت مزرع دنیا است این تا هر کس اینجا چه کاشت سخت جانی سالها جان کند تا مردگداشت کز جهان نت و بد نیکی در جهان نامزد داشت
ساعت توفیق ما مجذوب هرگز بدنبود کوکب اقبال ما هم طالع تیمور داشت	
چون توفیق فریاد رس مستغاث مانده ام در لجن غم نالان و نیست مطلبه دارم بفریادم برس اتماسم را قبولت آرزوست	سو ختم فریاد رس مستغاث جز تو ام فریاد رس مستغاث مطلبم نیست و بس مستغاث هست اینهم تمس مستغاث

ہب لموسا نا القبس یا مستغاث
 فارغم کن از ہوس یا مستغاث
 بسکہ ماندم در نفس یا مستغاث
 نیست مارا جز تو کن یا مستغاث
 تا با گویم آن نفس یا مستغاث
 رحم کن بر خاں و حسن یا مستغاث

بد علینا یا غیاث المستغیث
 بے نیازم کن ز عشق و دیگر اں
 باد گلشن محو گشت از خاطر م
 ہر کسے امیدوار است از کسے
 وقت رفتن آنقدر ہوشم بدہ
 تاب آتش نیست مشت خاک را

رحم کن بزناہ مجذوب ما
 چوں توئی فسہ یادر یا مستغاث

پیچید چوں خیال پریشان بفرگنج
 گوئی بمر خود نشیند است نام رنج
 خوش صحبت رسا و خوش آواز کلمہ رنج
 چون من کہ بردہ راہ بگنج و کلید گنج
 بجادے ز خویش مرخاں و خود مرخ
 ہر یک چو ماہ چارزدہ با صد ہزار غنج
 چون از یکے دو تا و ستہ تا تا چہار و پنج

یوستہ گرد عارضت آن زلف پر شکنج
 آنکس کہ نقل لذت در د تو می کند
 خوش آنکہ انتخاب کند ہمدی چوے
 تسخیر دل چہر انکرم بازبان خویش
 کس شیشہ را بشیشہ دیگر چہر از ند
 خوبان شہر بین کہ ہم میرند دل
 این نور ہا ز پردہ یک نور شد عیاں

مجدوب ما گو کہ پریشان فتادہ است
 زلف تو ہم فتاد شکس بر سر شکنج

دانستہ کہ دشمن بخت است خواب صبح
 بختہ کہ رخ نہ بخت نہ کر آب صبح
 بختہ کہ شستہ چہرہ خود با کلاب صبح
 بے مانے طے گرید و با آب تاب صبح

ساتی بیا کہ مست شویم از شراب صبح
 آغوش کے ز خواب گراں میکنہ تہی
 ہرگز بجا طرش نہ رسد از زوے خواب
 بیدار هیچ کس نہ بخت خفتہ را

خندان لب شگفته رخ و مینه صاف باش خواهی که مدعا بدعا آوری بدست از فیض صبح گاه و همین نکته است بس است ساقی شتاب کن که چهار اثبات نیست در گردش آرجام و صبوحی و شکر کن از فیض ناله سحر و گرچه بای شب	آنکو جهان بگیرد از آفتاب صبح با درو بای دل مکنی انتخاب صبح کز روی آفتاب کشاید نقاب صبح غافل مشو ز جلو و شام و شتاب صبح کز خواب شب و چارگشتی خواب صبح اقبال من نمود جمال از نقاب صبح
---	--

مجدوب خواب صبح بدین حواله کن
هرگز کسی مراد نیا بدز خواب صبح

ساقیا خنده زد صبح صبیح مے بسا غریز و خجل مکن همه چیز تو خوب و بانگ است همه کار رقیب نازیباست بسته ام دل بلبل جان بخت چکنم با تو در دل انهمار همه دانند دل ز من که ربود صبح و صلت کجاست تا بنیم من و میخانه که چون دل صاف	آنچه داری نهال بیار صریح یا دیگر از من این حدیث صبیح کل شیء من الملیح صبیح کل فصل من القبیح صبیح جذاعمر خضر و روح صبیح گریه و ناله گفت اند صریح من بیدل چرا کنم تصریح روئے خندان آن صبح صبیح اکان شکارست و معدن صبیح
--	--

پایزیر مغال مکش مجدوب
قسمت میدهم بروح صبیح

طالع کو که چو صبا گستاخ بخت آن کو که چو سحر لغت	کشم آن طره دو تا گستاخ سر گذارم ترا به پا گستاخ
--	--

کرده لطفت چنین مرا گستاخ	نہست گستاخیم ز بے ادبی
تنگ در بر کشم ترا گستاخ	خلعت وصل کو کہ همچو قبا
نشود پیش باد آغا گستاخ	تا گدا التفات و انکش
کرده زلف تو شانہ را گستاخ	التفات تو داده رہ بے نسیم
بے ادب را مکن بہ ما گستاخ	پڑ ہر دے رقیب خندہ مکن
باشد البتہ آشنا گستاخ	بدلم غم خواندہ مے آید
رو نیابد بہ ہیچ جا گستاخ	در مقامے کہ آبر و ادب است
ہیچ کس نیست جزو ما گستاخ	بدعا کوشش کا نذرین در گاہ

بے ادب گفتگو مکن مجذوب
نہ برد بہرہ از حیا گستاخ

از دہ تائی باقی آیندہ

بہ اعمال مجذوب

گذشتہ سے پیوستہ

۱۹
آہم کہ نہ ہفتہ یاد ہوئے وارم
باپائے شک تہ جُبت بچو وارم
مجنونم و با سگ تو در گفت و شنید
باخویش ہمیشہ گفت گوئے وارم

(۳۰)

خسار تو کردہ کفر و دین را ہم فرق
چوں مہر کہ غربا جدا کردہ از شرق
از تیغ تو دین عیان شد از ظلمت کفر
چوں راہ کہ در شب نہاید از برق

مجدوب دیگر مجوش از راغ و محیط^{۲۱} خاموش که قطره نیست مساز محیط
لے چرخ تو هم ز کبریا بے خبری در گوش صدق ننگند آواز محیط

دست تو چپا که باد خیس بر کرد^{۲۲} بازوی تو دست چرخ را بقوت بر کرد
انگشت تو شد کلید درهای بهشت غیر از تو که کرد آنچسب پیغمبر کرد

بر خاک نظر کرد که زرمی سازم^{۲۳} بر آب گره زد که گهر می سازم
چوں دید که در جهان نمی گنجد حسن دل برد که عالم دگر می سازم

تا وای همه را ز دل نکر دیم بدر^{۲۴} این راه خطر ناک ز فرستیم بسر
تا و دیده پُر آب بشد چون گرداب در بحر وجود خود نه کردیم سفر

ز بهار که رخ ستابی از درویشان^{۲۵} تا دور نباشی از دلعائیشان
ریز نیست خط و آنه گندم یعنی نصف از تست نصف از درویشان

تو غافل ازانی که ترا آنی هست^{۲۶} بشناس نشان خود ترا شانی هست
برگرد تو چرخ حلقه زودار صفت پیدا است که با تو گنج نیسانی هست

تا و دیده ام از غم تو گریان نشود^{۲۷} دریا بر خم ز فیض خندان نشود
غم نیست که شد دلم پریشان ز غمت باید که غمت ز دل پریشان نشود

مجدوب ز فکر بیش و کم سوخته ایم از دست هوس با بستم سوخته ایم
امروز اگر ترک غرضها نه کنیم فرداست که در آتش بزم سوخته ایم

۲۹

آن گل مگر از پرده بروں می آید که رنگ پیار بے خون می آید
آوردن او بهر تماست بسرم کاریست که از دست جنون می آید

۳۰

مجدوب بعشق خویش نازد و مجنون ستان زرق شاد و من از کاسه خون
از قسمت خویش گشته هر کس ممنون کل حُرْبِ بِمَالِ دَلِیْمِ فَرَحُونَ

۳۱

دنیا که ترا بمکر بے تاب نمود رنگه بتو هر زمان چو سرخاب نمود
گاه از شفق و گاه از شب که از روز گلگون و سرمه و سفید آب نمود

۳۲

خواهی که همیشه باشد نعمت و ناز باورد قناعت کن و با سوز بساز
گر نسبت سنگ و شیشه را یافتی خواهی ز کرایه بدر آئی بگداز

۳۳

رویکرسی به پریش این دل ریش جانے که تو داده کنم تحفه خویش
شایسته که بکلبه گدای گدازد از مال خودش با حضر آزند به پیش

۳۴

دنیا گر باغ و گرقفس بود گذشت گر خواب خیال و گر هوس بود گذشت
بے تو به فرو بران نفس زنده کشی که جرم تو دوست با نفس بود گذشت

۳۵

دنیا که ترا دور ورزه دارد دل خوش
یکسر طلاقتش بدد ای صاحب هوش
فلاک و عناصر بعد و سیر دهند
یعنی شوم است عقدا این شوهر کش

روزیکه زد هر بر غرامت برویم
آلوده بصد رنگ نداشت برویم
بر یاد تو از سحر رقص کسان
بر خیزم و راست تا قیامت برویم

دنیا مطلب که عور می باید رفت
نزدیک مشو که دور می باید رفت
حالی اسباب جهان هرزه مکن
گر کوچه تنگ گور می باید رفت

مجدوب تنگ مزاج می باید بود
بر یگانه اختلاط می باید بود
پلهای شکسته در رهت بسته قضا
یعنی که باحتیاط می باید بود

گل شیفته زناکت رخسارت
نرگس بمیار ز نرگس بیماریارت
بیل چو گل آشفته رو گلگون
پروانه نثار شمع مهر انوارت

تمام شد
باقی رباعیات کرم نخوده
رباعیات

قصاید مجذوب

همچو لطفت تهریز و جاده بین و علم هست
صدق و علم و رحم وجود و فضل شانت انتخاب
همچو جان نهانی و پیداست فیضت در چنان
روز از خورشید باشد اگر چه باشد در نقاب
استانت را دهد عیسی شرف بر آسمان
تا تو باشی شمع بالینش نه ماه و آفتاب

دوستان را نباشد پاک از هر طریقی	هر خرمی که چون خرد جهان باشد در حساب
قلب لشکر تا ز خصم دیو سیرت گشته پُر	برق تیغیت میزند بر قلب چون نیر شهاب
چون گلستان پُر شود از خنده دست انتقام	لطف عامت چون بر آرد دوستان از حجاب
و شمنت را میج تیغیت میکند از بخت و بن	اگر چه پُر باشد سرش از باد و نخوت چون حباب
بهشت اندم عروس بخت گیر و در کنار	کز دم تیغیت کف خالی نباشد به خضاب

شد لقب مجذوب را دریا دل و والا گهر
بسکه بر فرق جهان پاشیده شد در خوش آب

از جمالت نور قرآن را در خشان دیده اند	وز جمیعت فر شاهی را نمایان دیده اند
قایم آل محمد شمع ایوان تو شد	اهل دین این شمع را دائم فروزان دیده اند
هر رماه و بر و بحر از مشرقی ایوان تو	آفتاب دین و دولت را در خشان دیده اند
سر و لبستان ترا در خشان چون آفتاب	تا قیامت خورم و شاد و خرامان دیده اند
خواهد از شانایان حریم در گهت بفریز شد	دولتی در طالع خود خاکساران دیده اند
روز و شب و در ملائک شد دلع و دولتت	این رعایا را رعایت باز سلطان دیده اند
انبیا که عالم بالا نشان داده اند	آسمان را در رهت با خاکساران دیده اند
سر مه که گرد او گرد سلیمان را برست	خاکسارانت بیابان در بیابان دیده اند
آب حیوان را که پندارند جان آدم است	هیچو شط بر خاک درگاه تو غلطان دیده اند
جمع کجا دشمنانت ماک و دوزخ می کنند	بسکه این دل مردگان خواب پریشان دیده اند
دوستان در خود نمی گنجد از شادی چو مهر	عکس خسار تو در آئینه جهان دیده اند
در کد این سینه گنجد شوکت و صف شما	اینچنین اعجاز ما مردم ز قرآن دیده اند

جرات مجذوب و ریح شاهم از شماست
لطف ما بسیار در ویشان ز شان دیده اند

لے جلالت زیب عرش زمینت خلد برین
تارخت بیج و ہم را از امامت دادہ زیب
حاکمے در جائے پیغمبر چو شاہ اولیاء
بر فراز تخت شاہان چون امین جاشوی
ہمچو قرآن کر شعل نور ادل روشن است
سالمہا دریائے رحمت را صدف شد آسمان
سینہ را لبریز کرد از نور مہر آفتاب
دست قدرت بر در دولت سرت کرد نقش
آسمان با آنکہ بے طوف درت ہرگز نبود
خواست عالم شاید مہر تو باشد تا بکشر
ظاہر از فضل شہا شد بر جہان فضل شہا
دیدن روشن مبارک بر جہان بل شد چو صبح
صد جہان دل شاد و خورم خاک را ہمت گشت اند
باز ازین تیغ و دوسر خواہد برون شد از غلاف

نوبہا عالم دل رونق گلزار دین
نہ فلک بستہ آئین زمینت عرش برین
صلحے در ہر ولایت چوں امیر المؤمنین
بود چتر بادشاہی شہر سپر روح الامین
آفتاب عارضت تابندہ بر عرش برین
تا شود تاج امامت را دلت در نشین
تا سلیمان دار عالم باشدش زیر نگین
ہذہ جنت عدن فادخلواھا خلدین
باز دار در شک بر افتاد گہائے زمین
صبح چون موسیٰ ید بیفیانود از آستین
صاحب قرآن از ان روخواند قرآن امین
نور مہر ت ہرگز باشد نمایان از جبین
چوں نیار خورمی این سرزمین و نشین
تا بر افندہ خصم جاہت یکسر از رے زمین

بسکہ از صبح شما مجذوب شد صاحب سخن
ہر کہ بشنید این غزل گفتا ہزارش آفرین

شمع ایوان رضا چشم چراغ کائنات
باہری چوں حد خود در باب حل مشکلات
باز بردست جواد گشت چشم کائنات
ہر دو منزل را یکے کردہ است در راہ نجات
قبلا دہا است در گاہ شما ہم از جہات

لے جلالت آفتاب لطف ماہ التفات
روشنائی در سخاوت چوں امیر المؤمنین
روز و شب در کار باشد آفتاب ہمتت
بر کہ یکجا کردہ طوفت با امام ہمتت
کعبہ گشت قبلہ رے زمین از ہر جہت

غاک پایت تلج عورت بر سر شاهان نهند
 میکند گرد ز کویت عالمی را و سفید
 آفتاب از فیض درگاه تو شد صاحب کم
 مهر با مهر تو باج از مشرق و مغرب گرفت
 گنج علمت تا بد لها قسمت روزی نمود
 آنکه مهتر را نداند بهتر از هر طاعتی
 در چنم می گریزد مرگ هم از دشمنست
 روز باز از قیامت از تهی دستی چه بپاک

کے گذار و خاکساران را از چشم التفات
 قطره از آب جنت بجز را سازد فوات
 صبح زین در میکشید در بر وئے کائنات
 در جهان مشهور تر از آفتاب ست این برات
 کم نشد هرگز غنائی روح از آب حیات
 گو بشود ست از نماز و روزه و حج و زکات
 دیگر آنجا کس بجائے میرسد فکر نجات
 با تهی و ستان چو احسان تو داره التفات

بسکه از حج شما مجذوب شد شیرین سخن
 در دهن با از خجالت آب میگرد و نبات

آفتاب عاضدت آئینه نور خداست
 در دل پاک نبی با داشتی این روشن است
 بسکه احسانت مراد منعم و در دیش داد
 بارگاه تست مثلاً داده بار خاص و عام
 آسمان از صبح و شام روضه ات دار و بیاد
 زینت روئے آفتاب از گنبد زمین تست
 که فضلش عرش زینت یانت از قندیل عرش
 دست قدرت بر عمارت های جنت کرده نقش
 همچو مهر امید و امان دل به بهت بسته اند
 ما سیر ترا شدی ضامن خدا هم نشا هاست
 دشمنست بیخ جهنم را نداند اعتقاد

مسند جاده و جدالت صدایوان ضاست
 تا خدا و اند دل پاک نبی را جا کجا است
 چون و عا نام خوشنت و در دشمن شاه و گداست
 یا سپهر دیگر از جوش ملائک پر صد است
 از زمین تا آسمان این روضه لبیر زده است
 آسمان را نور چشم قوت دل این طلعت
 و در بیان روضه ات قندیل قدمت خوشماست
 کین بنا از دولت سلطان علی موسی رضا است
 چون نجات هر کس و البته بر طلف شماست
 ضامن بیچاره چندین شدن محض ضاست
 خواهدش معلوم شد بیخ جهنم تا کجا است

چشم اول و دیگر روشن نمودن دیگر است
 کور هم دانند که فلک خاک پایت تو نباست
 جز خدا از عهد و وصفت گمنی آید بین
 که قرآن بتو نکرده و نشان خداست

بسکه از بوح شما مجذوب عالی جاه شد
 در فلک چو آن فتایش چشم بطف شاست

باقی قصاید آئینده

منقرقات

همین بس که عالم نشان هستی دوست
 که هر چه هست بعالم دلیل هستی است
 بسکه شد از آرزو هر مقدور حاصل مرا
 رفته طول امل تلقین شد در دل مرا
 چه سود ای شیخ ازین دکان رگین
 عمل گزینیت تو بر خیز و بر حسین
 بر جوان جمیع نیست بجز چند کاسه خون
 اینهم غنیمت است ازین کاسه سنگون
 تا سلامت روشوی لے راهرو
 آیت الکرسی بخوان در راه رو

مجدوب و الدم چو طواف مدینه کرد
 محرم به حج شدیم و مناسک تمام شد
 بار دیگر چو بهر ز طواف سون یافت
 جانرا فدا نمود و بار السلام شد
 تاریخ جسم از خرد فیض بخش گفت
 آسوده در بقیع چو عالی مقام شد
 پدر را پس از فوت دیدم بخواب
 که میگفت با من بهشتی شدم
 شمرم پس از خواب تاریخ بود
 همان لحظه من هم بهشتی شوم
 چونکه در سال هزار و شصت کرد
 از سعادت در نجف بختم نزول
 سر برودن کردید از یک پیه من
 چون دوتن نرود و مولود رسول
 از پی تاریخ تار فتم به فکر
 با تفتی گفتاء زیارت شد قبول
 ۱۰۶۰ هـ

سید فضل‌الله کاتب
 هجری کور و کلاں اندونش خانه دار خانه

بمقام خدای عز و جل فی القیوم و سائر العوالم

این کلام غنیمت دیوان خواجه حافظ شیرازی یعنی دیوان مجذوب تبریزی الموسوم به

دیوان مجذوب

س ۱۰۶۶ هـ

رویف دال

منقول از کتبخانه حکیم میرزا در علی صاحب محمد حیدر آباد دکن

مطبوعه جیلدی پریس اندرون معجم کتب و
قیمت ۸۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دگر زلفت به تارے اسیر تازہ دارد
تغافل تا بکے لطفے نگاہے گوشه چشمے
چه حسن است این بنام آید که وراثت لهما
نپاشد تا قیامت دفتر جمیع بخش از هم
اگر سودائے میلی بر سرت افتاده مجنول شو
مشود رنبد شهرت در شوی هم گوشه گیری کن
تعجب نیست گر عاقل فروگ خوشی آرد

مبارک باشد ادا لیری اندازه دارد
بجفا قدرے ستم حدے وجور اندانه دارد
خیالت ه نفس در جلوه روئے تازہ دارد
دے کز تار زلفت رونق شیرازہ دارد
که هر شهرے بصحرائے جزوں دروازه دارد
که عنقائے قناعت هم بلند آوازه دارد
خمار زندگانی یک نفس خیاره دارد

دل مجذوب خود را با تغافل پیش ازین مشکن
که در قانون خوابا امتحان اندازه دارد

شبه دیدار با هم در نظر بود
بروئے ماه با چشم گریبار
طبیعت دانه دل دیدم ز حدت
صدائے در شد و تا جستم از جا
بش پرخنده و خود بود سرخوش
نگاه خیره عقلم تیره تر شد
دعا کردم نمی دانم چه گفتم
در این صورت پنهان از بوش رفتم
نظر مست و تماشا مست وین است

ز گاه هم گوش بر آواز در بود
ز دم فائے واختر در گذر بود
که دل مارا ز یکد گیر خبر بود
جمال یار در بد نظر بود
نگاهش مست و دوش دگر بود
که در شب آفتابے جلوه گر بود
مرا هم این قدر از خود خبر بود
که چون آئینه کارم یک نظر بود
فلک آتش گر جائے دگر بود

در این بزم بهشت آئین پر نور بگو شمع تا تفتی از گوشت گفت	که جوش فیض از دیوار و در بود که این هنگامه از فیض سحر بود
نشستی رو برو بایار مجذوب مرا هم این تماشا در نظر بود	
از فیض صبح کم نیست بیدار تا که باشد از بهر راحت خلق شب چون بومده آید هم گنج از دست هم بربخ هم درواز دست هم دل هر یک از این کم و بیش با صد هزار تشویش در باغ آفرینش هم خار هست هم گل دنیا و دین عقبی استند مومحبت نیاست	میخانه نیست بے هم شبها تا که باشد هر کس خرد که کنج بایار تا که باشد هم خود کند عیادت بیمار تا که باشد دل داده از کف خویش دلدار تا که باشد تا گل که چینه از گل با خار تا که باشد باز رستم هنر ماست زده دار تا که باشد
مجزوب چون شود شب از بهر خواب راحت بیدار تا که خواهد بایار تا که باشد	
لبت را چشمه نوش آفریدند ترا با سر کشی هر دو شش کردند قیامت را چومی کردند پنهای شود خمیازه کش تا حشرت از دور بقصد عبودیت هوش و عقل و ایمان مکن واعظ ملامت میکشان را جنون خواهند اما ذوقنون است بیانش را کس جز دل نه فهمد چه باک از طعن دشمن که مارا	مرا از آن باد بهوش آفریدند مرا با غم هم آغوش آفریدند چرا سر و قبا پوشش آفریدند قد و رفتار و آغوش آفریدند مرج و زلف و بنا گوش آفریدند که مارا هم باین هوش آفریدند شعور سے را که بیوش آفریدند زبانے را که خاموشش آفریدند زوارغ دل زره پوشش آفریدند

جنون کامل مجذوب مارا
از ان سرخوش سرخوش آفریدند

خندہ اش خون در دل خفرو مسیحا می کند جدہ را اظہار و مارا صبر رسوا می کند عیش عالم را بکام خویش تنہا می کند ہر کہ در خود گم کند البتہ پیدا سے کند دیدہ ہم از دولت دل این تماشا میکند کے کلید این قفل در ہم رفتہ را وامی کند خوش دل آن زندے کہ حرف جلمو مینا میکند	عمرہ اش مستان رقم بر غارت مامی کند زردی رخسار از از دل پوشیدن است غافل از تما نشیں بزم تہا ہنشہ مباح بے نشانے را کہ تنواں داد از جانش نشلی جز لب جام جے دلفس و در آفاق نیست قفل و سواس خود را با جنون بائید شکست چرخ مینازنگ از اسباب آفتما یار است
--	--

بادہ بردیوانہ در ہر مذہبے باشد حلال
واعظا ما غیبت مجذوب بیجا می کند

خوش آن کہ صبح نظر بر رخ تو باز کند حضور قلب کسے را بود کہ در قدمت رخ نیاز کسے دارد آبرو سے قبول کہ روئے عجز بایں در نہاد کہ نشاد می چنان نشد کہ شے را بقوت زرو زور شود نصیب باں کس کہ بادل آزاد ترا پرستد و از غیر احتراز کند خوش آن کہ روئے بجاک آرد و نماز کند بساکہ بر رخ دولت شگفتہ ناز کند	خوش آنکہ در طلب وصل یار چون مجذوب زہر چہ جز غم یار است احتراز کند
--	--

نمیدانم که بیتابی سلامت باری آرد دل آتش نماده دیده خونبار می آرد جدائی بر سر عاشق بلا بسیار می آرد که آخر صبح وصلش فزوده دیدار می آرد که هر دم تو گلے دیگر بایں بازار می آرد که اول بر کمال نقص خود اقرار می آرد که این سیلاب آتش بار آتش باری آرد	مرا هر دم بگویت شوق دل ناچار می آرد چو شد سودای عشقت پرواز کف مهر شوم کدامین سرگزشت خویش را در نامرطی سلم شب بچراغ گو آخونداد و صبر پیش آرد بنازم آنجن پیرایے چاک دست یکنار کسے جان می برافروز دست ننگ دانائی ده ز نهار بر باد تکبر خرمن دل را
دل مجذوب را خوش حال تا دیدم بغیم شد که عشق آخر طیبے بر سر بیار می آرد	
حسن عالم گیر کے بے عشق عالم گیر بود لطف بے اندازہ ات را چوں بگویم دیر بود در سرم این دولت از روز ازل تقدیر بود عقل ازین در سالها آوارہ تدبیر بود حلقه زنجیر هم در حلقه زنجیر بود بر دلش تیر تغافل بدتر از شمشیر بود بسکه آن گفتار بے کردار بے تاثیر بود هر چه بر دم پیش غیر از عاشقی تزویر بود	خاطرت بے جاز رسوا گشتم و لگیر بود آدمی شاد و غم دیرینه رفت از خاطر م گیر یا بوسم مشرف گشتم از تدبیر نیست عاشقان را جز توکل نیست تدبیر دیگر در جہاں باہر کہ بنشستم بدل بودست قید امتحان بسیار کردم خصم بے انصاف را یک مرید و اعظم مارم ز سالوسی نہ کرد روز بازار قیامت را شبے دیدم خواب
باز بان خوش بیان مجذوب عالم را گرفت یتغ جوہر دار ہر جا بود عالم گیر بود	
چتر اقبال بلند و دو دست پائیدہ باد از جبینت آفتات سلطنت تابندہ باد	تا جہاں باشد جہانانی ترا زمیندہ باد تا گدائی میکنداہ از جبین آفتاب

نیک خواہت شادمان و شمنت شرمندہ باد چہر شاہنشاہ پیش بر آسمان سائیدہ باد تا قیامت آفتاب طوطا لعش تابندہ باد ہمچون جویای صلت ہر کہ شہ پایندہ باد طوطی نطقم باد صاف لبست گویندہ باد	در بیابانے کہ ہفتاد و دو دولت حاضر اند خاکسارے کرتہ دل شد گدائے درگمت دیدہ شب زندہ داری کز جالت رول است نا بود صبر و وفا مشکل کشائے عاشقان طوطیاں را تاب و ذکر مسلسل یا کریم
در پناہ درگمت مجذوب را چون آفتاب خاطرش صبح و دلش شاد و روانش زندہ باد	
صبر اگر اینست این ہم مے شود رفتہ رفتہ آہنیں ہم مے شود زادہ مسکین ازیں ہم مے شود آگہ از حسن آفریں ہم مے شود بادشاہی بے نیگیں ہم مے شود مے دوائے درد وین ہم مے شود کور با قرص جویں ہم مے شود فرش اگر بنود زیں ہم مے شود آں اگر خواہد شد ایں ہم مے شود ہر کجا دل رفت دین ہم مے شود	دل ز دستم رشت و دین ہم می شود ایں دل بے رحم تو اے سنگدل کجج دلاں را بہرہ زان نشہ نیست گردش از راز من آگاہ شد گوشہ گیراں راز گنما می چہ باک طاعتے چون گریہ مستانہ نیست نیستی قانع و گریہ نفس شوم ایں قدر بنشین کہ گردی مست خواب بے علاج مرگ آسائیش مجوئے دل بدنیادادہ را بادین چہ کار
ہجر را مجذوب وصلے در پے است آں چنان شد ایں چنیں ہم مے شود	
باہمت سودائے توہستی نتوان کرد بانگ خودی بادہ پرستی نتوان کرد	باشوق تو اندیشہ ہستی نتوان کرد دل خویشدہ لعل بخت و غم جلست

بے عشق ز دل نالہ مستانہ نہ خیزد تا کے نگنی عشرت امروز بہ فردا یکبار جواب ہوس نفس نداوی از خاک سیاہیت کہ زگیں شدہ از مہ	بے بادہ دریں میکہ مستی نتوان کرد در دار فنائے کہ بہ ہستی نتوان کرد باد شمن خود این ہمہ پستی نتوان کرد اسے بے بھراں خاک پرستی نتوان کرد
تا بعل دل افروز تو دیوانہ نواز است مجدوب ترا منع زمستی نتوان کرد	
بجز غم تو بیا در جہاں کہ پروازد در این چمن کہ تو چوں گل شگفتہ سخرامی در این زمین کہ تو بایں جمال جلوہ کنی بہ محفلے کمر حریفان سخن یہ یاد کنند قدح بجلوہ درآمد کتاب را بردار جنون رفیق شد و جذبہ خضر شوق دلیل مگو کہ عاشق بے دل ز مرگ بترسید شراب و عشق پیغمبا چو دست بکشایند	بجز خیال تو با بے کساں کہ پروازد بہ سرو یا سمن وار غوان کہ پروازد با قتاب و مہ آسمان کہ پروازد بایں شکستہ دل بے زباں کہ پروازد بہ محفلے کہ بوداں باں کہ پروازد دگر بہ ہم سفر کارواں کہ پروازد چو در میاں نبود دل بجاں کہ پروازد بنام و تنگ دگر زان میاں کہ پروازد
ز فکر اندک و بسیار بغا غم مجدوب جنوں کہ ہست بہ سو و زباں کہ پروازد	
چشم مستے باز ہوشم را بیک پیانہ برد باز ابروئے فلکند از طاق دل محراب را قامتش در جلوہ آمد تا دلم را در بود آنکہ نامش گاہ عارض گاہ گل گشع بود با وفا کیشاں نمیدانم چرا ویر آشنا ہست	طاق ابروئے و دگر دل از کفم روانہ برد گردش چشمے دگر مستم سوئے چخانہ برد خوش بہ تمکین آمد اما سخت بے تابانہ برد دل ز من طاقت ز بغیل صبر از پروانہ برد آشنا روئے کہ دل از محرم و بیگانہ برد

قدیم خود کرده ام خاک در میخانه را بسته زلف تو کار سجه و زنا را ساخت چون بگرد حلقه مستان نگر و من که دوش نقش می باید کشد کار با تدبیر نیست نه غم دنیا سئو دود دارد نه بیم آخرت	طاق ابرو سئو کهرم بر در میخانه برود مخویدار توفیق از کعبه و بیت خانه برود عد جہاں زنگ از دلم یک ناله مستانه برود اے بسا جاہل کہ نزد عاقل فرزاد برود راحت کوین را مفت از میان دایانہ برود
عقد و پیاں ہر کہ چوں مجذوب با پیمانہ بست ہمتش از پیش کار خویش را مردانہ برود	
مجموعہ بیدار تو چوں نادر دل دوز آز روضہ از انم کہ دل آزدن اغیار یک سجدہ مقبول نجات دو جہاں است اندازہ ہرزہ چنانست کہ با نیست از خویش بنالید ز خورشید جہاں تاب	یک مصرع دلچسپ غرینہ ندارد وابستہ بطفیبت کہ پائینہ ندارد آن کیست کہ ز وجہ شرمندہ ندارد آن کیست کہ ز خلعت زمینہ ندارد خفاش کہ تاب رخ تا بندہ ندارد
مجدوب کہ طول امش کردہ ہوس ناک گویا خبر از گنبد گردندہ ندارد	
دیدہ پر خوں شد بدل دیگر نمیدانم چه شد گردش چشمے بیک پیمانہ ہوشم برود رفت گفتش تا دید مست عقل و دل دین با ختم در محبت محض عاشق دل پر دلغ اوست اضطراب روز محشر را شب دیدم خواب تیغ اسکندر سر اسر ملک دنیا را گرفت نیمہ درویش را در سایہ طوبی از دند	آب این سر چشمہ احمر ملی دانم چه شد تا بد و افتاد آن ساغر نمی دانم چه شد گفت دیگر گفتش دیگر نمیدانم چه شد من از آن داغم کہ آن محضر نمیدانم چه شد چوں بیاد آن غمت محشر نمیدانم چه شد ملک آن ملک است اسکنند نمیدانم چه شد چہ تر شاہنشای سجنر نمی دانم چه شد

پیش ازین مجذوب آہست داشت تاثیر و گری
تیغ آن تیغ است و آن جوہر نمیدانم چه شود

بے شوق تو کے واقف اسرار قتل بود مشغول تو در کعبہ و تہخانہ توان گشت بادرد تو از منت کونین توان ست از لذت دیدار تو گرسیر توان شد وانستہ بدم تو فدا دیم کہ چوں دام در راہ تو چوں کار بافتادگی افتد رنجور تو حال دل رنجور تو دارند باشوق دل افروز تو مجذوب تو گشت	بے لطف تو کے از تو خبر دار توان بود در ذکر تو با سحر و زنا ر تو اں بود با کوہ گران تو بسکسار توان بود در حلقہ مستان تو ہشیار توان بود پیش تو بصد چشم گرفتار توان بود پیش ہمہ کس در ہمہ جا خا ر توان بود بادرد تو از درد خبر دار توان بود با نور خست قاسم انوار توان بود
--	--

مجذوب بہ یارے کلد و عمر تو خوشنود

از عمر چرا این ہمہ بزار توان بود

عاشقی را بنایید کرد بدعائے تو گرفتار غمت تست شکر شکر را نہ کردہ نہار آنکہ پابر سر طمع زوہ است آزمایش نکوہ مردم را یا گرد ہے کہ آشنا گیرند نیک را نیک وان و بدرابد بانکو کار دم بناید زد یکز باں و دودل بناید بود	یا خدا از بلا بناید کرد از دعائے وفا بناید کرد خون دل ز ناشتا بناید کرد سر ز پایش جدا بناید کرد آشنائی بنا بناید کرد خویش را آشنا بناید کرد تا بگویم چسا بناید کرد شرم از بے حیا بناید کرد شکوہ از دعا بناید کرد
--	--

آہ دل خستگان بلائے خواست ویدن روئے خوب عیش دل است	این بلا را زجا نباید کرد عیش خود را قضا نباید کرد
شکوہ از ما توئے کنی مجذوب میر این حرف را نباید کرد	
ما ہے کہ لب نوشتن خاصیت جان دارد گر خلد بریں خواہی پیدا ست بر کوش یا رب بہ چہ زیبائی از خانہ شود طالع در یاب زیارت کن دلمای پریشان را گرماہ بہ زیبائی منظور جہانے شد ہرگز نہ بوا ز جا آسایش سلطان ش آں گنج کہ پنهان است از قایمہ پیدائی آں درد کہ در دانش درو است ہماں دوست آں را کہ زبان و دل بایک ہمتاں کج بخت	بے یاد لبش بودن البتہ زیاں دارد و ر آب بقا جوئی در کج دہان دارد آں مہر کہ دیدارش مہر انگراں دارد انیست نشان ایدل گردوست نشاں دارد منظور دل مستان باہیت کہ آں دارد آں را کہ غم عشقت را ئے جہاں دارد بیروں زمکاں در دل پیوستہ مکاں دارد دیرودہ ہر جورے صد لطف نہاں دارد او داند و شاہے کو تیغ دو زبان دارد
این نشو و نما مجذوب بے شوق بکار نیست عشق است کہ آدم را پیوستہ زیاں دارد	
ہر چند تماشا ز غرورش نتواں کرد پیدا اگر از غایت قریش نتواں دید سوداے خود دوست کہ دریاں نہ پذیرد غم نیست از اں غم کہ علائش نتواں یافت چشمے کہ شد عاشق و بیتاب نہ گردید آں را کہ خوام تو ز رفتار بر آورد	شاویم کہ دوری ز حضورش نتواں کرد گم نیز ز بسیار ی نورش نتواں کرد درد تو بمانیست کہ دورش نتواں کرد فریاد از اں دل کہ صبورش نتواں کرد بید البعد نفخہ صورش نتواں کرد از جا دگر از جلوہ حدش نتواں کرد

بے ربط نہ فہمی سخن اہل جنوں را در یست کہ حالی بہ شعورش نتوان کرد

بے درد چہ پرسی سبب گریہ مجذوب
برخیز کہ از کار ضرورش نتوان کرد

درومنداں تو از درد و ایا فتنہ اند عاشقان چشم نیاز از ہمہ جاوختہ اند گذر از آب دھولے در میخانہ عشق سالہا گشتہ مقابل مہ و خورشید ہم طاق ابروے تو بر اہل نظر حق دارد دل درویش بدست آرد نشان گریوید وقت مرغان گلستان قناعت خوشبلا تا پریشان نہ شوی خاطر جمع نہ ہند بابتان مطلب دل را بزبان عرض مکن منکر گوشہ نشینان خرابات مباحث	زہر نشان تو از زہر شفا یافتہ اند تا کہ گم کردہ خود را ہمہ جایا فتنہ اند خرم آناں کہ درویشو نایا فتنہ اند تا و آئینہ زیب نور صفا یافتہ اند قبلہ راست ازیں قبلہ نایا فتنہ اند خرم آں قوم کہ را ہجے بخدا یافتہ اند کہ زہر نگہی خود برگ و نوا یافتہ اند بیدلاں ایں نظر از لطف دو تا یافتہ اند تا گذشت است بخاطرہ او ایا فتنہ اند توجہ دانی کہ دین گوشہ چہا یافتہ اند
---	---

خاکسار در میخانہ مول شو مجذوب
درومنداں ہمہ زیں خاک ثنفا یافتہ اند

مژدہ ایدل سپک جانان میرسد پیش مورے ہا نوازش نامہ ما باز برویش از درویش دوست را ہر و را تا بنا شد ہمتے بر خجائے عشق اگر صحبت و ہند تا بہ بے برگے نسازی با خزاں	چیک جانان است و خندان میرسد ہد ہد ملک سلیمان میرسد خلعت آں شاہ شاہان میرسد راہ دودش کے بہ پایاں میرسد درد بے درماں بدماں میرسد کے مہر و برگت بسا ماں میرسد
--	---

آہ دل خستگان بلائے خواست ویدن روئے خوب عیش دل است	ایں بلا را ز جا بناید کرد عیش خود را قضا بناید کرد
شکوہ از ما توئے کنی مجذوب سرایین حرف و ا بناید کرد	
ما ہے کہ لب نوشتن خاصیت جان دارد گر خلد بریں خواہی پیداست سرکوش یا رب بہ چہ زیبائی از خانہ شود طالع در یاب زیارت کن ولہای پریشان را گر باہ بہ زیبائی منظور جہانے شد ہرگز نہ بود از جا آسایش سلطانہ آں گنج کہ نہاں است از قایمہ پیدائی آں درد کہ در انش درواست ہماں دوست آں را کہ زبان و دل بایک جہتاں کج ہست	بے یاد لبش بودن البتہ زباں دارد در آب بقا جوئی در کج و ماں دارد آں صر کہ دیدارش مہ را نگراں دارد انیست نشان بدیل گر دوست نشان دارد منظور دل مستان باہست کہ آں دارد آں را کہ غم عشقت از آئے جہاں دارد بیرون ز مکاں در دل پیوستہ کل دارد دیرودہ ہر جورے صد لطف نہاں دارد اوداند و شاہے کو تیغ دوزبان دارد
ایں نشو نما مجذوب بے شوق بکار نیست عشق است کہ آدم را پیوستہ زباں دارد	
ہر چند تماشا ز غرورش نتوان کرد پیدا اگر از غایت قریش نتوان دید سودائے تہووردیست کہ دریاں نہ پذیرد غم نیست از اں غم کہ علالتش نتوان یافت چشمے کہ نشد عاشق و بیتاب نہ گردید آں را کہ خوام تو ز رفتار بر آورد	شاہیم کہ دوری ز حضورش نتوان کرد گم نیز ز بسیاری نودش نتوان کرد درد تو با بیست کہ دورش نتوان کرد فریاد از اں دل کہ صبورش نتوان کرد بیدالصد نفوذ صورش نتوان کرد از جا دیگر از جلوہ محبتش نتوان کرد

دریست کہ حالی بہ شعورش نتوان کرد	بے ربط نہ فہمی سخن اہل جنوں را
بے درد چہ پرسی سبب گریہ مجذوب برخیز کہ از کار ضرورش نتوان کرد	
زہر نشان تو از زہر شفا یافتہ اند تا کہ گم کردہ خود را ہمہ جایا یافتہ اند خوہم آنان کہ درو نشونما یافتہ اند تا و د آئینہ زیب نور صفا یافتہ اند قبلہ راست ازیں قبلہ نمایا یافتہ اند حرم آں قوم کہ را بے بخدا یافتہ اند کہ زہر زگی خود برگ و نوا یافتہ اند بیدلاں باین نظر از زلف دو تا یافتہ اند تا گذشت است بخاطرہ او ایافتہ اند توجہ دانی کہ دیدیں گوشہ چہا یافتہ اند	درد مندای تو از درد و ایافتہ اند عاشقان چشم نیاز از ہمہ جلوختہ اند گذر از آب دہولے در میخانہ عشق سالما گشتہ مقابل مہ و خورشید ہم طاق آبروے تو بر اہل نظر حق دارو دل درویش بدست آرد نشان گروہ وقت مرغای گلستان قناعت خوشبند تا پریشان نہ شوی خاطر جمعت نہ بند بابتان مطلب دل را بزبان عرض کن منکر گوشہ نشینان خرابات مباحش
خاکسار در میخانہ مول شو مجذوب درد مندای ہمہ زیں خاک ثنفا یافتہ اند	
پیک جانان است و خندل میرسد ہد ہد ملک سلیمان میرسد خلعت آں شاہ شالان میرسد راہ دودش کے بہ پایاں میرسد درد بے دریاں بدماں میرسد کے سرو برگت بسا ماں میرسد	مژدہ ایدل پیک جانان میرسد پیش مورے ہا نوازش نامہ ما باز بردویش از درویش دوست را ہر و را تا نباشد ہمتے بر جھائے عشق اگر حبسوت دہند تا بہ بے برگے نسا زی با خزاں

صبر اگر باشد بداد عند لیب چشم من آخر بفریاد و لبست حرص بر کار مشکل کرده است تا جہاں باقیست از خوان کرم	کل گلستان در گلستان میرسد گردے از در گاہ سلطان میرسد درند و زق ہر کس آسائے میرسد قسمت گبر و مسلمان میرسد
ہر کہ از سر بگردد و مجذوب وار بر سرش البتہ جانان میرسد	
روزے کہ فلک در خم چو کان تو گردد خورشید جہانگیر شود نقش ملکیت بیدار شود فتنہ غوغائے قیامت خورشید قیامت کہ زوایش تزلزل یافت در بند گیت ہر کہ قدیم است ہمال است از راز دل خصم کہ چوں آتش خار است عیشے کہ شمر و است غنیمت دل نخواہد خضر از طلب چشمہ حیوان نکند دست ناچار فلک دامن گسترده بچیند	باید و جہاں عرصہ میدان تو گردد چوں و دوش ملک تخت سلیمان تو گردد باید ہمہ جا از پی جولان تو گردد آرام گمش مشرق ایوان تو گردد ہر ترخ ہماں بندہ فرمان تو گردد آگاہ مگر برکہ پیکان تو گردد میخواست کہ تا حشر شناخوان تو گردد تا باز جوان از لب خندان تو گردد روزے کہ پراز نعمت احسان تو گردد
مجدوب تو نور و شب عید نداند آنروز کند عید کہ قربان تو گردد	
نزدہ ایدل کہ یار مے آید دیدہ بکش کہ گرد و موکب شاہ مسند دل ز غیر خالی کن صبح دولت کہ کردہ راہ دولت	غم مخور غمگسار مے آید خوشتتر از نو بہار مے آید کاں شہ کامگار مے آید آں ہم از یک کنار مے آید

گر یہ گفتہ کن کہ عقدہ کشاست ہر کر اگر یہ رود ہد بے شک جان من بر جھلے خار بساز چشم من خویش را معاف مدار روز گارت اگر بنالہ گدشت جان خود را فدائے جان کن	نالہ گفتہ بکار مے آید نخل عرش بہ بار مے آید کہ گلت بر کنار مے آید گریہ کن کنز تو کار مے آید غم محو روزگار مے آید دیگر از جان چہ کار مے آید
---	---

می کنندش قبول چوں مجذوب

ہر کہ امیدوار مے آید

شب در نظرم بود کہ آن ماہ بر آمد از شب نفسم بود کہ آن خم فرخوایں خندل و براقراختہ دست و خرابایں ہم رنگ زمر و قدحے داد بدستم گفتا کن از طالع درویش تعجب با خار جفا برد بسر بیل بیدل آہے بمراد دل پر درد کشیدم چشم از ہمہ پوشیدم و نو مید نگشتم از نیت خیر ہمہ کس فال گرفتم دیدار دل گم شدہ ام گشت میر افتادگی و مسند دل بست بدست بر لوح دو عالم رقم وصل کشیدند	خورشید مرادم بہ سحر گاہ بر آمد چوں ماہ براقراختہ ناگاہ بر آمد آراستہ تر از علم شاہ بر آمد کز دیدن آئین دیدہ بدخواہ بر آمد خیرست کہ از دست شہنشاہ بر آمد تا وصل گلشن خرم و دلخواہ بر آمد کام دو جہانم بہماں آہ بر آمد ایں کار نہ باہمت کوتاہ بر آمد تا کام من از ہمت افواہ بر آمد آں یوسف گم گشتہ ام از چاہ بر آمد عشقست کہ بر سنداں راہ بر آمد تا قرصہ بنام دل آگاہ بر آمد
---	---

مجدوب نجات دو جہان نیست حلاوت

اینست که از عهده بدخواه برآمد		
نه تنها فارغم کرد از جهان درد کسے باد و بید و ی چه میکرو علاج مرگ تا هر کس نداند بغیر از روی سچ در میان نیست بدست آزند صد دل را به یک تیر قوبے دردی و از دردت خبر نیست نگویم درد عاشق را و دان نیست	ز قید دل خلاصم کرد و جان درد اگر پیدانمی شد در جهان درد چون خضر از چشم مردم شدند و چون مغرم کرده جلد استخوان درد نه بیند دست باز وے بتان درد چگونه تا ترا آید از این درد اگر با کس نمی گوئی از این درد	
علاج ناله می کردیم مجذوب اگر میداد یک ساعت اماں و درد		
هر کجا صبر از دم خود زلف کافر کیش برد راه بے پایاں این غم را پایاں برد و رفت هر که چون من خواست همت از وفادارستی عقل و همت را نمیدانم که این بهتر است گر نباشد این تکلف نامه رسمی در میان با گد اتندی نباید کرد کز بے چارگی پیش و اما سر نوشت اهل منصب و پیش است	چون تنی ستاں مرا فکر محال اندیش برد هر که از بسیاری آزار لذت بیش برد در طلب خواهی نخواهی کار خود را پیش برد اینقدر دانم که همت هر چه کرد از پیش برد میتوان عمرے بسر در خانه درویش برد هر کجا شد تخته چون آبر وے خویش برد از همان آتش که شعل دارینا پیش برد	
شیده افتادگی مجذوب را خوشتر فتاد راحت کونین را صفت از میال دیویش برد		
هر کار از وزی لطف تو رعایت نکنند بچه دل هم ز هوا داری خود شید ز ند	گرد و عالم بدینندش که کفایت نکنند ذرّه را که پناه تو حمایت نکنند	

تا بہ سر چشمہ خورشید ہدایت نکند زنگ ہم باید ازین شیشہ سلامت نکند میتوان گفت بشر طبع کہ روایت نکند مرد آں ست کہ از درد شکایت نکند کہ گدائی در شاہ ولایت نکند کز مے وساقی و میخانہ حکایت نکند	خضر با ذرہ چہ سازد اگرش جذبیہ نور نخن دل ریختن از دیدہ نشان حق است سخن عشق نکوئی یکسے توان گفت عشق را کار نہ با مقنعہ و بادستار است خاک بہتر بود از تاج شہنشاہی را چکنم گفتہ آں ہرزہ و را واعظ را
داغ از گفتہ مجذوب دل آندہ بہاں کہ خرمند دیوانہ شکایت نکند	
سر پائے چمن باز در شکفتن گیرد و گدازد زین لاله خونین کفن گیرد چو آں مستی کہ بارانش نبرد یک چمن گیرد بپاے آں ہر انداز کہ لطفش دست من گیرد کہ خوش حالی غمش را درصال دوست من گیرد ہمزوم از شرار سینہ آتش در کفن گیرد کہ کام از شمع خود پروانہ در انجمن گیرد سفر مشکل بود آنرا کہ الفت با وطن گیرد	بہار آمد کہ گلشن بوے آں گل پرین گیرد و گدازد خاک شہیدان غمش خونما جوش ارد بکویت میوم بادیدہ گریان و خوش عالم بود در عشق بازی شیوہ پروانہ استام جدائی آنزماں در آتش ناکا میم سوزد دل زارم شرابے کسب خاکستر نشین ہم شد دران محفل کند امیدوارم شوق بے پروا بدینا دل بنیاد بست اگر از مرگ میترسی
حریف مستی مجذوب ما دیگر کہ خواہ شد اگر پیائہ از دست آں پیاں شکن گیرد	
شہ و صحرا را پر از قربان کند الغافلش تا کہ اقرمان کند تا فداے غمزہ خوبان کند	روز عید آں شوخ اگر جولان کند علی شاد اند و ما امیدوار عشق ہم میگردان و بنال دل

در و باید تا ترا انساناں کند کے بہت را اگر یہ خند لں کند آتش را چشمہء حیواں کند تا دو اے در و بے در ماں کند چارہ ایں راہ بے پایاں کند گوش را بر نالہء مستاں کند تا شربت رستم دوران کند تا خدا کار ترا آساں کند خاکست او ہر چہ خواہاں کند	نیست غفلت لای انسانیاں مزین تا ولت آتش بگیر و میچو شمع عجز کن تا القات لعل یا ر صبر باید عاشق بے چارہ را کو جنون و شست پیماناں کسے محسب را میتواں آگاہ ساخت بیم اگر داری ز قاضی مے نوش کار بر بیچارہء مشکل مساز ناگنہ گاریم و او صاحب کرم
---	--

از وفا مجذوب صاحب دیدہ باش
 تا جہا از دولت قرآن کند

حق را بے فسول باطل و احمق نتواں کرد با جیدہ مقید بتو مطلق نتواں کرد خود را بے صف قافلہ ملحق نتواں کرد رازے کہ نہاں است محقق نتواں کرد آہنگ مے و جام مروق نتواں کرد زم از تہ ایں طاق معلق نتواں کرد دیباے قمر را بفسوں شوق نتواں کرد سر کردہ یک آنجن احمق نتواں کرد	یک رنگ ترا کج دل و ابلق نتواں کرد توفیق بدل جذبہ دہد ورنہ دے را تا حمل دل کجہ رواں را نکند گرم سر مشق با نکس نہ ہند از خط تسلیم تا دل نکنی صاف ز اسباب کدورت چشم طمع از خواب فراغت نتواں داشت انگشت نبی باید و تا عید خدائی واعظ بدہ انصاف کہ بے ربط کسے را
--	---

مجذوب ترا دوسرہ مغلوب نسازد
 حق را بفسوں باطل و احمق نتواں کرد

باکم توں بسر و بسیار اگر نباشد در گلخن توں بود گلزار اگر نباشد خاکے بسر توں کرد و ستار اگر نباشد باند کے توں ساخت بسیار اگر نباشد کے جلوہ میدہندش درکار اگر نباشد راحت چه قدر دارو آزار اگر نباشد ز نهار کم مکن شکر بسیار اگر نباشد گفتار راجہ تاثیر کردار اگر نباشد ممتاز کے توں بود گفتار اگر نباشد کے کار میتوآن کرد ہم کار اگر نباشد باید طیب بیکار بیمار اگر نباشد	بازندہ توں ساخت نارتار اگر نباشد بایاد و دست بودن گلگشت عاشقان است در کیش عشق بازان رسم ملاقہ کفر است دنیا بے دواں ندارد جز این ہنر کہ درد در کاخانہ صنع ہر چیز ہر کار است عزلت چه فیض بخشد بے اختلاط مردم نعمت ز شکر بسیار و اٹم زیاد گردد و اعظاہ ہرزہ خود چندین مکن بفریاد نیکو بود خموشی امانہ ہمو حیوان باز مفعان ببل آورد بر سر کار باید ہمیشہ دل را در جستجوئے ل بود
--	--

گرد ہمہ ہنر نامحزوب در جہاں عیب

لطف خدا بہ عیبت ستار اگر نباشد

ازین چه باک کہ دستم با جمن نہ رسد کہ دست باد صبا ہم با جمن نہ رسد اگر نعیمی از ان زلف پر شکن نہ رسد بیا کہ ملک سلیمان بہ اہرمن نہ رسد مرا کہ دست بہ یاران انجمن نہ رسد یکے اقامت آن سرو سیمین نہ رسد	مرا کہ بالب او نوبت سخن نہ رسد اسیر زلف ترا در فضا بدین چین است بخوشین ہمہ شب ہمو مارے پیچم تو دوری تو ہوس یاست در کمین دلم بغیر لالہ اگر ہمزبان خود سازم بجائے ہنرہ اگر سرو قامت افرازد
خونتانہ لالہ لالہ ز داغ جگر چکد پروانہ وار شعلہ ام از بال پر چکد	تا چند آب حشر تم از چشم تر چکد بنابر رخ چو شمع کہ با صد ہزار شوق

تا غمزہ تو در تب و تا بزم فبندہ است در جام آتش که پیکان غمزہ ات گفتم بلفظ گریہ خبر دار خود شوم یک شہر را بہ تمت خون کردہ بتلا گلزار عیش را بوطن آب میدہد گرد و دعائے صبح تو البتہ مستجاب	از یکرم بجائے مرق بیشتر چکد تا در دلم نشسته بروے جگر چکد غافل کہ اشک تنگ لال بغیر چکد اشکم ز بسکہ در طلبت در بدر چکد خونناہ کز آبلہ ما در سفر چکد گر نیم خطہ اشک تو وقت سحر چکد
مجزوب راز عشرت گلزار خوشتر است آنجا کہ خون دیدہ ما بیشتر چکد	
بیامروے تو ام سال ماہ می گذرد فروغ حسن ترا صبح و شام کیانست بگوش دار کہ چشم از برائے دیدار است چراغ دیدہ دل را سحر کن خاموش ز روئے آئینہ روشن تر است بر عالم شگفتہ باش کہ دشوار و سہل این منزل	بیا کہ فرصت عمر نگاہ مے گذرد ہمیشہ ناز تو بر مر و ماہ مے گذرد بہوش باش کہ عمر نگاہ مے گذرد کہ دقت گریہ و ہنگام آہ مے گذرد کہ حکم آہ تو بر صبح گاہ مے گذرد اگر گداست و گر پادشاہ مے گذرد
چہ شد گناہ تو مجذوب از شمار گذشت یقین کہ لطف خدا از گناہ مے گذرد	
تا بحالت شمع این کا شانیہ شد تا صلا ز و چشم مست بر صلاح حسن در ہر جا کہ شمعے بر فروخت دل بگو عشق مجازی بخت باخت منع بستان ز اہل ان بجا کنند	آفتاب از جان دل پروانہ شد صحن مسجد صفو میخانہ شد عشق ہم چرخے ز دو پروانہ شد روزگارے کعبہ ہم تہخانہ شد قسمت از روز ازل پمانہ شد

عبده تافاش گویم یا حکیم در دیش اندیشه بر بچاره بود خانه دل شد غمت را هم نشین شعله آندل شود شمع مراد سرگزشت و برایشادین و حرف	هر که عاشق شد چرا دیوانه شد عشق ناچار از خرد بیگانه شد ماند چندانے که صاحبخانه شد کز هواے سوختن پروانه شد ووند شب گم دید شب آفتاب شد
	گر بهار از عارضت گلخانه چید باز مجذوب از چرود دیوانه شد
خوبان اگر سخن و صحبت فرشته اند مستان که میکشد لب کاسه کاسه خون در آستان میکده افتاده آسمان آورده اند گر همه مر رفته بایدست فرماں بطل گوشه ابرو شش چهل کماں خوش حال گریه کن که درین کمنه کشت زار آنانکه مرده راجه سخن زنده می کنند در کار خلق پرده درمی کفر شرع ماست داریم صاحبی که سگان جناب او	ما را هم از وفا و محبت سرشته اند دل را چو داغ لاله بر آتش برشته اند چون شیشه تنی که به یک گوشه هشته اند مستان بخت جوئے سر اصل رشته اند نام و نشان خویش بیگوشه هشته اند تخمی که کشته اند با مید کشته اند نام تراد را اول دفتر نوشته اند هشتیم تا که سبز شود آنچه کشته اند در صورت آدمی و به سیرت فرشته اند
	دور از در توجبه مجذوب کے شود توان سترو آنچه ز اول نوشته اند
هر که آید بدر میکده دیوانه گفتند آشنایان همه گرد شمن جاتند چپاک میکشان را سر طاعت تو پندار که نیست	آشنا هر که شود از همه بیگانه گفتند آن مبادا که دے راز تو بیگانه گفتند نیست کاری که از گریه مستانه گفتند

گریه کز سر خلاص بود عقد کشت است مایه عیش دل خوں شده و چشم تراست خفاقی که به بحر جش نکند وصل و وفا پر لگوان پری انجمن اے واعظ شهر در مقامی که به معشوقش سده عشق از سر کون و مکان همت مردان بر خفا	قطره چوں پاک فتد گوهر یکدانه کنند این حدیث است که نقل از لب پیمان کنند مرقه موقوف در انست که میخانه کنند بیشتر بے خردان گوش با فسانه کنند دوستی نیست اگر رحم به پروانه کنند تا چاشنیوه آن همت مردانه کنند
	رفت چون کار تو مجذوب مستی از پیش همسایان هوس شیوه مستانه کنند
فروغ همت خم رانه ساغر نرسودارد بیاد گوشه میخانه عا عشق همت کن ز دستت تا بر آید شاو کن از خوش دلمارا نداری گزینا بلای زبانی عرض طلب کن ز هر دل شا هر چه تا دیار دست می نیم بگو چندانکه خود آید بدست آن گوهر نایاب سراسر گشته ام بازار پر از بیچ دنیا را بدین تانایید جوهرت از تیغ عریان شو	درین میخانه هر کس جا بقدر آبرو دارد شراب است آنکه دائم آدمی با نرودارد خدا خیرش بد این شیوه را ساقی نکودارد خموشی هم دین در گاه راه گفتگو دارد دلی عاشق ره بسیار نزدیک باو دارد بچستن گر چه نتوان یافت بابا جستجو دارد هوس دکان رنگینی ز خون آرد و دارد که جوهر تیغ را در هر نقلی سرخ و دارد
	اثر مجذوب مال گریه وقت سحر باشد که گوهر در جهان قیمت بقدر آبرو دارد
آنزماں کین فتنه در عالم ارواح بود پیش از آن کز فقر دریا خاک دل آید دست آن زایل خواص دل بودم که با صد تاب	در و بستان جنوں رسم هو القترح بود عشق هم دیدم هم طوفان هم طالع بود گوهر یکدانه ام در قلزم ارواح بود

بزم ردم و حمال خیال محل جان راح بود سالمادرد زبانهم ذکر یافت ح بود ورد صبح سالمایا فلق الاصلح بود سالماسر مشق عشق فتنش این الحاح بود این کتاب پر غلطی قابل اصلاح بود باب آن باز و کبر زاری الحاح بود	پیش از آن که آب حیوان خمر یابد کام دل تا کشاید عشق بر رویم در میخانه ما صبح و صلم تا کند چاک گریبان آشکار آگهی از راز افلاکم جنون آسان نداد گر جنون اغماض کرد از عقل حاجی شکوه نیست روزگار را بوده لم سود اگر بازار عشق
و راز لیم با هم تیغ زبان مجذوب ما دشمن را آفت دل دوست را دراح بود	
جمالش درخشان و تابنده شد مگر از جمال تو شرمند شد از آن دولت عشق پانیده شد شبیه بود بر قف درخشنده شد چرا چشم شوخت فریبده شد که بانو گل خود سرانیده شد همان زلف زخسار تابنده شد شتاب که عمرت شتابنده شد که کار تو موقوف آئیده شد	جمال ترا ماه تابنده شد نهفته است زخسار خود را بهشت جمال تو اقبال جاوید داشت نگو زلف و زخسار را که دید بعاشق اگر نیست التفات خوشافتم آن مرغ شب زنده دار بلای دل و آفت خرمم اگر دوستی نگذراز کار و سبت از آن فرصت کارت از دست رفت
دل خون بامیدان خنده شد غم شادی و گریه ام خنده شد که چون شمع پیشت سرفکنده شد	بیک خنده ام کردی امیدوار بچمد آمد از یمن صبر و وفا درین بزم روشن دل آنکس نشست
به سحر آفرینی هزار آفرین	

کہ مجذوبش از جان و دل بندہ شد

وقت آن شد کہ ز دم صبح سعادت نرسند سرگزشت فیض شیدا تا نوید باطلا گرد بست آرم شبے آن طرہ شبنگ را صبر کن تا فوگے ہر دم ز باغ اعتقاد میتوانیک شرآہ از سر اخلال داد لامکان عشق باز اس صید گاہ عقل نیست ہمت مہتاں تو اند چون و بینائے تہی نقد دل را با گداز عشق کن صاحب عیار	دولت دیدار یارم حلقہ بر در ز زند ہر از خط شعاعی روز را مسطر ز زند ہمچو موسی آفتاب از آستینم سر ز زند خندہ ما بر اضطراب لمحہ مضطر ز زند آتش اندر عقدہ ہائے عقل جادو گر ز زند باز را بر باد دہ جائے کہ عنقا پر ز زند آرزوئے ہر دو عالم را بیک دیگر ز زند بادشاہ حسن باشد کہ بر زر ز زند
--	---

در تلافی مال ب عل تو با مجذوب ما چوں تغافل ہائے پے در پے مگر ساغوزند

عاشقانِ دلِ شب چشم تری بکشایند صبح خیزاں بدعایت ہمہ شب مشغول اند آن در بستہ کہ یک عمر خندید لبش می فروشاں کہ دے را بدو عالم نہ ہند تا امید از گرہ کار فرو بستہ مباحش وقت آن شد کہ اسیرانِ غمت فارغ ہال خرم آن قوم کہ بانشتہ سرشارِ جنوں خاک آن سرودقاں شو کہ بمشرکان سیلہ موشاں را بفسوں چوں نفسے رام کنی متعانِ قفل دے را کہ دعای عاجز دوست	باشد از غیب برے تو دری بکشایند باشد ایں در بہر کلید اثری بکشایند وقت آن شد کہ باہ سحری بکشایند میشود جانب ما ہم نظری بکشایند دل قوی وار کہ وقت سحری بکشایند در فضاے چمن ت بال و پری بکشایند در فضاے چمن عشق سہری بکشایند ہر زہل بر دولت از غیب دی بکشایند جہد کن تا نفسے ہم مگر می بکشایند میتوان کہ با مشت زری بکشایند
--	---

خون دل تا بخوری غنچه صفت با دل تنگ	گره از کار تو کے در سحری بکشایند
باش مجذوب صفت بر در میخانه مقیم باشد از غیب بروے تو دوری بکشایند	
عند یسب در گلستان ناله مستانه کرد درجا بشناله قمری ز شاخ سرو گفت خود بخود پروانه هم در جواب هر دو گفت شمع گل ز خسار من هم گر اجازت می نمود عارض شمع و جمال گل مرا شنیدانه کرد نرگس رعنا غلامی دل در دستم بزد و رفت دیو لم نشست اوقا از سر جان برخاست معبداً آتش پرستان را ز ما عشقی بگو دین دل رفت از کفم زاهد بگو تدبیر حبیبیت بے ستون هم سنگ راه همت فرومانست نسبت شعر من و حافظ بگویم با تو حبیبیت	عشق گل یعنی بس با را چه خوش دیوانه کرد طرف سرے هم مراد در عاشقی دیوانه کرد شب شود گویم که این آتشم پروانه کرد افاش میگفتم که این موشم دیوانه کرد واله و شوریده ام ساقی بیک چمانه کرد بادل من هر چه کنز از نرگس مستانه کرد آشنا چنداں نشد تا از خوم ریگانه کرد شعله شوقم دلم را باز آتشفشان کرد عشق زود آمد و باز این کعبه را بتخانه کرد عشق بر کارے که گفتندش بکن مروانه کرد هست انکشته که کار سنجه صد وانه کرد
در سراغ جام هم آخر سجائے میرسد هر که چو مجذوب از جان خدمت میخانه کرد	
غزوات ناوک فشان می کنند قامت را یل نفس هر کس که دید ساقیا بر خیز و در ساغر بریز حیرت دارم که بے لعل لببت تا نباشد التفات سردی	با دلم خوش مهربانی میکنند تا قیامت کامرانی میکنند آنچه لب را از خوانی میکنند خضر هم چون زندگانی میکنند جز تو باقی را که فانی میکنند

راہ کس حد است و من پس ناکوس پیر یا میگفت در میدان عشق بے سرو پا شو کہ آخر در رب	بار عیال ہم گرانی میکند ہر کہ سر بخشد جوانی میکند پائے سستی سر گرانی میکند
ہر کہ چوں مجذوب لب بندہ ز جنت عیب خود را پاس بانی مے کند	
آن ہاں بہرہ ز نقل مے و جامت باشد خواستنی عاقبت کار تو محمود شود چوں دہی دل ز کف آہوروشی پید کن در بہت مسجد و میخانہ بسے ساختہ اند رہ بہ میخانہ پاکل چو بر چشم و لبست یا ادب گر سر میخانہ و مسجد گزری کے تواند کہ انگشت بھون تو نہند ایک اقبال ترا بدرد شد نیت خیر	کہ لب ساتی خوش لہجہ بکامت باشد کہ گریزان ز برت گرد و ورامت باشد فکر معشوق یکن گر چہ غلامت باشد تا ازیں ہر دو سر میل کد امت باشد گر بہ پاکی نہ حوزی بادہ حرامت باشد چشم من حاصل کونین بکامت باشد گر کمال تو مطابق بہ کلامت باشد تا ابد سکے توفیق نہ امت باشد
خاک صحرائے بخت باش تو چوں مجذوب تا ہماں سجدہ مقبول تمامت باشد	
مرثدہ ایدل کہ ہمار آمد گل پیدا شد مے بدست آہ نگاشت چمن مست خفا و اعظافسانہ بخوان بے بہار است ثراب قامت مصرخ ماہ نبرد از را ہم تا زاکیر قناعت نظر مے یافت جلا در صفائے گرہ از کار دلم عشق کشود	بر جنوں زن کہ دگر منزل با صحر اشد ہر کہ دفعہل جنین مست نشد سوا شد خبرت نیست مگر کز سر ما سر ما شد آفت ہوش من آن سر و قمر سیما شد گر یہ ام عقد گزشت و دلم دیما شد پیش دروازہ دولت بر خم و روا شد

مصدر صوت چیں نقش پر عنقا شد عقل بچید وین مسئلہ و غوغا شد گمذرا از سر انصاف گناہ از باشد آں بدست آرکز و کار جنوں بالا شد	عشق باید کہ سخن دلکش مشہور شود اختیار طرف جبر جنوں کرد و گذشت گر تنک حوصلہ ستر ترا فاش نمود چہ بگویم تو مجذوب بہار است بہار
تھی دستے بیا دکنج درویرانہ میگرد بگرد آتش این ہندو چہ بتے بابا میگرد کہ ہر کس بو کند این غنچہ را دیوانہ میگرد کزین ساغر سرخیش بیک پچانہ میگرد کہ اشک رہ نور و ان گوہر یکدانہ میگرد ریا مسجد اگر عیاز دہاں تنخانہ میگرد ز حرف بے تامل آشنا بیگانہ میگرد	غم زلفت پریشان محل دیوانہ میگرد نظر بر خط سبزت ہر کرا افتاد میگوید نوشتہ خط سبزت ساقی بار لب ساغر ہوائے ساغر نوزدین بگوش ذرہ می گوید شتاب ابر صحر اگر دایم یقینم شد مروے کشتہ خود می نشیند ہر کسے آخر سخن سنجیدہ گو تا دوست را دشمن گردانی
مگو مجذوب برگروے وینخانہ میگرد بلو پر وانہ در بزم دلستانہ مے گرد	
اصلاً خورش از غم ایام نباشد بذنام ہماں است کہ بذنام نباشد آنست گرفتار کہ در دوام نباشد معشوق ہماں بہ کہ دلش رام نباشد میگویم اگر زاہد ما خام نباشد آنست بلا کس دو بلا عام نباشد آز روز شود شاد کہ ایام نباشد	خوش آنکہ لبش جز بہ لب جام نباشد مے نوش کہ در مجمع ناخوس خرابات تو با چہ ہم سلسلہ زلفت نمایند ریشک است کہ عاشق ز بلائیں نہ بد جا گفتی بچہ آتش نتوان سوخت زباں را صد شکر کہ چون من ہمہ مستند و گرفتار آندل کہ ز ہم فرق کند شادی و غم را
گفتم تو مجذوب علاج غم ایام	گفتم تو مجذوب علاج غم ایام

جزوے خوش و بادۂ گلغام نباشد	
تا بہ یک جرمہ دلت را ز غم آزاد کنند وقت آن شد کہ بہ یک ساغر آب او کنند میتواند کہ بازت بہاں شاہ کنند کے دلت را بر بانیہ چو بیدار کنند زاں نمودند ترا صید کہ صیاد کنند عند لیباں ہمہ خو بست کہ فریاد کنند تو چو سراز غم بے برگیت آزاد کنند چوں جباب از سر خود را ہمہ برباد کنند خرم آناں کہ ز جان خدمت استاد کنند	وقت آنست کہ در بزم حبت یاد کنند میفروشاں کہ بیک جرمہ خرابت کردند شوخ چشماں کہ دلت را بہ نگاہے بردند تا ز خواہاں ہمہ لطف است کن جویش نام کہ دریں سلسلہ دل باخت کہ دلما نہ رلود چوں گل از نالہ دل سوختگاں خوش قرار د راستی پیشہ کن و شیوہ ثابت قدمی عشق دیاست خساں را بہ نظر کے آرد تا بروے کہ کشاید در فیروزی
گرچہ مجذوب دلت را بہ نگاہے بردند دل قوی دار کہ بازت بہاں شاہ کنند	
جزوے تو در نظر نہ باشد اینجا کہ منم اثر نباشد در راہ تو خشک و تر نباشد چشمے کہ ز گریہ تر نباشد گر رشک تو در نظر نباشد تا رنگ تو ہمو زرباں نباشد تا آہ تو بے اثر نباشد جز آہ دم سحر نباشد شاید نفس و گریہ نباشد	گر تیرہ گلی بصر نہ باشد آہنجا کہ توئی تمام ہستی ست مجدوب تو بھر و برداند بے فیض بچوے خشک ماند ہرگز بہ نظر ترا نیارند در و ہر عزیز کے کنند آئینہ برت نہند ہر صبح مفتاح کشائیش سعادت دریاب شمارہ نفس را

تا در سرفت خطر نباشد	با نیست خیر کن تو کل
	مجدوب زبان و دل یکے کن تا حرف تو بے اثر نباشد
سیم و زر هر جا که باشد در نظر دارد و نمود این گره در زلف خوبال خو بر دارد و نمود منکه دامن شمع در شب بیشتر دارد و نمود گوهر غلطان شبنم در سحر دارد و نمود ناله سرده به مطلب تا اثر دارد و نمود چهره خورشید دامن در نظر دارد و نمود چشم من در بزم مستان چشم تر دارد و نمود نقش پہلو، چو نرکش در نظر دارد و نمود نام اگر داری دین میدان ہنر دارد و نمود پیر طائوس از نمودن بالی و پروار و نمود	اشک عاشق بر رخسار چوں سیم مند دارد و نمود بے گرفتاری دلت را از کشایش بفرست چوں دل روشن بزل دل ستائے نسیم گریه وقت سحر از تو در دم میخريد مینماید از جبین صبح سیمای اثر تا تو افی از سفر تحصیل روی تازہ کن دیدہ پر خوں کن چو ساغر تابوسی لعل یار غنچه حب کنج غم را در جہاد آرزو ہر طرف گوئے سعادت و میبایا انگندہ اند تیرہ دل را شہرت از اسباب بگین است بس
	خون دل مجذوب در مرغان مستان شفاست نخل باغ عاشقان ہم با اثر دارد و نمود
بے تب نیست پیچ و تاب سپند وار سند از دل کتاب سپند نیستم عاجز از جواب سپند داد و فریاد بے حساب سپند چوں نہ خند و شہر بہ تاب سپند کہ نیاید دلم بخواب سپند	آتش دارد اضطراب سپند چہ شود منکران آتش عشق نفس گرم آتشینم هست بکجا میرسد درین آتش تاب آتش نہ کار ہر خالم است یک نفس در کنار شعلہ سخفت

ہست این نکتہ در کتاب سپند چشم بد دور ز انتخاب سپند	آتش دل یقین کہ عقدہ کشاست نقطہ انتخاب آتش ماست
چشم بد دور از دل مجذوب کیست گوید اگر جواب سپند	
عاشق تاب جفا ندارد کارے بجز از دعا ندارد رامش نشوی وفا ندارد وابوس کہ بوسہ جا ندارد گویا خراز صبا ندارد سروے دارم کہ تا ندارد جز روے تو دعا ندارد جز شوق تو رہنما ندارد بے صحن چمن صفا ندارد	معشوق مگو وفا ندارد عاشق کہ مراد او غرض نیست آہو چشمے کہ زو در شد رام معشوق کہ شد بوسہ راضی خوش دارد گل بکام ببل درید نظر چشم بد دور خورشید کہ چشم شد سراپا عمر نیست کہ خضر ہم دیں راہ بے بادہ مکن ہواے گلشن
غافل مشو از بہار مجذوب پیمانہ کشتی قصا ندارد	
این نالہ و فریاد و فغان تاکے و تاچند از دور بجزرت نگراں تاکے و تاچند شناختن سو و دزیاں تاکے و تاچند بودن نخل از پیرو جواں تاکے و تاچند مروں ز سراے دگراں تاکے و تاچند اس حسرت بیدا و نمل تاکے و تاچند	ایدل ہوس وصل تیاں تاکے و تاچند بے زور و زرت کے سے و معشوق ہدست از ہم نہ کنی فرق چرا عشق و ہوس را کہ جاہل مستی و گئے عاقل و بیکار رفتن پے فرزند کساں تاکے و تاکے بادیدہ نظر باز و بدل گشتہ ہوس ناک

فریاد ز چاہ و قن و طرہ پر خم در نقش رخ سادہ چو خورشید پرتاں	ایں چاہ و کمند و گراں تاکے و تاچند ایں محوشدن از دل جان تاکے و تاچند
--	---

مجدوب دویدن ز پے ماہ جبیناں
اے شیفتہ بازی نگماں تنکے و تاچند

مستان کہ دل بجز خے و ساغر نہ بستہ اند دلکش تر است سایہ طوبی او دائم است ہر شب ستارگان تبو چشمک ہمی زنند مستان کہ دیدہ اند و قانیست باد و رو شیر افگنان خصم سوار پیادہ رو رمز آگماں حکایت دل سر نہ کردہ اند آن شب کہ میدہند دولت را دو چشم باز غافل مرو بدست دعا حلقہ بزن طرفی نہ بستہ اند ز عمر دراز خویش ملک بقا ز ملک فروشان این دہ است بازی مکن کہ از پے باز بچہ فریب افتادہ شو کہ اصل طلسمات علی	امید جز بہ ساقی کوثر نہ بستہ اند زان دل بہ چتر شاہی سجنہ بستہ اند یعنے بآبروے کسے ورنہ بستہ اند چہل سکہ دل بدوستی زر نہ بستہ اند دل ہمچو زین بہ پشت تگاور نہ بستہ اند ناقصہ تمام سمندل نہ بستہ اند مردانہ شو کہ باز ترا پر نہ بستہ اند رسم ادب کوست بگور نہ بستہ اند آناں کہ دل بزلف معینہ بستہ اند تہمت بنام حضور سکنہ نہ بستہ اند ایں طاق ہفت قبہ شمشدہ بستہ اند نور اشکن کہ از تو عجب تر نہ بستہ اند
---	--

مجدوب بادہ نوش کہ مستان ہوشمند
امید جز بساقی کوثر نہ بستہ اند

بحال یاد کہ تاب نگاہ خود دارد چرا بدست نیارد دے چو آئینہ را نظر بآئینہ دل نشا رخوں نکند	دے چو آئینہ را در پناہ خود دارد بتے کہ تاب رخنہ ہمچو ماہ خود دارد بتے کہ چشم نیاز از نگاہ خود دارد
---	--

چرا اعتماد بزلف کجبت اسیران را چرا بدست نیار و دل پریشان را شدیم خاک و هنوز آن سوار شاه نیکار به همت سبز زلفت باد و رج ماه گذشت	که چشم معذرت از بیگناه خود دارد تبی که دست بزلف سیاه خود دارد غبار خاطر از گره راه خود دارد سرم که رخصت پابوس شاه خود دارد
--	---

سزد که بر دل مجذوب خود بخشائی
که اعتراف بجزو گناه خود دارد

یارب دلم از درد تو بیکار نه گردد چون دام بصدیده حسرت جمد از خاک بے پرو تو خورشید نشد زره نمایان نازند گدایان تو بر سلطنت خویش آن منکر بے دین که دلش منکر عشق است گر سنگ شود منکر غوغای قیامت آنرا که نظر بر نظر لطف خدا نیست آتش به حجاب بدن خاکی خود زن پروانه ثابت قدمی باش که چو شمع	بیمار غم عشق تو بیمار نه گردد صیدے که بدام تو گرفتار نه گردد خورشید چرا گرد تو بیمار نه گردد مسکین تو نمکس نشود خوار نه گردد یارب دلش از درد خبردار نه گردد آن روز محال است که بیدار نه گردد از منت این خلق سبکبار نه گردد تا خاک تو در راه تو دیوار نه گردد گر سر و دوش از سر اقرار نه گردد
---	--

مجدوب سر رشته اخلاص نگمدار
تار رشته استبج تو ز نار نه گردد

کلبه احزان من بزم وصال تو باد نور کلام مجید تا بجماں روشن است شاهی کوین را با تو بود اتحاد عمر سیح و خضر باد بکام لبست	دیده حیران من محو جمال تو باد سوره فتح بمین آیه فال تو باد عاتل دیوانه را رشک محال تو باد چشمه حیوان ماعل زلال تو باد
---	--

دور شود جو تو از دل و جان رقیب کنج غمت را نشان در دل و بران دهند شاه جهان کو بشو و الی هندوستان طرز خیال تو کرد عیش بخوابان حرام بچوں شرف آفتاب حلفت نوروزی است دور فلک تابود گردش سال تو باد	لطف تو باین کمال نقص کمال تو باد این دل معور من وقف خیال تو باد مردمک چشم من وانه خیال تو باد آفت جاد ووشان سحر حلال تو باد دور فلک تابود گردش سال تو باد
گردل مجذوب من وقف خیال تو شد جان و دل و دین من مال تو مال تو باد	
ساقیا رومے بهار تو مبارک باشد لب پیما لب بلب گیر صراحی به کنار چشم میخانه نشینان برخت روشن باد سرو جان دل دین انچه مرا مقدر است در دولت هست که یکدل کمندت نه جمد گر کنی لطف که در میکده سخویل کنم دید و دادید امیران دولت کرده خطور نیت خیر و دل صاف بدست آرد چو صبح	یاده پیش آر که کار تو مبارک باشد تا بجا بوس و کنار تو مبارک باشد روز نوروز دیار تو مبارک باشد جان من بهر نثار تو مبارک باشد شاه من عزم شکار تو مبارک باشد همه ایام دیار تو مبارک باشد لطف بیخوشکار تو مبارک باشد تا به عالم همه کار تو مبارک باشد
باتو مجذوب جنون خوش بدوش از زلفی شاه من فصل بهار تو مبارک باشد	
امشب که بے تو جلوه می جلوه ساز بود در اشتیاق بزم و صالت بنام نیک تاگاه صبح گشت تو مستان چو آفتاب من بچو آفتاب پرستان ز دیدنت	بے نور تر ز جیء کاهل نماز بود چشم بر دے ساقی و گوشم به ساز بود از درو آبدی و در فیض باز بود مشغول سجده گشتم وقت نماز بود

گفتی بنوش جام صبوحی و شکر کن آمد به بزم و نورفتاں شد چو آفتاب شکر خدا که این دل را شکر به قرار روشن دل زیر تو ما ہے کہ سالما	کز طاعت من و تو خدا بے نیاز بود رخسارہ کہ پرده نشین پھوراز بود شد صاف و دیدہ کز چہ سبب گراز بود لطف خدا حصار و مقامش حجاز بود
---	--

اقبال یار و طالع مجذوب کرد کار
پہوں نیتش بخیر و خدا کار ساز بود

بیم نشسته بود در شش نیاز بود نزدیک و دور و لبر و دشمن گداز شوخ ساقی بیا کہ دولت محمود غزنوی چشم بروے ساقی و دستم زلف یار رفتم بر سیر صومعه و از ہجوم عام گشتم رواں بکوے خرابات یافتم	تا بود کار بندہ او ہم نیاز بود وحشی و رام و شکن ددل نواز بود شیرازہ داشت تا سر زلف ایاز بود گو شتم بقول مطرب و دہوشتم بساز بود دیدم کہ جانماز بجائے نماز بود آبے کہ آتش طمع و حرص و آزار بود
---	---

حیرت کن کہ طالع من از چہ کار کرد
مجدوب بے نوا و خدا کار ساز بود

کام دل غیر از کجا بدہد یکے عجز کن کہ قدرت او دل خود را بدست آنکس دہ حرز خود کن دغاے شاہی را ہمت مے فروش را نازم زاہدے کو کہ یک پیالہ شراب	مطلب بندہ را خدا بدہد مطلبیت را بید غا بدہد کہ تواند بدل صفا بدہد کہ نجات ز ہر بلا بدہد کہ کفش کام ہر کرا بدہد از سر و رغبت و رضا بدہد
--	---

بخت توفیق تا کرا بد بد کہ مرا توبہ بے ریا بد بد مشرودہ عیب دی با بد بد	در میانہ روز و شب با دست میکتم توبہ گر کسے باشد رو و بد عیش اگر لب ساقی
مجموع مجذوب ہرچ خواست دلت از علی خواہ تا خدا بد بد	
دیدہ بختم رفت صبح دولت و انشود باز یکجا بر رنجم در اسے رحمت و انشود من سراپا چشم و یار از گردہ پیدا انشود بالب علت تلا فیما الگیک جا شود بار اول این گرہ از کار مردم و انشود مے بدہ تاحشر من با ساغود مینا شود کام عشرت خوابہ را تلخ است اگر یا شود ہز نگارے کے حریف عشوہ زیبا شود تا زہر بیتش غم دل کوہ کوہ از جا شود	اے خوش آن ساعت کہ یارم از سفر پیدا شو صبح دولت روز عشرت چشم پوش بے یار کنج باد آورد آن باشد کہ سازم خویش را از بر اسے فال می بوسم لب پیما نہ را در غم افلاک از انشاد م کہ در دور حساب ساقیا چوں حشر کہ من یاریق و یار دوست خاصہ دنیا بقدر مال دنیا مے دہند تا نباشد ہمت عالے و استغناے او کو خوش آوازیکہ خواند این غزل را در عراق
میتواند چشم از عجب نبال از بخت بست ہر کہ چوں مجذوب با رغیب خود مینا شود	
کے ذوق شادی از دل ناشاد میرود کے آب رنگ حسن خدا داد میرود اینجا شکار از پیئے صیاد میرود عمر عزیز تست کہ برباد میرود درویش بے علاقم یقین شاد میرود	کے وعدہ مانے وصل تو از یاد میرود حسن تو از خطا تو یکے در ہزار شد سودائے عشق دوست کہ سودت از زیبا سر رشته شمار نفس را نگاہ دار ناچار میرودند اگر شاہ و گر گرد است

بیدار شو کہ فرصت فریاد میرود حرفے ز نقطہ ریزی استاد میرود صد دجلہ خوں ز دیدہ فرما د میرود دور شگفتگی ہمہ از یاد دے رود	اندیشہ نیست نالہ شب راز راہ دور ہر چند در گفت قلم اختیار ہست یکجہ شیر تابیر شیریں کند رفاست صد سال اگر جہاد شقت کشیدہ
مجزوب خود سراز پئے حافظ نمی رود این راہ از کرامت استاد میرود	
ماے ماے گرمہ ام این خفتہ را بیدار کرد دیدہ شب زندہ دارم روبروے پا کرد خستہ ام را چوں علاج آں نرگس بیمار کرد آب تنگ عارضت خوں مبدل گلزار کرد چوں تواند صاف دل مہ ترانکار کرد حسن چوں نمودا بزنگہ ہر زلزلہ طہار کرد بادل من ہر چہ کرد این دیدہ خونبار کرد در کشاد کار ما بیکاری ما کار کرد موج دیدا با بوسوں کے توان بہار کرد دشمنی بلو دستی مد حق ما بسیار کرد	نالہ مستانہ نام بخت مرا ہشیار کرد کوکب بختم مقابل شد سحر با آفتاب خاطر ام از جانب بلف پریشاں جمع بود کمیت زلفت بسیار اکو بکوشفتہ ساخت آسمان کے میتوانہ شد نقاب آفتاب عشق ہم شد دو واہ و اشک سرخ و رنگینہ دل ز یک نظارہ کردن سالما و نشست ہر چہ پیش آمد دین وادی جنوں از پیش برد شورش دیوانہ را از طعنہ مردم چپاک ماز عیب یگراں بر عیب خود بنیادیم
بر رخ مجذوب در ما از نظر بازی کشود دیدہ من ہر چہ کرد از دولت دیدار کرد	
ماند در خاک شکا سے کہ بہ سہل نہ سید تا بسیلاب ندانیم بحاصل نہ سید تا بگرداب نیفتاد بساحل نہ سید	خون افسردہ شد آن دل کہ بہ قاتل نہ سید کشت مارا کہ دو برق کند کار سہیل کشتی اہل جنوں تخته تعلیم فناست

خبر از عشرت دیوانه بغافل نرسید کس بمر منزل و صحت به دلائل نرسید کس دریں بادیه در خواب بمنزل نرسید فیض کمتر و بھیاں میوه که کامل نرسید	بسکه در باب نخل محو تماشا شده اند محل چهل نقش قدم تیره افتاد افتاد طی این مرعدا و در گرد و بیداری است تا دلت نخل نشود گریه اثر نماند
جرم مجذوب صالے ز پے بھر تو نیست زانکه آفت بتواز ز هر طایل نرسید	
از آتش دل غنچه بگرداب تب افتاد فریاد ز خلے که باں کنج لب افتاد هر کس سخیلے ز زحمت در عجب افتاد اینست که برمانظر شے بسبب افتاد اول قدمش اصل و نسب از حسب افتاد آندل که بدام هوس این طلب افتاد از طاق دل افتاد اگر بے ادب افتاد صد سال اگر کار تو هر روز شب افتاد گر خرمن آتش بدل بول لب افتاد عیش و طرب و فیض و فراغت به شب افتاد	حرفے بچمن از غم آن نوش لب افتاد با آنکه سر پائے تو خوں کرده و لم را در پرده گذشتی بسرا پرده دل را جز لطف خدا در نظر ما سبب نیست مجنون تو چهل گرد علایق ز خود افشاند گفتی که دنیائے دنی کیست دنی تر جاد و همه دل کرد کس کو لب آموخت در باب که عمر تو بغیر از نفس نیست حیرت مکن از صاعقه باد تنکبر روزی که در قسمت اسباب کشوند
مجنوب تو مردانه گذشت از سر و غاست آن روز که مستانه براه طلب افتاد	
بدل گفتم خوشحالت که یک شاه پیدا شد چنان آمد که گوئی یوسف از چاه پیدا شد بچشم خوشنا از مشتری دماه پیدا شد	شے در انتظار صبح بودم ماه پیدا شد نستاباں از پیله مشتری هم نقد جل برکف زمانه هر هم بازی کنان صفت و دشت

هنوز از مستری و نهیره و ماهم نظر پر بود
همان ساعت بآب دیده تجدد وضو کردم
ز قد قامت بنیت بسته دل افرا ختم قانت
ز الحمد و رکوع و سجده شد کام دلم حاصل
و عاصی صبح تا شد مستجاب از سجد شکم
بکام دل اولی سجده شکر خدا کردم
شب بچراغ شد و نور و صلح رخ نمود آخر
ز شب ثانی در از غم نشد دل تنگ امیدم
تعجب نیست از لطف شهبان و محبت پهلوان
سرافرازی درین ده رتبه افتادگی یابد

که صبح خنده روئی و دلم ناگاه پیدا شد
که دلم از وضو فیض دل ناگاه پیدا شد
که دیدم دلم از آمد الکبر و راه پیدا شد
بیتسلیم شهادت چهل سلام الله پیدا شد
بحال آفتابم از افق ناگاه پیدا شد
بمحمد اسم غم دل کم شد و دلخواه پیدا شد
بهار عالم آرا نیوی و ماه پیدا شد
مگو کام دولت با همت کوتاه پیدا شد
اگر در خانه درویش شاه منشاه پیدا شد
بدنیال دل درویش رفتم شاه پیدا شد

مجل بود از رفیقان بهمت مجذوب مدتها
بمحمد اسم که مقصود دل ناگاه پیدا شد

دل گواهی میداد البته یارم میرسد
عمر بجز آن خوشد و صبح و صلح رخ نمود
باغ فیض از شش جنبت میکشاید رخ
شکر غم از تر زل و در میان افتاده است
خوشدلم نادول خول گشته لغم خول میشود
چون فراموشم نگردد شکوه ملایم به حساب
ماه را مضرب نیم خوش بهرعت می شافت
دولت دیدار و حاصل بسعی گریه شد
تا گدای دگمت گردیده ام از هر کنار

اضطرارم پیش شد بیشک نگارم میرسد
دیگر از غم غم ندارم غمگسارم میرسد
بیل شوریده ام فصل بهارم میرسد
دیدم ام که گزیده چابک سوارم میرسد
تا دل با آرام دل امیدوارم میرسد
کال دو کدوبی حدو شمارم میرسد
تا شدم بیدار دیدم پیکارم میرسد
حاصل این حاصل چشم اشکبارم میرسد
مژده شاهی بگوش از هر کنارم میرسد

منکہ از غیبِ این شرابچہ خادم میرسد ز دہول بزبالہ شبہائے تارم میرسد باجونم ہست شرطے وقت کارم میرسد گر بگویم حاکم دریا کنارم میرسد	آمدوئے بزمِ شادانوش شایان چوں کنم بے نوائیم کرد ساز از غنون و تار چنگ بدر سرکارم بخار و طعنہ بے کاریم آب چشم گنج گوہر باشد و دریا کنار
صبر کرو می سالما مجدوب بتیابی کن دل گواہی میدہد البتہ یارم میرسد	
گوش کن من ہم بگویم آنچه ایشان گفته اند بیش از انت دوست میدارم کہ اینا گفته اند تا چہ از درہ با خود شید تا باں گفته اند خاطر م جمع است میدارم پریشان گفته اند از لب ت دیگر چرا پرسم چه عنوان گفته اند اشتیاق بیدے را پیش چناں گفته اند از زبان مود حرفے با سلیمان گفته اند از وفائے خاکساری پیش سلطان گفته اند	نظار از بندہ حرفے باتو نہاں گفته اند گفتہ می باشد و پیشیت فلا فی عاشق است والہ و شوریدہ و سیاک مست و عاشق م آنچه از زلف در انت گفته اند از حال من گر ہی گفتند مستی مدارش حرف تست گوہر سگر مفتہ اند از گریہ ام و پیش دوست بیدے گفتند لاف جانفشانی مینزد گفتہ اند از آستانست سرخی ساز و جدا
دوست با اہل غرض مجدوب صاحب لطفیت محض خیر است حاصل آنچه یا داں گفته اند	
گندم باز باں مخزن اسرار افتاد نگیم باز باں گلشن بے خار افتاد نذر دیوانگیم باز بہ ہر کار افتاد آب آتش شد و بر جان خریدار افتاد خنک آن آب گوارا کہ بہ بیمار افتاد	باز را ہم بدر خانہ رخسار افتاد جام مے در نظرم چوں گل شاداب نمود شکر صد شکر کہ در حلقہ مستان جنوں کز مئے مغنیہ نازم کہ با فسوں لبش روشن آن آتش گلگون کہ غم دل را سوخت

باوہ نشانِ خرابات گم کار اند چوں تو اسے شیخ بے منکرے را دیدم بہ نگر نگذار از در میخانہ عشق ہمہ را در ہمش افتادگی و کار است برہمن را نگر از زلف تباہ نیست خبر	فرصت عیش بدست ہمہ بسیار افتاد سجہ بگست و دوا گم شد و ستار افتاد کہ بایں در ہمہ را و بہ ہمہ جا کار افتاد ہر کہ ہموار نیفتاد با زار افتاد کہ بکارش گرہ از حلقہ زنا را افتاد
از در میکدہ مجذوب بجائے زوی بارہا بر در میخانہ مزار کار افتاد	
مژدہ ایدل کہ فلانی ز سفر می آید محفل دیدہ بیار اسے کہ آن باہ جبیں دیدہ بکشائے کہ رخسار غبار آلودش خرم آندل کہ خرمایاں برا و دلدارش گر شبے از تہ دل نالہ کنی تا بہ سحر نالہ کن نالہ کہ از نالہ اثر نہ دیدم بے نغم اشک چہ حاصل ز گلستانِ امید بے جفا گوہر مقصود مرادت نہ دہند بہ ہمیں یک نظر لطف کہ اول دیدم بہر باز ارقیامت ز نقد بکفت آرد	رفت اگر عمر گراں مایہ و گرمی آید از مہ چارہ آراستہ تر می آید آفتاب است کہ از ابر بدر می آید روشن کن چشم کہ یارش ز سفر می آید غم ایام تو البتہ بسر می آید گریہ کن گریہ کہ مطلب بہ اثر می آید این گلستان بہ ہمیں آب بہ بر می آید گریہ آنست کہ باخون جگر می آید کا فرم گردد و جہانم بہ نظر می آید ورنہ در خواب بدست ہمہ زرمی آید
ہمو مجذوب گرت صبر و تحمل باشد غم دل میرود و یار بہ برے آید	
آناں کہ بہ فکر اعتبارند در بحر فجاجاب چندے	در دیدہ اعتبار خارند در بند لباس مستقارند

چوں سکه قلب بدعیارند افتاده بدام درشکارند مستند و همیشه درخمارند از مردن خود خبر ندارند خواهی دیدن که در چه کارند طوبی اگر دو اگر بکارند هر لحظه دے بدست آرند	بد باطن و خوش برون و بے خیر این طرفه که این گروه جرار شادانند همیشه در صد اند شادانند مردن خلألق چوں پرده ز روے کار افتد دامست اگر چه دانه زر خرم دل انگساں که با هیچ
مجزوب چه لازم است گفتن رسواست که خلق در چه کارند	
پاک بنیاں ز نگاهت نظری یافته اند نمکتہ سنجان ز کلامت گری یافته اند اہل حبیب اندوز سیمرخ پری یافته اند ہر دم از پر تو حسنت نظری یافته اند تا گذشت است بدلائل اثری یافته اند چه توان کرد ز لطفت خبری یافته اند اینقدر هست کہ راه سفری یافته اند ہر نفس از طلبے بال و پری یافته اند درو نشان بدعائے سحری یافته اند نیم نانے کہ گدایان زوری یافته اند	سینہ صافان ز غمت چشم تری یافته اند طوطیاں از لب علت شکری یافته اند نمکتہ سنجان کہ ز حرفت شدہ استاد ہمہ ہوشمندان کہ در آئینہ دل حیرانند آنچہ نام طرب افزا است چوں نام خدا کہ نیست مستان ترا و اہمہ از روز جزا ہیچکس در دہ وصف تو بیا باں نہ رسید خرم آنانکہ ملایک صفت از مژدہ طون آنچہ در خواب بیند شہاں یک نظرش دادہ صدایہ اجابت بدعا دست بستہ
نظر مائل و مجذوب بنجا کہ در تست خرم آنان کہ ازین در نظری یافته اند	

ساقی بیا که غنچه دل پا تو وا شود بیگانگی مکن که نظر بر سلوک ما رو از نگاه آئینه رو منحرف مصار آهن ربا بنگ دلانست حرف غیر گفتی ز خط جام چه تحقیق کرده هر روز آسمان پئے تمهید دیگر است آب بقا محبت شاه ولایت است امید گاه مادر دولت سرے اوست	یارب وجود فیض رسل بے بلا شود بیگانه آشناست اگر آشنا شود آئینه رو برو چو شود خوشنا شود این دانه گریسنگ بکاری دعا شود اول همین که مست یقین بے بلا شود تمهید روز حشر اگر تا چها شود این اعتقاد هر که ندارد فنا شود فیروز طالعے که بریں در گدا شود
---	---

مجزوب و از تیر دل یا علی بگو
تا مطلبت حواله بطیف خدا شود

مژده ایدل که صفا لشکر غم بر هم خورد بر جبین علم طالع ما نام که بود این نسیم چین لطیف سلیمان حشمتی است از غم عشق تو این تجربه ام شد حاصل این نسیم از بخت اشرف آن شاه بد است نشیش غافل و آسوده ز بدستی چرخ پور و ستال بد خیمه همین حرف نوشت	خبر فتح بگوش همه عالم خورد که نسیم ظفرش آمد و بر پرچم خورد کز دوش رانته جن ملک آدم خورد که درین عرصه غم هر دو جهان بر هم خورد که به تسلیم دشن پشت فلک این خم خورد که بیک عریده اش مجلس هم بر هم خورد رستم زال جهان خورد و جهان ستم خورد
---	---

من مجذوب و غم عشق تو خاطر جمع
شکر صد شکر که غمهای گریه بر هم خورد

سائبان فتح و نصرت بال اقبال تو باد چون سپه لارا قبالت زندا سے ظفر	قاف تا قاف جهان رسایه بال تو باد سوره انا فتحنا آیه فال تو باد
--	---

همت شایسته بخت و لما بسته تا نشنید شاد و خوش نوید سلطان تخت شمسه ایوان عزت تلج اقبال تو باد سرگزشت طور بینا سرگزشت تخت عین و عین و لام ذلت غل بدخواه تو شد سین سهم و وال دشت بند راه خشم	از دعائے خیر لشکر باز و بنال تو باد دور گردوں بر مراد گردش سال تو باد صنعه اوج سعادت تخت اجلال تو باد قصه آب بقا مستقبل حال تو باد فلک فتح دنون نصرت فن خوشحال تو باد حکمت فتح ملام دولت حل اشکال تو باد
همت و اخلاص با مجذوب بال شوق تست نشئه توفیق و انعم قوت بال تو باد	
بشنو از من سخن کز عمت آزاد کند بتر از طاعت صدائ درویش است ذوق سربازی شیرین چون شیر بر عشق که شود صوفی جاہل نخل از جد و جاع غرض دوست ہیں است که آخر همه را دل با و ده که ترا جابد و در همه دل از دعائے همه آن طفل شود بر خود وار یا علی گویم و امین شوم از قهر عدد	بہ یقین شاد شود هر که دے شاد کند نیم ساعت که شنید شاه در و داد کند قصد فرما و ہماں تیشہ فرما د کند بے حیا را ہمز آست که فریاد کند بہ کرم بندہ خود ساز و داد آزاد کند صید او شو کہ دلت بختد و صیاد کند کہ دعائے پدر و مادر و استاد کند کہ بیک مشرود رحمت همه را شاد کند
بخت بیدار تو مجذوب ہماں ہمت تست تا چاہمت این بخت خدا داد کند	
عقل چون مشغول شد خود شہر زندان ساختند تا خدا تا شد از ان غافل کہ کارش با خداست آسمان بچید بر خویش و اجل پر خندہ زد	چون جنوں از خود تنگ آید بیابان ساختند اگر از دریا بر آوردند و طوفان ساختند ہر کجا طاق و رواق و کلخ و ایوان ساختند

خاک چو افتاده شد از خاک انسان ساختند درد عاشق را حکمت عین دل ساختند خون دل را با قناعت آب حیوان ساختند بیدار عید عاشق را انگبان ساختند	کرد آتش کمرشی شیطان آتش شد پدید تا دین و نگاه بے دریاں بنا شد هیچ درد کیمیای اکسب از لیشاں کج که در گنج مراد هر کجا کرد دل را خنجر اسرار عشق
---	---

دیوان راه دل مجذوب پیش امتحان
باتوکل هر چه مشکل بود آسان ساختند

هیچ جا آن طفل شوق آرام نتوانست کرد همسری با سر من یک گام نتوانست کرد کار شیرین را کس با نام نتوانست کرد پادشاهی با خیال خام نتوانست کرد هیچ دانا سر بر دل زین نام نتوانست کرد از تماشا قسمت ایام نتوانست کرد وقت رفتن چادره جم جام نتوانست کرد	هیچ دل معشوق با آرام نتوانست کرد سرو لایق دلبری برداشت اما در چین در جهان فرما نام بے هنر بسیار هست عشق را داد خدائی دامن که فکر هر گدا آسمان هم حلقه تنگی بود از دام عشق حیرت دیدانه فکر شنیده و آینه نیست جام جم جم زور دولت داشت هم تدبیر غفل
--	--

صاف گشتن از ریای مجذوب آسان نیست
این هنر جز ندرد و آسام نتوانست کرد

این خبر شد پهن در عالم گم گشتاں ساختند لنجه از رو خوشتر بردند و قرآن ساختند خاک پایت شد زین برفند و انسان ساختند آستان پاسبان میخواست کیوان ساختند سرفقت را بصدکین خراماں ساختند حل خندان ترا شیرین تر از جاباں ساختند	از تماشا سئو جمالت باغ رضوان ساختند پیش ابرو کجوت کردند طرح قبله راست گرد و راست شد فلک کردند قدش را بلند یار گاه عزت را آسمل شد آستان تا بنا شد فکر روز قیامت هوشش با از سر جان بے سبب بزحمتن آسان نبود
---	---

تا شود روشن بجام حجت اقبال ما تا عیاں گردد که انگشتر سلیمان که یافت پرتوا فکن شمع خسار تو شد بر بخل طور سجده ما کردیم مار و نیکه در سر کلر دوست	زره مهر تر افورشید تا باں ساختند بهر سلیمان تراخت سلیمان ساختند تا چراغ بخت موسی را فوران ساختند خلعت مهر شمارا نورایان ساختند
--	---

و عده شد هر بیت را محمد و بی بی از بهشت
در بهان مجلس که حسن را شناخوان ساختند

لب لعل تو کار باد کند نیک خواهرت سوار دولت باد سرفرازی هان بود که کسے سیر حکمت از آن زبان بشنو کرده ایم استفاده از لب جام ساده تو چیست مے که صحبت از هر که در سینه کین نگه دارو فیض صحرائے دل شکار کیست حج اکبر زیارت بخت است	نعمت را خدا زیاده کند و شمنت را خدا پیاده کند خویش را در ریت فتاده کند کز لب جام استفاده کند که تواند بما فتاده کند سینه ما از نفاق ساده کند مرغش را خدا زیاده کند که سگ نفس را قلا ده کند نیک بختی که این اراده کند
---	--

به بخت باز میروی مجذوب

دولت را خدا زیاده کند

اتمام ردیف دال باقی تایی زیر طبع

گفت شخصی بشاه اسماعیل شاه گفت که با نه ارشاد هر کز انشه وفاء از لیست	که فلک تحت و آفاق طویل بود او نیز از سگان نجف همچو مجذوب از سگان علیت
--	---

متفرقات قصاید و ثنوی

کردیم باز در بخت و کربلا نزول
گفت اے بقتل و تجرہ سرگردہ عقل
اس سال ہم بگو کہ زیارات شد قبول
۱۰۶۱ھ

اقبال چون بلند ہدایت رفیق بود
تا ریح جستم از خرد آسماں نورو
تا ریح سال پیش زیارت قبول شد

حج بیت اللہ چون کردی بیاب اللہ رو
در تامل اشتیاق و جاں سراپا در گرد

مشورت با عقل کردم از بے تاریخ گفت
دل خف را قبلہ کرد و جان بکعبہ نہوت

روز و شب را طوف این در کربلا بے پش کرد
ہفت روز رخ را توں با آبرو خاموش کرد
خضر ہم روز سے بیادت جلم آئے نوش کرد
آب حیوان از خجالت شمع خود خاموش کرد
دیدہ با این سر مرہ دل را صاف صاحب ہوش کرد
شاہیت را در رخ عزت سر پر از دوش کرد
چوں تو سر سے تربیت و گلشن آغوش کرد
این نصیحت را صدف در بحر دور گوش کرد

آسماں را سجدہ خاک درت مدہوش کرد
گر بود در حشر گریے بر جبین از درد گشت
آبرویت کرد آتش را گلستاں خلیل
تا خدا بردو ستانت کرد کوثر را سبیل
منت خاک درت تنہا نہ بر سر دیدہ است
آنکہ چوں نہ نبوت چا تر آبر و دوش داد
بسکایہ قیمتی بخور بالید بر معراج رفت
پاک گوہر نصیحت ہر کس لعن اعدایت نکرد

عزتش را دید و احب، بچو خاک کربلا

ایں غزل را از لب مجذوب ہر کس گویش کرد

راہ گنج علم پیغمبر نمایاں از تو شد آفتاب شرع پر ہر ذرہ تاباں از تو شد روح ایمان تازہ چوں گلے قرآن از تو شد ہمچہ روئے دوستان عالم گلستان از تو شد در زین تامل دلہا چراغان از تو شد خضر سم دل زندہ ایں آب حیاں از تو شد بر حسین دل ہوید انور ایماں از تو شد آتشنا موج نفس با چشمہ جاں از تو شد شد جہاں ملک سلیمان چوں سلیمان از تو شد ہمچہ شیطان کے تواند خصم نہاں از تو شد مہر خشان روشناس مہر تاباں از تو شد	شمع دین محفل لہا فروزاں از تو شد صبح صادق روشناس عالم از نور تو گشت باغ قرآن را زبان خوش بہانت شد کلید تاقیامت از حدیث متیوان گنجی فوٹ نور علم دین بر ایوان فلک تابندہ است کردہ از نور خود روشن چراغ علم را چوں جمال صبح کز خورشید بابر روشنی بہر ایجاد تو الفت شد میان روح و تن آفتاب از دولت مہر تو عالم را گرفت ہفت دوزخ دیکیں می آروشن آخر بدست ہر چراغ کز نور روشن شد بر عالم روشن است
---	--

شہرت مجذوب از مدح تو عالم را گرفت
 پر تعجب نیست گر مورے سلیمان از تو شد

شاہراہ شرع روشن از فروغ رائے تو صبح صادق ہم بخود می بالاد از بالائے تو آفتاب شرع روشن تر شد از سیمائے تو تا کہ باشد چوں دل پاک پیغمبر جلئے تو آسمان نشین از پاتاچہ باشد برائے تو ایں سرفراز قیامت از پس از بالائے تو پرز عین شد جہاں از مژدہ فروائے تو	لے درخشاں آفتاب لطف از سیمائے تو یز فلک شد جعفر طیار از ہم نامیت در امامت چوں میان روز بودی میماں عرش در ایوان عزت بر ترا ز کرسی نشست تا بفرمان خدا محکوم حکمت گشتہ است چوں تو قد سازی علم محشر صف کرانی کند تا نفس را موجہ دریائے حمت کردہ
---	--

تاینا بد روشنی از آفتاب رائے تو تا جہنم گردد و خصم غمیں سیمائے تو	کے دہد صبح سعادت مشرق دل را فروغ کے تواند شد بروں از کوچه دشنام لعن
	کرده مدحت نور چشم اہل دل مخدوب را در نظر ما کرده جاپوستہ خاک پائے تو
ہمچو قرآن سر سبز صف تو از بر کردہ اند ہر دو از یک نور عالم را منور کردہ اند تا ترابر سندان مکیں مصدر کردہ اند ہر طوافت را بچندیں حج برابر کردہ اند تا ترابر زینبہ جائے سپیمبر کردہ اند دفتر خصل ترا از بر سر سر کردہ اند از نشانی تقدست پر در گوہر کردہ اند خاکساراں ہم نیر گمیا ازیں در کردہ اند امتحان ایں سرمرہ را گوران بکر کردہ اند از برائے دشمنت تمہید دیگر کردہ اند	تا ملائک از رخت دلہا منور کردہ اند صبح صادق را پئے خود شید باشد جوہ ساز آفریں بر قدرت خود میکند عرش آفریں ساکنانِ قدس پیش از کعبہ در عرش مجید عرش را نور سپیمبر زیب دیگر دادہ است علم و دانش چوں نباشد معجز پیغمبر ایں تا شدی بر تخت عزت و امن افلاک را اگر بروے پادشاہاں از ورت در ما کشود معجز خاک درت بر دشمنان ہم روشن است کے کند کار جہنم لعن اگر آتش شود
	ہمچو زر مخدوب عزت یافت از مدح شما خاک را بسیار از مدح شما زر کردہ اند
بقیہ اشعار قصاید کرم خوردہ ہیں۔ غزلیات وثنوی وغیرہ مکمل	
نیست چیزے جز گرہ در دام او تا نہ بینی بد نکو بنگر نکو ایں ہمہ فکر و تلاش و جستجو	اے شدہ مجوس دام آرزو ایں ہمہ موج سراپا است انیت ہیچ باشد از برائے ہیچ ہیچ

گر جہاں پر باشد از آب حیات
کے وہد آبت چو تنگ حقہ باز
آنچہ ہستی اسپنناں بنما کہ ہست
ظاہر و باطن خبر مے وہد
ایکہ ہمت بستہ در راہ دل
دل بدست آور نہ دلما را بدر
سیر دل کن نے ہوائے کشت و باغ
رنگ و بوے گل دوروزے بیش نیست
کار با یک رنگی و بوے وفاست
گوش بر فریاد آں واعظ مکن
حرف آں واعظ اثر دارد کہ ہست
روشنائی دل بدل نبخش نہ وعظ
عیش خواہی عشقبازی پیشہ کن
عاشقان را عیشنا روے وہد
سرگذشت دہر را از بیش و کم
بیش یا کم ہر چہ باشد بگذر
نفس را بند از گلو کن بیش از آن
خشم و شہوت را گلو ساز و قوی
مرد خشم و مرد شہوت مرد نیست
وقت خشم و وقت شہوت مرد کو
بیت مولانا شنیدی اے عزیز

ہر نفس دست از حیات او بشو
سرنگوں ہر چند باشد این سبو
خصم یکرو بہتر از یار دور
بے خبر دل باخت انگہ رنگ و بو
تا توانی ہمت از دلما بجو
تا د عانیزد بجائے آہ از
رنگ و بوے غنچہ را از دل بجو
دل بدست آوز بچیں گھما از
مرد را رنگین کن در این رنگ و بو
کز مریداں دانہ سازد دام او
بادش تاثیر بیش از گفتگو
رنگ را صیقل بردن شست و شو
تا دہد عیش تو بے تمہید رو
بے ندیم و مطرب ہنگامہ جو
بشنواز دیوانہ مائے راست گو
بیش از بی ہم خوبی از دنیا جو
کز نفس خالی شود ناے گلو
ایں دو ظالم را گلو ساز و عدو
بشنو این بیت نکو ہم زان نکو
طالب مرد چنیم کو بگو
بیشکے بشنوز من ہم اے عمو

خشم و شہوت ہر کجا کردند رو
 گرد خفت کمنہ شد خاکت بسر
 نالہ کن این زنگ را از دل بہر
 نالہ ساز دسینہ را از کینہ پاک
 گرد عا گاہے نگردد مستجاب
 کارمہ دائم بمطلب خوب نیست
 آن کہ بے جا خبث مردم میکنند
 آنکہ کارش رو برو غمزا ست و ہمز
 گر نیاید گریہ ات ہم گریہ کن
 تا چو من آید ہمہ کار تو راست
 گوش کن بنایمست راہ نجات
 گوش اگر داری بمن دہ گوش ہوش
 بشنو این مطلع کہ جان بخشد بدل
 تاشوی در ہر دو عالم سرخ رو
 فکر خود کن فکر خود کن فکر خود
 تنگ باشد زندگی بے ذکر دوست
 جز خدایش ہر چہ میخوانی بخوا
 مہر جیہ در چشم دارند از ہمہ
 گرد را ہش و ان زیں را تہ تہ
 اوست مقصود وجود از کائنات
 خضر را ہم اشتیاق کوثرش

خشم ایمان برد و شہوت آبرو
 زنگ ظلمت رو نہاد از دل برو
 گریہ کن این زنگ را از رخ بشو
 گریہ بخشد زنگ و رو را آبرو
 مصلحت را او نکو داند نکو
 بد بود با و مراد از چارہ سو
 خبث او کن خبث او کن خبث او
 گردنش باید زدن از پیش رو
 باشد آب رفتہ باز آید بچو
 راست باش و راست بین راست گو
 بشنو از من ہم طریق جست و جو
 گوش اگر داری نکو بشنو نکو
 بشنو این مطلع کہ رنگ آرد برو
 یا علی ابن ابی طالب بگو
 ذکر او کن ذکر او کن ذکر او
 کفر باشد بندگی بے یاد او
 جز خدایش ہر چہ میگوئی بگو
 آبرو خواهند از ما آبرو
 بلکہ این نہ حقہ را ہم تو بتو
 اوست و ہر ذرہ ہزار آیتہ رو
 تا قیامت کردہ گرم جستجو

حل ہر مشکل ازو آید از و اونکوئی را نکو دار و نکو یک نسیم مژدہ لا تقنطوا خوش دل صاحب گدشت و خندہ رو کیس نگہدار خویش و تند خو کے برو افتادہ باشد آبرو ہر کہ می افتد برو لعنت برو با ہزاراں ذوق و شوق و ملاے ہو عرش و فرش و برو بحر و شہر و کو از دل و جاں برو دل و بر جان کو مست باطل چون نماز بے وضو آنکندہ ماند ہر چہ کردی مو مو و دولاے حیدر و اولاد او شیت مارا ہم ہیں سر گینگو	درد و عالم ہست او مشکل کش بادی را اگر چہ از حد بردہ ایم دادہ خاک یاس عالم را بیاد این نشان باشد غلامش را کہ ہست از غلامان علی البتہ نیست جملہ خصمانش برو افتادہ اند بہر ناحق پیش بروں چوں فلاں بر فلاں پیوستہ لعنت می کند دم بدم ساعت بساعت روز و شب لعن کن تا میتوانی لعن کن بے تبرا فکر بے اصل نجات یکسر مو از تو رضی محبت نیست یکسر موش بہر گر باشد ترا در پیش پوانہ سرا دادہ اند
---	--

دوستان را لطف او باشد پناہ

دشمنان را قہر او باشد عدو

وقت آں شد کہ نظر بر رخ شاہ اندازند ہر کہ جنبہ بتہ گرد سپاہ اندازند گوشہ گیران تو بر گردن ماہ اندازند حاسدانش دودہ روزے کہ بچاہ اندازند کار خود را ہم بر لطف الہ اندازند ایک آہے کہ سحر گاہ براہ اندازند	تا بکہ منتظران چشم براہ اندازند وقت آنست کہ مستان تو با جوش و خروش لے خوش آندم کہ دلیرانہ کند تسخیر سلطنت ترک پرستاری یوسف ننگد خرم آں قوم کہ در حلقہ میخانہ مدام رفتن سوا گذشت ہر دو مبدلک باشد
---	--

چوں گره بسته که دانسته براه اندازند میدر اعشوه فروشان برگاه اندازند که کشی آه اگر نادک آه اندازند اگر از دوش تو این بار گناه اندازند	نخوری بازی دنیا که پیر از سپیج بود چوں کند رو بتو دنیا بی غیغ مشو دل درویش میازارویں کو چه تنگ میتوانی بفرغت نفس ز مجذوب
هر سحرے تو آلوده بصدر رنگ گناه آه اگر کار به تصدیق گواه اندازند	
غنچه بامید تو خنیده است سر و باقبال تو بالیده است چشم من از چشم تو رسیده است	لاله رخسار تو گل چیده است گل به هوای تو بغل کرده باز بسکه نگاهت به ستم کرده خو
چیت عزت همیشه بودن خوار عشق بازاں و یکز ماں غم یار لیس فی الداد غیولہ دیار دل غفلت گرفته بے غم یار بفکن آن سر که نیست بر در یار بشکن زرق و شید را بازار ناله کن که باشد استغفار گریه مست و توبه همش یار که تو البست است دیدن بیمار که حرام است در نماز ادبار چند در بند هفت و پنج و چهار	چیت عزت زمین از اغیار بادشاهاں و صد جهاں شادی نیست جز یار و دل عاشق چوں چراغ نیست مرده بیروغن بشکن آن پاکه نیست در دست بفکن سحر و کتاب از دست گریه کن که کار تو به کند بے ندامت گنه کن که یک نیست غافل از دل مباش و طاعت کن روگردان ز قبله دل خویش چند در ششدر جهان دور و

اجتنب اجتنب گریز گریز
 در غریبی مباش سست نهاد
 جهد کن جهد تا مگر برسی
 آشنا کم گزین که بسیار اند
 تانه میری نثرند و بے ایمان
 چه کشاید و گریز بیداری
 چند مانی بخاک مرده صفت
 خنده زن بر جہاں چو کبک دری
 دار دنیا بر آئے آن خوب است
 کے نہی پابروں نہ صفحہ دہر
 راستی در طریق دیں آنست
 شناسی تو عزت از خواری
 گر چه امروز بخت آگیز است
 آید آن روز ما کہ دست قضا
 چند باشی ز حرص افزونی
 عمر با حرص بر نخے آید
 از دور وئی نتیجہ طمع است
 طمع از ناکسان تر و امن
 چشم سیری کہ با تو می بینم
 در چنین موج غم پر آشوب
 نا خدا کیست کفر آئے کجاست

الخدر الخدر فرار فرار
 تا توانی نهاد رو بدیار
 زین تہ خاکدان بصفہ یار
 خر طبیعت سگان مردم خوار
 منشیں زیر این خمیدہ حصار
 آب از سرگذشتہ کار از کار
 چند باشی گراں چو سنگ مزار
 غم بے جا مخور چو بوتیمار
 کہ نشیند برگ دینا دار
 کجروی پیشہ کردہ چوں پرکار
 کہ بانکار خود کنی اقرار
 نکنی فرق افسر از افسار
 ز رخوش سکے تمام عیار
 پیش چشم تو سازوش بیمار
 روز و شب در تردد آزار
 این بغایت کم است آن بسیار
 طمع از ناکسان مدار مدار
 بر قانست و سیر دریا بار
 باز آن کر گران چہ شکار
 روئے خواہش بہ نا خدا کند
 با خدا باش تا رسی بہ کنار

با امید تباں ممکن کارے
 آہ از جور غمزه خون رینہ
 دل سپردن بزلت پر خم و پیچ
 چشم ظاہر چراغ شیطان است
 صرفہ نیست در نظر بازی
 ہوس دل بہ از دل است کسے
 صورتے را کہ نقش دیوار است
 نقشے میکشی ملاحظہ کن
 عمر چوں رفتہ رفتہ خواہد رفت
 یاد آں دم بکن کہ تادم صور
 رنگ بر خیزد از سیماہ و سفید
 شمع خورشید و مہ شود خاموش
 آسماں باز ہم فرو ریزند
 مزرع روزگار خشک شود
 بے جہاں با جہانیاں گوید
 چوں سرانجام کار دانستی
 نیست شونیت تا کہ ہست نشو
 آنچنان زمی کہ وقت ہیچا ہیچ
 در شمار آں بود بروز حساب
 بے بہا در گفت بہانہ نمند
 جہل کے عذریشور کہ بسے

کہ شوی ہچو من پشیمان کار
 داد از دست چشم جادو کار
 شب تار است و راہ ناہوار
 راہ دزد است و رخنہ دیوار
 باتک ملہکاں چہ سود قمار
 پیش این گلرخاں لالہ عذار
 بہتر از آئینہ بود ز نگار
 دوسہ روزے کہ ہستی آئینہ وار
 رفتنی میشوی تو ہم ناچار
 چرخ ساکن شود زمین سیار
 بکسلد تار و پود لیل و نہار
 گرد و این کمنہ دیر تیرہ و تار
 خاک بر خیزد از میاں چو غبار
 آسیائے جہاں فتد از کار
 لَمَنِ الْمُلْكُ وَاحِد الْقَهَّار
 کہ ترا با خدا بود سرو کار
 جز خدا ہر چہ ہست نیست شمار
 نشوی دل شکستہ چوں طویار
 کہ حسابے برو بروز شمار
 تو بجائے بہا بہانہ میار
 رہنمائے پیشگان محکم کار

کرده اند آگست ز خضر و ز غول
 این جہاں شاہد است در ظاہر
 اسم اعظم بخوان و در ہم سوز
 فاش گویم کہ اسم اعظم چیست
 اسم اعظم بغیر آں بنود
 علی آں آفتاب عرش بسیر
 علی آں پرده دار خلوت دوست
 علی آں بلجا قلیل و کثیر
 جز علی کیست مجمع البحرین
 معنی ناطق کلام اللہ
 گاہ در طور ترجمان شد و گفت
 گاہ شد شیر خوار اثر در کش
 گاہ چون روز روشن آں شبقدر
 در شکستن کفش چہا کہ نکرد
 کعبہ با آں شرف بخاک درش
 روضہ اش بر زمانہ سایہ فلک
 اے خوش آں شرم دآں تہی ستی
 روباں روضہ بہشت آئیں

گفتہ اند این زمرہ است آں ہار
 دینماں پیر زال جادو کار
 این ہمہ کہ بود رنگ و نقش و نگار
 با تو ظاہر کنم حقیقت کار
 کہ ببری نام حیدر کرار
 علی آں آفتاب ماہ سوار
 علی آں راز و ان محفل یار
 علی آں مرجع صفار و کبار
 جز علی کیست منبع الآثار
 سورہ فتح احمد مختار
 لہن توانی بہ طالب دیدار
 گاہ شد شیر خورے خصم شکار
 کرد یک شب بچند جا افطار
 باد در خیرو دل کفار
 خاکساری کند ز گوشہ کنار
 لامکان در مکان گرفتہ قرار
 کہ نیم باد و چشم گوہر بار
 سرباں آستان فیض آشمار

نہ تنہا پیش طاق این عمارت در جہاں طاق است
 بنائیں چوں بنائے کعبہ دل عرش را ساقست

ملاقش بکبه چون بر آسمان زد حزم دانستم
 که محکم کاری این نیم طاق از بهر الطاف است
 چو طفلان پیش طاقش آسمان را در بغل دارد
 درین درگاه چرخش را نظر بر لطف و الطافت
 به محتش جوش خدام است بارو مائے نورانی
 که هم شمع اندوهم پروانه یاد لمائے عشاقست
 مکن کوتاه دست ناله را از دامن صبحش
 که فیض او بعالم روشن و مشهور آفاقت
 برنگ سرمه شامش چون ساز و چشم را روشن
 که شام او لباس کعبه جان مائے مشتاقست
 نموده نه رواق آسمان در جنب طاق او
 بود چون کمنه اورا تے که در یک گوشه طاقت
 بهشته را که نامش روضه شاه بخن باشد
 چه تعریفش کند مجذوب مطلب زیار دلاقت

حسن را آئینه در کار بود جوهر دل قابل دیدار بود
 ردبر و گر اندک اندک تار بود اندک این جا در نظر بسیار بود
 عشق را صیقل گری آموختند

آتش تابنده شده وز است حکم شد بر امتثال هر که هست
 هر که زد بر آتش از اندوه رست آن که سستی کرد در آتش نشست
 یار از ما گشت و یار را سوختند

آن یکے شد خلق از روی بهشت و آن دگر از طنیت اعمال زشت

شد بسوے کعبہ زندے از گشت زاهدے پا از حرم درد هر پشت
 در خور هر کس قبائے دوختند
 سرهوائے سجدہ آں شاه داشت آشنائی با دران درگاه داشت
 هر طرف میگشت و عزم راه داشت راه ناهموار و بود و چاه داشت
 شمع دل را در جہاں افروختند
 موشاں چین و پاچین و فرنگ سر و قد و لاله رنگ شوخ و تنگ
 قصد دل کردند بوداين راه تنگ بے بصر را پائے دل آبد به سنگ
 پاک بیناں از هوس واسوختند
 روز و شب از سیراہ و آفتاب عمر را کردند سرگرم شتاب
 بے غماں دادند تن بر خور و خواب عشق بازاں از غم یوم الحساب
 از نماز شب چراغ افروختند
 پنج روزاين حیات مستعار در حقیقت بود پر بے اعتبار
 آخر اندیشان استغنا شعار گنج را بر رنج کردند اختیار
 دین بدنیایے دنی نفروختند
 تا سرم پا از عدم بیرون نهاد ذرہ ام بال هواداری کشاد
 دل بکشد تنگ عریانی قتاد از وفا و صبر و نور اعتقاد
 جامہ بر قامت دل دوختند
 آسمان تا گوهرم را شد صدق تاج شاہی خواستم آرام بکف
 یک طواف روضہ شاه نجف بر رخم در ما کشود از هر طرف
 در ازل این سجدہ ام آموختند
 اے شوق تو رہنمای دلما دیوت همه جا دوائے دلما

ہر یار و رخت نسوخت شمع
 باقد تو سرو جاندار و
 عشقت شدہ آتش نیتاں
 ہرگز بہ ستم دے میلازار
 در پیروی رضائے محمود
 داری ہوس جہاں کشائی
 از بہر دعائے خیر گشتند
 از دولت التفاوت دردت
 بیدر و فراق جاں گدازت

در جمع یا صفائے دلہا
 در گلشن دل کشائے دلہا
 فکرے بکن از برائے دلہا
 اندیشہ کن از خدائے دلہا
 غافل مشو از رضائے دلہا
 ہمت طلب از دعائے دلہا
 شامان ہمگی گدائے دلہا
 من ہم شدم آشنائے دلہا
 تا چند کند جفائے دلہا

تا کہ با شمع بغم گرفتار
 یاز آ باز آ کر فتم از کار

از ہجر تو زار چند گریم
 از حسرت بزم دل نشینیت
 ہر شب تنہا نشسته بر خاک
 در دائرہ غمت چو دولاب
 بایا درخت چو در چمن ما
 باداغ تو رو نہادہ بر کوہ
 از حسرت غنچہ دمانت
 در عشق تو چوں کباب نارس
 در غربت ہجر آستانت
 در گوشہ عجز ناتوانی

بے تو شب تا چند گریم
 در گوشہ کنار چند گریم
 چوں شمع مزار چند گریم
 یا نالہ زار چند گریم
 چوں ابر بہار چند گریم
 لہ لالہ غدار چند گریم
 با صوت ہزار چند گریم
 با جاں فگار چند گریم
 بے یار و دیار چند گریم
 دل خستہ و زار چند گریم

تا کے باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ کہ رفتم از کار

بے بہرہ بود خواب تا کے
چوں ذرۂ آفتاب تا کے
یکسو نشو و نقاب تا کے
غمگیں کندم شراب تا کے
در راہ تو چوں مراب تا کے
بانالہ مستجاب تا کے
بے روئے تو آب دلب تا کے
چوں عمر کنی شتاب تا کے
آہستہ دہی جواب تا کے
چشم نرد و سجواب تا کے

چشم باشد پر آب تا کے
باشم من و تو دور از ہم
بے روئے تو از جمال بختم
از حسرت لعل دل فریت
لب تشنگی ام زد دل زند موج
روشن نکند دلم چراغی
باشند خجل ز دیدہ و دل
از بہر ہلاک مشیت خاکی
از دور کنم سلام تو چند
چوں چشم ستارہ در فراقت

تا کے باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ کہ رفتم از کار

بر من دل آتش دہوا سوخت
بیچارہ دل مراد و سوخت
چنداں کہ دلم بہد عا سوخت
آندل کہ با آتش جفا سوخت
پروانہ با آتش شمس سوخت
آتشکدہ کہ سالما سوخت
چوں شمع دلم بیک ہوا سوخت

تا آتشیں این ہوا مرا سوخت
سیر است دواے درد عاشق
بستی در مدعا بر ویم
باشد نمک و فاخلالش
از حسن شماس تابش شمع
دل گرم با آتش دل ماست
ہرگز ہو س ندادہ ام دل

آں دل کہ بیاؤ شناسوخت
ہر دل بہ بہانہ جدا سوخت
چوں من غم عشق تاکر سوخت

تا کے باشم بغم گرفتار

باز آ باز آ کہ رفتم از کار

دل با تو و من صبور باشم
افروختہ چوں تنور باشم
باشد روزے ضرور باشم
نظارہ فریب طور باشم
در بزم تو محض نور باشم
در عشق تو بے قصور باشم
در عشرت و در سرور باشم
ہر چند کہ بے شعور باشم
از بزم حضور دور باشم
گنجیدہ بچشم مور باشم

تا کے باشم بغم گرفتار

باز آ باز آ کہ رفتم از کار

جز روئے تو در میاں نباشد
رعناترا زیں جواں نباشد
آں روز کہ آسماں نباشد
درد تو بجائے جاں نباشد

بیگانہ بخاطرش نماند
در آتش عشق یک جنا جوئے
از درد کراکنم خبردار

تا کے زور تو دور باشم
تا چند در آتش جدائی
گروم بہ شکار گاہت
باہر رخ توئے تو انم
آنست صفا کہ بادل جمع
آں روز کہ جاں کنم فدایت
کو جنت عارضت کہ دائم
دائم کہ بہ از توئی نباشد
اے کاش عیاں شدی کہ تارکے
تا کے بجاں ز تنگی دل

تا کے باشم بغم گرفتار

باز آ باز آ کہ رفتم از کار

گر جسم نقاب جاں نباشد
گویند بلند تا قیامت
بر گرد تو بے رقیب گروم
افسروہ دے کہ بعد مرگش

در حسرت این و آن نباشد
بالالہ دار غواں نباشد
در دایرہ جہاں نباشد
این آب اگر رواں نباشد
وقت است کہ در میل نباشد

چشمے کہ شناخت آن حسنت
این رنگ شگفتہ چشم بد دور
یک نقطہ چو خال عنبر نیت
از گریہ دلم کجا شود پاک
از یمن و فاجاب دوری

تا کے باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ کہ رفتم از کار

شغلے بجز از دعا ندارم
غیر از کرم خدا ندارم
دارم خبر از کجا ندارم
دیگر غم رونما ندارم
دارم سرو جان خیز ندارم
در عالم خویش تا ندارم
در دل ز تو من چنان ندارم
سراز قدمت جدا ندارم

کارے بجز از وفا ندارم
صد شکر کہ در نعمت امید
معشوقی و عاشق دم صاف
آئینہ دل بیا کہ صاف است
از بہر نثار خاک پائیت
اقرار بہ نقص اگر کمال است
در دو غم و سوز و ناله و آہ
کے روئے دہد کہ ہمچو زلفت

تا کے باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ کہ رفتم از کار

اے گلبن گلشن جوانی
اے ماہ سپہر کامرانی
در دو تو بہشت جادوانی
ہجر تو بلائے آسمانی

اے سرو بہشت زندگانی
اے خسرو دلبران خود رائے
سودائے تو سود بے نہایت
وصل تو دوائے درد دوری

بیوشش قتاده همچو صورت
و صفت چه کنم که در شنایت
اے صاحب خط و خال منده
از نام شکسته چه پرسی
عمریت که در غم تو مجذب
وقت است که با کمال عزت

از حیرت سیرت تو مانی
خاموشی ماست در فشانی
اے مالک عسل از غوانی
خاک تو سگ تو هر چه دانی
افتاده بکنج نا توانی
از خواری محنتم رمانی

تا که باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ که رفتم از کار

وقت است که رخ بانمائی
آئی ز حرم بجانب دیر
وقت است که بالب شکریز
برقع ز جمال خود کنی دور
در پرده چنان دیدم از تو
دیگر نه کنند سعی دلسا
عمریت که از تو دوم
وقت است که راه رستگاری

بر عهد ازل وفا نمائی
بر خلق ره خدا نمائی
درو همه را دوا نمائی
با هر نظر آشنا نمائی
تا فاش بیا چنان نمائی
در مرده دل سفا نمائی
وقت است که لطف مانمائی
از معجز ره نما نمائی

تا که باشم بغم گرفتار
باز آ باز آ که رفتم از کار

خاطرش از بسکه کار دناز استغفلت کرد
خاکساری کن که بر خود راه را پرور کرد
در دم اعلان در میخانه هست می خرد

گر علم را چوب هم میکنی آهسته نیست
آینه در راه طلب افتاد و آهسته نیست
پیش و لب هر چه غیاز و بی شامته نیست

چتیجی دریں عالم پنج گنج
گرہ بستہ داشت طفل بدست
رداں لعل دیگر بودش زجا
گرہ بستہ دنیا و لعل آن نیست
به تعلیم یک گردش چشم یار
همانست این گنبد کج نهاد
همان منزل است این بیابان تنگ
فلک را همانست آن دست زور
همان به دریں فتنه خیز فنا
کند خار غ از غصه زاهدت
بده ساقی آن کیملے وجود
نه هست همیں سیم وز روادن است
مگر گردش شاه بوقت فنکار
طلب کرو آئے ازاں بے وجود
رداں از پے آب آں باد دست
لب جام شه را چو لب رسید
شہش خواست بر سر نہ تاج نوش
همان مرد در فقر ثابت قدم
زمنت چو دم رے گل گل شگفت
تو باید کہ بر خود ترجیم کنی
بمال کسان جود کہ دن خطاست

کہ خالیت از راحت و پر زرخ
نگن از کف و در کینش نشست
چو بکشد در وی نہ بدجنس هوا
بگویش کہ چیزے دل لیت نیست
چہا تا کند گردش روزگار
کز درفت تخت سلیمان یاد
کہ رو بستہ بر یقباد و ہشنگ
کہ برد افسر از ایرج و سلم و طور
کہ با چشم ساقی شوی آشنا
مے و مطرب و ساقی و شادیت
کہ ظاہر کنم تا کد است جود
کہ بہت براہ تو سر دادن است
بسر منزل ژند پوشے گزار
کہ چون شعلہ نم در وجودش نبود
سبک روح چون شعلہ از بجای جست
تو گفتی سکندر بہ مطلب رسید
رساند تھے را بہ معراج خویش
چو درویش از تاج شہ کردم
بسے بے نیازانہ خندید و گفت
کہ ایں جود بر مال مردم کنی
ازیں مال اگر بگذری آن سبخت

من از سرگذشتم تو از تاج زر
 بدہ ساقی آن آب آتش مزاج
 خبر نیست از دل دل افسردہ را
 جہاں را کہ بر آب دگل بستہ اند
 نوشتند بر جوہر دل نہ جسم
 بدہ ساقی آن آب گلزار رنگ
 صلاح خرد گر چہ در صلح ماست
 دریں عرصہ در جنگ باشد کشاد
 کسے را کہ ابلیس غل مے کند
 دے را کہ دیں غیرت آموز نیست
 نباید دلیرا نہ ملحد شدن
 بدہ ساقی آن آب بیگانہ دوست
 دل خستہ را چارہ از غیر نیست
 کسے را بمر شود حال نیک
 رفیق نکو مشرب سادہ دوست
 شتے چشم عبرت بہ پیرے کشود
 بہ تشنیع گفتش کہ اے پراں
 چنین گفت آن پیر نیکو خصال
 ز پیشینیاں بہرہ خور و دیم ما
 نمود آن سخن شاہ را چوں گہ
 و گر گفت آن پیر نیکو بیاں

بہ از تاج بخشی بود ترک سر
 کہ افسردگی را ہماں شد علاج
 کجا نشہ جاں بود مردہ را
 طلسمی است بر نام دل بستہ اند
 کہ این لوح باشد کلید طلسم
 کہ مشتاق صلح است و بیتاب جنگ
 جنوں را دے باخرو جنگ ماست
 کہ دید است فتح و ظفرے جہاد
 بہ بے غیبتی صلح کل می کند
 ز جنگش ترسی کہ فیروز نیست
 نہ از ترس تشنیع زاہد شدن
 کہ فیروزی ملت خیرا دست
 دعائے بہ از نیت خیر نیست
 کہ دائم زند بہر خود فال نیک
 ہماں نیت خیر دائم نکوست
 کہ خرمایشے تربیت می نمود
 بسے سال حاصل کنی در فضل
 کہ با وای کام دلت ماہ و سال
 ز ماہم برند آنچہ بردیم ما
 گفتش کہ بخشند یک بدرہ زند
 کہ دائم یو و نخل عمرت ہواں

چرا گشت کاری کند کاظم
خوش افتاد شه را دیگر آن سخن
دیگر گفت آن پیر فرخنده فال
بیالائے آن نخل چون نگرم
خوش افتاد شه را دیگر باجرا
ز احسان شه پیر گل گل شگفت
که حاصل درین گنبد لا جورد
دیگر بار فرمود آن شهریار
بدیه ساقی آن آتش دل فروز
دے کز ریایافت سوء المزاج
علاج ریا کن اگر عارفی
بدیه ساقی آن آتش لعل فام
پئے رستگاری ازین دایم گاه
دل کج دلاں باب محراب نیست
دل کج دلاں را نباشد نجات
اگر شاه شاهان بودیا گدا
بدیه ساقی آن آب آتش نهاد
دے گلبن بهمت گل کند
دے را درین ره شود بخت یار
چه شد راه دعوت و تو کاہلی
بیاساقی آن آب آئینه فام

که ز رسال اول و بد حاصلم
دیگر بدره یافت پیر کمن
که سر سبز باشد قدت ماه و سال
که در سال اول دو حال برم
بگفتا کنندشش مکر و عطا
دیگر بار چوں غنچه خندید و گفت
چنین نیست جز یادگارے که کرد
که هر سال زرم کنندش نثار
که باشد ریادشمن وز هد سوز
بجز آتش مے ندارد علاج
که کفر عظیم است و شرک خفی
که در راست گوئی مثل شد دام
بجز راستی نیست ما را پناه
که محراب کج قبله را باب نیست
موجبله راست از سومات
نجاتش بود راستی از بلا
کز و شد توکل قوی اعتقاد
که عزم درست توکل کند
که گردد و جعفر توکل دو چار
توکل گرت نیست در منبری
کز و یافتی دولت جهم نظام

بمن ده کزواذن حاصل کنم
 رخ دولت دل یل کس است
 رنخ را که برقع بجز نور نیست
 حجابش بجز جان افسوس نیست
 بدہ ساقی آن کیمیاے وفا
 چه شد راه عشقش که پر پیچ بود
 دے را که سرکش بود و موشش
 شنیدم کہ مردے بگیلان میں
 سراے زنے داشت کز ہر پیچ
 نمی شد از آن خانہ بیرون چودود
 بدل گر مئی وعدہ وصل یا ر
 قضا را در آن پیشہ امتحاں
 چو آن باد آتش فشاں برفروخت
 عیاں دید آن در بلا استوار
 نتر سید از آن آتش امتحاں
 دلش آن چناں بادغیا رشد
 چناں حکم شد بر سحاب قدر
 ہنوز ابر بود از کرم قطرہ بار
 بدہ ساقی آن آتش بعل نام
 بدیونگی ذوق صہ بخوش است
 شراب و جنوں چوں کشند دست

نظر بر رخ دولت دل کنم
 کہ در بادشاہاں گدایش ہے است
 ز چشم و دل صاف مستور نیست
 دل صاف اگر هست در پرومیت
 کہ بازوئے ہر است و پائے وفا
 کہ در پیش راہ وفا، پیچ بود
 وفا می زند آب بر آتشش
 ز عشق بتے سوختن عقل و دین
 بگنجید دروے بجز نالہ، پیچ
 کہ وصلے در آن خانہ رودادہ بود
 در آن خانہ عمرے گرفتہ قرار
 نسیم قدر گشت آتش فشاں
 بسے خانہ از نے در آن بدشہ سوخت
 کہ آن خانہ را گشت آتش حصار
 کہ بو و آتش سینہ اش بیش از آن
 کہ ابر کرم آفریں بار شد
 کہ گرداب لذ قطرہ باید شرر
 کہ زد آب بر آتشش وصل یار
 کز و کار دیوانگی شد تنہام
 کہ جو رجوں ہم دو بلا آتش است
 کتنا سماں را با قہل پست

بعضی از قضا و مطلق و متناهی و محبوب

این نسخه خوب کلام مرغوب نظر دیوانچه حافظ شیرازی

الموسوم به

دیوان مخدوم

مؤلفه ۱۰۶۶ هـ

از ردیف ذی تا آخر میسم

منقول از کتبخانه حکیم میرزا و علیصاحب احمد دواخانه واری حاکم

حیدرآباد (دکن)

مکتوب حیدری پیر لاهور اندرون حیدری و آواز

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

عشق را ہم بود وفا تعویذ
 هر دو را باید از حیا تعویذ
 زلفت آویخت بر صبا تعویذ
 داده عشقت بیاد ما تعویذ
 ممکن از جائے خود جدا تعویذ
 این بود این زہر بلا تعویذ
 کہ مرا گشت این دعا تعویذ
 تا شود چہرہ با قضا تعویذ
 این بود در رخ خدا تعویذ
 ہمہ دارند از بلا تعویذ

حسن تا وارد از حیا تعویذ
 آفت حسن و عشق چون ہوس است
 دم عیسیٰ بہا نمود بگرہ تو
 خاکسار گمانہا باشد است
 بہر دل بہ زواغ حزنے فیت
 خیر خواہی فسون ما بلا است
 تا توانی دعائے یاراں کن
 با دعا یار کن تصدیق را
 بہتر از راستی پناہ نیست
 من و مینانہ کہ متانہش

ہمہ جا لازم است چوں مجذوب

از حیا حذر و از وفا تعویذ

شکر خدا کہ بر سرم آفر رسید یار
 در ہا کشودہ بہر تو با این کلبہ یار
 این نکتہ را بگوش دو عالم کشید یار
 در ہر دوش ساخت مرا و لطف یار
 مارا برائے الفت خود تا خداید یار
 این جامہ را بقامت مستان برید یار

عمرے اگرچہ از من بیدل رمید یار
 انگشت ننگہ تو ز انگشت طفل ماہ
 کفر است نا امید شدن از عطائے دوست
 نوید چوں شوم کہ تواند بہ نیم لطف
 دانستہ شد کہ مطلبش از او کردن است
 درخواست از برائے کہ نگارے شود

چوں اضطراب از ہمہ رفت آرمید یار تا گشت ہنما کے شقی و سعید یار ساقی بیا کہ داد مرا این نوید یار اں سینہ را کہ گشت کلام مجید یار با گوش خود ز دوست چہا تا شنید یار	شادی نگہ کہ تا ہمہ را شاد ماں بساخت ملک زبانہ کش شد و ضوایں شگفتہ رو دست و ہندہ را بہ جہنم نئے برند اندیشہ نیست یکسر سوزن ز تیر خصم خیر است عاقبت شب معراج شہد است
--	--

ایدل شگفتہ باشش کہ کام بکام تست
مجنوب مژدہ باد کہ اینک رسید یار

غم مخور بر خیز تا داری بیار از برائے رند بازاری بیار سو ختم از ننگ بیکاری بیار یکسوزاں آتش جاری بیار کردم ام پر مشق بیداری بیار مانی خواہیم ہوشیاری بیار با خبر زین سقف نگاری بیار ورنہ تاب خفت خواری بیار ہست و در کارست بیاری بیار	ساقیا اں آب گناری بیار اں بلائے ننگ و نام و زہر را گریہ را مے بر سر کار آورد تا بکے دل از ریا باشد کشف جان من ہر چہ مے خواب آورد بادہ ہر چہ آفت ہوش است و عقل غم ز خاطر با مئے لعلے بہر آبد و خواہی طمع را سر بہر از طلب عشق چوں پرسی نشان
--	--

تا توانی بر درش مجنوب وار
اشک و آہ و نالہ و زاری بیار

در ملک پادشاہ گد اراچہ اختیار ایں ذرہ لمئے بے سرو پا راچہ اختیار در بحر بے کرانہ سنار راچہ اختیار	در پیش اختیار تو مارا چہ اختیار جائے کہ گشت والدہ گشتہ آفتاب تدبیر دست و پا زدن عقل مضطرب است
---	---

با هر دو ماه حوصله آن جمال نیست
چون دوست دوست داشت پریشان خمش را
چهل ترک غمزه دست بیخما بر آورد
خواهی بلطف باش با خواه ناز کن
بیار عشق عیب میجا چه کند

با نود آفتاب سها را چه اختیار
در تیج و تاب لطف دوتا را چه اختیار
جلاوی نگاه بلا را چه اختیار
مارا در اختیار تو یا را چه اختیار
چون درو بے دواست دوا را چه اختیار

جانے کہ بادشاہ گدائے شما بود!
مجنوب بے فوائے شمارا چه اختیار

عشق در پیست من چون موج درو میقرار
من نمی گویم که داوند اختیار نگل ترا
اختیار جزوی داری که گوئی هست نیست
از ره انصاف آن صوفی بعبایع گفت
عقل خود را از گداز عشق جوهر دار کن
عقل پر تدبیر را هر چند اسباب است جمع
تند با عشق پیش از شعله ادراک عقل
چون گذشت برب در یافتد از راه دل
گرچه از طرز غزل گفتن بدور افتاده ام
سایه دارم پیش تو لے آفتاب سایه دار
ماه را هرگز ندیدم سرود قد و لاله رنگ
هر کجا هستم خیالت سیر کلز این است
گرچه ام را در حضورت آب رنگ دیگر است

موج را در بهقاری با نباشد اختیار
یا نه پنداری که هستی محمودست عتده دار
بچو آن ماهی که آید خود بروں از آبشار
اختیار است اختیار است اختیار اختیار
کاش از آهن تواند ساخت تیغ آبدار
عشق سامان سوز را هر چند مکاریت کار
میتواند عالمی را ساختن با یک شرار
با توکل دل بدریا کرده خاطر جمع دار
میتوانم باز آمد چونکه دارم اختیار
تا تو بالا میکشی چون من نگاهم سایه دار
یا که خورشید بگیرد بر سر سر و قرار
زلف سنبل چشم ز گس چهره گل عارض بهار
با گل خورشید رنگین تر ز لاله زار

از کف مجذوب مادل سادہ رویاں مے بند از کف من خط عنبر نام و حسن سکھ دار	
حق بود از بلا نگہ دار در خاطرت ایں ادا نگہ دار دست تو ہم از بلا نگہ دار یارب و لم از خطا نگہ دار خود را برو از وفا نگہ دار حق نمک و وفا نگہ دار در دامن صبر پا نگہ دار این ست رسید جان نگہ دار پاکیزہ و با صفا نگہ دار شہباز رسید جا نگہ دار	برودی دل من تبا نگہ دار دل دادی و دل ربودی از من کامے بجز از وفا نذاریم در خامہ قدرت خطا نیست خوش گفت بہ خستہ طیبہ تا بہرہ خوری نہ آشنائی افتادہ بسر ہوئے وصلت بلبل مشو از بہار نومید تا شاہنشین کنی دولت را اے بادگو بکبک خرم
مجدوب از اں خزینہ لعل بخشے ز برائے مانگہ دار	
کے شوق غلبوت کند جز گس شکار خورشید و ماہ را کند بچکس شکار عقائد دیدہ ام کہ کند باقص شکار در کوہ طور نیست بغیر از قبس شکار بے جتوئے چارہ نگرود بکس شکار ایں از دہا گم کہ کند بانفس شکار آگہ شود نہ دام نہ خار و نہ خس شکار	آہوئے فیض را بکشد بواہوس شکار غیر از نگار تا کہ ز خواں ربودہ دل جز دل کہ یافت معرفت از آشتیان دل روشن بود بوقت مناجات شمع دل کوشش بقدر خود کن و امیدوار باش دعخط کہ مے زندرہ مردم بگفتگو دستار و ریش اگر نہ فریبد مرید را

شیطان گویا مقتید آن طوق لعنت است | کمال پیر لگ همیشه کند و ترش شکار

مجنوب دل مدہ بہ تمنّا کہ ہمیکس
آہوئے فیض را نکند باہوس شکار

کمند زلف بخت کردہ ماہ را سخیم
زدام زلف بلندت کہ میتواند جست
ہزار حلقہ و ہر حلقہ آتش ہزار اسیر
تو خواہ در قسم دار و خواہ در کشن
غمت کہ از غم دنیا و آخرت طاقت
چہ مایفی است لباس ہمہ چہ کہنہ و نو
بمعرفۃ تاسف چہ سوئے بخشد
چہ دل نہیم باین کہنہ ویرتنگ و خراب
دلے کہ دادہ جانش آب رنگ و زیب
بکار ہم ہمہ اجزائے دہر در کار اند
بہشت را بہ تصور نے توان سنجید
بہشت را بہ تنائے و مہند بکس
زر از انجم و افلاک انکس آکاہ است

نگاہ صف شکنت آب کردہ زہر شیر
کہے کند وریں حلقہ ماہ در زنجیر
فدائے سر شکنت ہجو من ہزار اسیر
کہ من بدام تو افتادہ ام بہ نیم صغیر
خالص کردہ مرا از غم غلیل و کثیر
چو رفتن است حیات ہمہ چہ زود چہ دیر
بروں چو رفت دگر بار پس نیاید تیر
کہ غم قریب کندش زخشت ماقیم
شگفتگی شناسد چو غنچہ تصویر
بیکدگر ہمہ را بستہ اند چوں زنجیر
نمیہ معاف دلازا مگر کنم تصویر
مگر بہ بند و خوش افتاد پاک ضمیر
کہ بستہ این ہمہ ویدان را بہ یک زنجیر

بہر چہ خیر تو باشد شباب کن مجذوب
اگر گفتہ اند بے آفت است در تاخیر

در سرم غیت بجز سر تو سودائے دگر
بولائے تو کہ سرمایہ ہر معرفت است
جز وصال تو کہ نایافتش کفر و دلست
در دم نیست بغیر از تو دل آولے دگر
جز تو لائے تو ام نیست تو لائے دگر
کا نرم مد دل را کہ ہست تمنائے دگر

نہیست روزے کہ درین یکیدہ از بادہ عشق خرم آن بادیه پیا کہ دل تنگش را روشن آن چشم کہ در میکده صفا دلاں خوشدل آن بیدل شوریدہ کہ طفلان یار کار امروز تو ہر روز بفر و افتاد گر توانی بسر خواہش خود پائے نہاد روگدائے در دل شو کہ باقبال بلند	برزباں با بغتہ قصہ رسوائے دگر برہ سودائے تو ہر خطہ صحرائے دگر ہرزباں مٹو کندش بہ تماشائے دگر ہرزباں از پیش افتد بفرغائے دگر تا چہ پیش آوردت این دو سفر واپے دگر راست بر منزل مقصود نہی پائے دگر ہر دم تہ تر دہ فتحے رسد از جلے دگر
--	---

دل ز کف دادہ را یار اندکے نامہ بان بہتر شبے کز غیر بشناسد گرفتار بلاکش را ز دل تا میتوانی در دل شب آہ را سہرہ سہاوت شاہ منت قناعت و ہمت را نہ مستان را ملامت کن نہ در اول آناری مکن منع از در میخانہ ام بانگ نادانی	بہم مت و پیمان تغافل سرگراں بہتر کہ اندازش بجائے سنگ تر امتحان بہتر کہ حکم افراز گرز دیک باشد بر نشان بہتر کہ کم اعلا مت اہمیت استغنا ازاں بہتر نباشد گر دلت اندیشہ ناک این آں بہتر کہ سر بر آستنے سودہ ام از آسمان بہتر
---	--

دشنام دوست خوشتر از حرف خوشتر غیر از فقر و فاقہ مردن بہتر کہ منت خلق ورخانہ تو کل چل سال عیش کرم با صد ہزار منت ہر چند صبر کردیم	اگر محتاج خوب چوں خرید عالم گیر شہرت مشہر مراد بر گنج عزت عالے باشد ازاں بہتر
--	---

زہرے کہ آید از دلت خوشتر ز شکر غیر
در زیر خاک بودن بہتر کہ بد در غیر
دیگر مراد جتن کفر است از در غیر
با انشد موافق طبع شکر دوست

کز حرف آشنائی بودی بد فتر غیر دیگر چه خیر میند بیچاره از اندر غیر	هرگز و لم نے شد دشمن به بیج دشمن میراث غار منعم چون مرگ و کیست است
	شربتند مجذوب از هر دے بروزنگ هر چند بپست باشد طبع مکدر غیر
عشق لیلی را بود هر فزده مجنون دیگر میرود با حسرت لیلی به هومن دیگر در دلم هر دم به تقریب کند خون دیگر میکند از نو گرفتارم با خون دیگر غیر ازین در بزم مستان تافون دیگر سے رود هر روزش از ونبال قارون دیگر	رفت اگر مجنون ازین صحرا به هومن دیگر هر نفس مجنون دیگر از بیابان جزون تا نیتد غمز و شوقش ز مشق التفات از نمکج دام تا فکر بانی من کنسم دل پراز امید و خاطر جمع با هم سینه صاف حیرت از گم گشتن قارون و طنج اومکن
	نئے بکش مجذوب فرصت دای که در هر بخیزد رو بکار دیگر است و دور مجنون دیگر
بغمزه هوش فریب بوشه مهر طراز بهانه جوئے و جگر خون کن و سراپا ناز دلبر و دلبر و دلدار و دلکش و طناز مرفه آنکه خیال تو باشدش دمساز که میکشد دل محمود را بزللف ایاز که ایں گره بیک قبله میکند نماز بیک طریق کند سیر در نشیب و فراز چو طائرے که بیک بال مے کند پرواز دلت چو تاب گرانى نیاورد بگدا از	ز به سخن و ملاحت زو دیگر ایں ممتاز که شمع نماز و تمنا فریب و وعده خلاف نگاه زو چنان پیشه و وفا دشمن مسلم آں که هوائے تو باشدش در سر اگر نه خواہش معشوق دلربا باشد بیا بگوئے خرابات سجده زیبا کے که خضر توکل نایبش رو راست بیامیج جاز سده چمتے که کوتاه است اگر نسبت خارا و شیشه آگاہی

بکارسانی دنیا و آخرت مجذوب
بسوز عشق قناعت کن بمسوز باز

کند بر مرغ دلها در عنایت باز
زند بر صدف کار آگہاں صلحے ناز
شود سفید و سیاهش ز یکہ گر ممتاز
نواہے مرغ بہ پرواز دل کند پرواز
کہ یسج جان کند مکث تا بہ محفل راز
بعون مرحمت کار ساز بندہ نواز
رقیب رفتہ تو من مست دوستان دماز
ہمیشہ کار من این دوشیوہ یافتہ ساز
کجاست مطرب خوش لہو بلند آواز
ہوئے جنت تہریر و گلشن شیراز
دراں ہوا کہ بغضانے دسد پرواز

سحر گہاں کہ موزن بر آورد آواز
کشند نالہ مناجاتیاں بعالم قدس
کشد مویئے کو اکب زمانہ پر دو نور
گللاب صبح کند شست و شوئے سحر غلاب
دراں زملن زویل ناتواں کشم آہے
بکام دل بہ ہماں نالہ کار ہا سازم
ہزار شکر کہ کارم بکام احباب است
ہوی مدیدہ کس از فال نیک نیت خبر
ز خواب بخت بلندم تنگ آمدہ است
بیاد بواہ کہ از یک بہشت مے خیزد
سوز کہ باز نباشد بزور خود مغرور

ابشر و گلش مجذوب تاکہ گوش کند
دراں مقام کہ حافظ بر آورد آواز

کہ دور و فیض دیگر آب تہریر
مے ناب و شرب قتاب تہریر
نسیم صبح گاہ و خواب تہریر
کہ گشتم و نجف قیاب تہریر
کہ نتواں و منہ وطن باب تہریر
بہ نالہ نواہ میں شاداب تہریر

یہ ساقی شراب ناب تہریر
نشانہا مے و ہندیت از شرب قدر
زمینش و صغہاں ہم میدہ یاد
نہ دوز ہمیدوی حب وطن جو
بگو با ملحد بے دین نامرد
اللہ پیرو و بخود وار گمرو

زبے برگی شو مجذوب و لگیر

کہ خوابے دیدہ ام در باب تبرین

نیش بر دل سے زندہ وہ ہجرانم ہنوز
میکند خون و ردلم خورشید تابانم ہنوز
بر مدار دوزل دست از گریبانم ہنوز
چوں فلک در ابتدائے یں بیابانم ہنوز
سخت مشکل سے ناپید کار اسانم ہنوز
منعم بے ورو پندار و پریشانم ہنوز
ز اہد بے دیں نے واند مسلمانم ہنوز
پردہ می پوشد جنوں بردار نہانم ہنوز
کامرانی ہائے دیگر بہت در شانم ہنوز
گرد و عالم را بمن خشنود خانم ہنوز
لاف دانش میزنم البتہ نادانم ہنوز

شروہ و صلح صبا آورد و گر یا نم ہنوز
صبح و صلم رخ نمود و نور عالم را گرفت
پائے تاسر پیکم چوں شمع در آتش گداخت
ساہا صحرائے دل را با جنوں پیودہ ام
بارہ از خضم بے تمکین تحسّل کردہ ام
چوں غمت گنجے وریں ویرانہ پیدا کردہ ام
بے ریا یک عمر در میخانہ خدمت کردہ ام
ہمچو شمع آتش دل بر زبان افتادہ است
بزم و لہار اپد از گلہائے زنجیں کردہ ام
آنچہ من از التفات ایں کریاں دیدہ ام
علم اگر گویم بچہل خویش پیدا کردہ ام

آیتہ الکرسی زبانم را کلید فتح حنت

نیست مجذوب اگر از توفیق یزدانم ہنوز

شد و رہے بروئے مار غیب باز
با حضور قلب بگزارم نماز
از تماشا بے پہر شیشہ باز
بے صفا باشد چو روئے بے نماز
تا و ہندت باز و باشی سرفراز
کار سازی بلطف کار ساز

صبح شد ساقی بدہ جامے کہ باز
پر بدہ جام صبحی تا برت
شیشہ را پرے کن و عبرت بگیر
پیشِ مِستانِ شیشہ خالی زنی
چوں صراحی آنچہ داری صرف کن
گر بازی با قناعت بھیج من

دلق و تسبیح و ردا و جانماز در کین صید باشد چشم باز شیخ کے برغیش بالہ بکداز تاشوی امین ز سنگ حرم آرز	رہ بناد بستہ انداز چار سو فیض خواہی رنج بیداری بخش کے شود بے کام ہر تن دل قوی شیشہ دل را بدست عشق وہ
خاکساری پیش کن مجذوب وار تاشوی پیش جواناں سرفراز	
رو بہا دم بخاک کوئے نیاز ہمہ دارند گفت و گوئے نیاز گفتگوئے کمز روئے نیاز نیت مشتاق گفتگوئے نیاز تند و تلخست بکہ خوئے نیاز دارم اندیشہ از عموئے نیاز نکتم رو مگر بسوئے نیاز بے نیازم یا بروئے نیاز	باز و اشتیاق روئے نیاز خوش نگاہان شہر ما باہم در خیال نیاز نامہ و مہر کیت امروز از تباں کہوش نشو با نیاز من ہمہ رام رازد دل با نیاز مے گفتم شہر اگر پر شود ز مہر ویاں ایں نیاز تباں ہر جانی
مہر رانیت ایں صنیا ہرگز غنچہ رانیت ایں حیا ہرگز نشود عشق بے وفا ہرگز نشود از غمت جدا ہرگز نہ برو پے بدعا ہرگز کہ نہ پرہیز از ہلا ہرگز	مہ ندیم بایں صفا ہرگز محل جنیں سخن رونے باشد حسن را با حیا نگہبساں است یارب ایں خاطر شگفتہ من مطلب از عشق ہر کہ اہوس است سفر عشق کار شیر دلیت

آبرو پیش پاوشنا ہے ہر از جفا شکوہ پیش آنکس کن تازہ نوشی شراب و سوسہ سوز بے ریا گردے توانی گشت تاز بان و دولت یکے نہ شود	کہ نگر دیدہ مبتلا ہرگز کہ نگر دیدہ بے نوا ہرگز نہ شوی فارغ از ریا ہرگز نشوی غافل از خدا ہرگز نہ بری بہرہ از دعا ہرگز
کار ہا ساخت با دعا مجذوب بد نہ مند کس از دعا ہرگز	
مستانہ شو بخانہ زیب آشیانہ ساز از چیکرم ہنوز کفے استخوان بجاست باقاصدم عتاب و گر لطف میکنی بارے بر غم غیر کہ ہمدوش میرود طول اہل موافق طبع زمانہ نیست قانع نشیں و گوشتِ غم را بیا و دست خواہی کہ بر رخت در میانہ واکند مہر ترا فنا و عدم در میاں گرفت منعم گو کہ تو شترِ فردا بزر خرید	روئے زمین ز خلق تہی خانہ خانہ ساز خواہی در آتش آگن و خواہی نشاند ساز تا میرسد بزدی ز دوش روانہ ساز دستے بدوش من نہ دستی بہانہ ساز گر ساز عیش مے طلبی بازمانہ ساز رشتک ہزار انجمن خسروانہ ساز روشن چراغ دیدہ ازیں آشیانہ ساز یعنی تو کار ہر دو جہاں در میانہ ساز سوئے ز رشتک نیت تو شکوہ ساز
مجنوب ترک صومعہ و دام و دانہ کن ہر جا کہ خاطر بکشد آشیانہ ساز	
صیقل مرآتِ دل صہبائے کلام است لبس گفتہ یایم و از بوسہ کامت سید ہم آنچہ عمر بے بدل راے شود نعم لبدل	کیمیائے خوشدلی و حقہ جام است لبس خوشدلم با آنکہ دامنِ فیض پیغام است لبس باوہ کلطن و عشق کل اذام است لبس

میں ہاش پیش مناس عین ایام است و بس ایں ہمہ مخصوص رند و دروآ شام است و بس دانہ آسودگی در حلقہ دام است و بس نشہ کردار ایں نے طبعی کام است و بس خود نظر تنگی مگو غما ہیں نام است و بس	مے بہرست آمد کہ ایک وز کار از دست رفت نیرستہ سال از یاد خود را ستر ساختن خط از دوی بدست در گرفتاری دہند حرص و نیاز از آسائش نباشد بہرہ ہر نزد مرغ نگاہت و غما کوہ قاف
---	--

نیست مجذوب ترا از غیر چشم التفات ہے پرستان را نظر بر حمت عالم است و بس
--

آشنائی کن و ما را بشناس چشم من خصم حیار بشناس اے سہیل این ہمہ جا را بشناس قدر بے قیمت ما را بشناس خالق ارض و سما را بشناس پیہومن راہ خدا را بشناس قدرت شیر ہذا را بشناس شان پیغمبر ما را بشناس صاحب حمد و لوا را بشناس راہ تسلیم در خدا را بشناس قدر ایں آب و ہوا را بشناس	اے پسر اہل فغا را بشناس نظر بواہوساں ناپاک است نظر پاک و بد رنگ بہ حسن بے عرض خاک رو عشق تو ایم با توکل نظر از خلق پرشش خاک راہ نجف اشرف کرد بعقب تافتش پنچہ مہر جہریت کہ شاگرد علیست تا بہ محشر نہ شوی سرگرداں ہمت از شاہ خراساں بطلب سیر تبریز کن بے مے نمب
---	--

حیرت از جرأت مجذوب کن نظر لطیف خدا را بشناس

از غم زلف کند افکن مترس از غمب غمزدہ رفیق مترس
--

عشق درد ز بیم از قاضی مکن بے غلام کرد از دوسو اس عقل عشق را از تیغ دشمن پاک نیست با توکل از دوا را رام ساز میکشد از ظالماں چرخ انتقام راست گویِ راست باشِ راستدو صاف دل را از فلک اندیشه نیست بر صغیر دلها به تنهایی مناز	مے کش و از معنی کوین مترس میتوانی شد تو هم چو من مترس آتش آه است از آہن مترس از عصا و ردا و بی الہین مترس از دہا تا ہست نہ بہن مترس از دو عالم یکسر سوزن مترس دوست با ما باشِ مذخون مترس برق سوزاں باشِ ازخون مترس
---	--

ہجو مجذوب اسم اعظم یاد گیر
 یا علی گئے وز اہرین مترس

ز عیش آنچہ بخاطر رسد خیالت بس ز ملک ہندو تا رم خیال حالت بس ہمیں کہ دادہ بن وعدہ وصال بس دریں معاملہ توفیق لایزال بس ہاں تا مل احوال پار سالت بس ہمیں نصیحت شیریں ہزار سالت بس در کشادہ دانائے کل حالت بس پناہ امن خداوند ذوالجلالت بس کہ در میان جوانان ہیں کمال بس ہمیں قدر طبع از صاحبانِ مالت بس تو موعظتِ خوشی ہیں و بالت بس	ز ہر چہ در نظر آید مرا جالت بس ز گنج خانہ چینم شکنج زلفت بہ مرا ز لعل لبث آرزوئے دیگر نیست باز دل ز کف و مشورت بے عقل مکن اگرچہ مجلس و عظمت مراد آگاہی است شراب تلخ ہوا دار عمر بے بدل است دلا بخلق ہر در کف نیاز مزن گو تمام جہاں دشمن اندو من تنہا بجز کمال ادب دم مزن ز بیچ کمال اگر دہند سلامت بگو تا نغ شو امید بادہ پرستان ہیں مطلق خداست
--	--

تمام عمر اگر کردہ گنگہ مجذوب
تسکفہ باشش کہ مہر علی مالت بس

بغیر زنگست افتادہ زنگس
زنگس چشم خواب آلود مست
خار و خواب بیداری کہ دید است
بهر خود قدح نہادہ از کف
ز بیم فوت فرصت نہ سازد
بر غم دہر بے بنیاد فانی
اگر از فیض ساغر نیت آگاہ
بغیرش از چہ رجا دادہ زنگس

بغیر زنگست افتادہ زنگس
زنگس چشم خواب آلود مست
خار و خواب بیداری کہ دید است
بهر خود قدح نہادہ از کف
ز بیم فوت فرصت نہ سازد
بر غم دہر بے بنیاد فانی
اگر از فیض ساغر نیت آگاہ
بغیرش از چہ رجا دادہ زنگس

بدور زنگس مست چو مجذوب
بیک ساغر دل از کف دادہ زنگس

کہ ناید از دل ما بچو شمع از فانوس
رقم بخون کبوتر کشید چشم خردس
ز دست سادہ رنجے ساغر بگیری بوس
بیا بکوی خرابات و سیر کن ناموس
چہ شد چشم تو آراست خویش با چو عروس
کہ کام از دہن ہمین گرفت و نئے کادس
کہ نیست کار تو فرما جز آہ با افوس
چہ شد خرنیہ قارون و گنج دقیاوس
با سمان نتوانست رفت یک کاذوس
نہ آنکہ رفت برآمدہ و تہی چوں کوس

بیار ساقی ہذاں آفت خمار عبوس
چو دید ساقی ما از بط شراب کہ باز
بکام دل گوہ از عمر خویش تا گیری
بنام نیک چو زاهد ز بادہ تنگ مکن
حساب سال جہاں ما ہر طفلان پر س
مشو زلفۃ ایس عروس شوہر کش
نمار فرصت لہر ز کار فرما نیست
از ان بفر فرودستہ خواجہ تا داند
بلند مرتبہ ہرگز کہے بہ کمر نشد
دلے بچوئے کہ چوں نے تمام مالہ بود

رسید وقت کہ مجذوب باز بادلِ شاد
مخنی نیاز بساید بنجاک خطہ طوس

دلربائے کہ بجز لطف نباشد کارش روشن آن چشم کہ یارش نگذارد از چشم آن معراج کہ ہلاک طلبش حضر بود یار عاشق آئینہ معشوق ناست کے ز رخسار بیکسو فلکند برقع ناز صاف دل ناشدہ بیجانہ شوی مگر عشق باز اشک از سفر ملکتے مے آید آنچہ بند و ہن خشم زبان خوش ترست خاک ساری نہ حصاریت کہ آید بہ نظر توہیں مجھ و دستار زہم فرق ممکن	صبر کن صبر کہ لطف است یقین آزارش خوف آن دل کہ ہوا طر بود دلدارش چوں سیما شود اندول جاں بیارش دل صافی اگرست ہست مکن درکارش تا مقابل نہ شود چشم دول بیارش کیسا گرچہ ہرزہ مکن انکارش کہ تہی دست غنی تر شود از دیارش ہر کہ افوں بودش حفظ چہ بیم از مارش سایہ بر تارک گدوں فلکند دیوارش مرد آہست کہ مروانہ بود اقرارش
--	---

باز مجذوب بردیت در دل تلاک شود
کار مے آید از وہاں نکنی بیکارش

لطف ہا میکند بجائے خوش شاید آید برم - بجائے خوش جز خوش نیت رونائے خوش تا شوم روز و شب گدائے خوش پادشاہت در سرائے خوش ہرزہ گفتہ از برائے خوش ما سپردیم با خدا لے خوش	ما دلم رائے سرائے خوش ساہا دست و پا زد دم تادوست جاں بپایش قلندم و خلم ساخت بیکانہ ام جنوں از خویش ہر کہ تالغ شود بخاطر جمع غم زد و شتائم غائبانہ مخور ہر کہ در قصد ما سپردن بخور
---	---

گروہ نیست تاب پہلے باد میل پاکوہ چوں در آویزد راست کے میشود باتش ہم	دیندند بگو بجائے خودش میکند چاہ از بسے خودش آنکے کج باخت باخداے خودش
	شوق مجذوب باد و تبریز کے شود غافل از ہوائے خودش
آں را کہ بہ میخانہ دل راہ دہندش آں را کہ برویش در توفیق کشایند تا قطع تعلق نکند ہمت بیستے چوں دلق مرقع نشود خاطر درویش دور فلکش دائرہ جہاہ نماید افتادگی اول قدش بر سر چاہ است تا کجہتی نقش حبیبی است نگین را تا چند کشی آہ دل صاف بدست آر	بجام جہان دول آگاہ دہندش اول خبر از ملک سحر گاہ دہندش کے مہر خشنودہ ترازماہ دہندش کز مرثوہ تشریف شہنشاہ دہندش آں را کہ نجات از ہوس جہاہ دہندش ایں رتبہ نہ باہمت کوتاہ دہندش اکسیر مراد از نظر شاہ دہندش تا مطلب کوین بیک آہ دہندش
	مجذوب صفت ہر کہ باطل اس رود راہ توفیق و سلامت روی راہ دہندش
گویت پندے ہمہ گوش و تمام اوراک باش خون دل را نعمت الوان شمار دست کرد کن دہن بیستے در آغوش ملائک جا گرفت من گویم خدمت ز ادہ کنیں یا میفرودش کشتی خصمانہ را بست و کشاد دیگر است کلیہ تا بیک حد و میثاق پر از این است و بس	خواستی چشم دشمن خاک پاشی خاک باش کو دل دشمن ز حسرت ٹٹے نگین خاک باش گر پناہ امن میجوی ز پا کاں پاک باش ہر کہ خوش حالت کند در خدمت چلاک باش کو بری مساک دشمن دشمن مہاک باش با حق و سرکش کو بر تر از ان فلاک باش

ساشی مقبول بزم عاشقان چون جام می همچو زام از عبادت گوی بهشت آرزوست	با دل بر آتش د باوید و لعلک باش بار داد بکوه و سحابه سناک باش
مگر بهشت و جمل یقوی برود مخدوب دار عاشق صاحب مذاق و کفش و بے باک باش	
خوشا تبریز و فیض صبح و شامش بکماله بکام دوستانست انداں تبریز خفایق شد به اقرار مقام صاحب همراست تبریز فغان از ناز مشوقان این شهر و لم شوریده وحشی غزایست بت شکر لب من تند خوئیست جہاں دامت و غم صیاد و ماهید بسکش جام دلد دوران بکن یاد ندارم برج پاں بر خسر می و شک بدو توفیق یا رب شاه مرداں	الہی تا بد باشد نظامش بصبح و شام فیض خاص و عامش کہ اسم با سنی گشت نامش از اں خواند جان قائم مقامش کہ خونہا خندہ ام از هر کد امش کہ نتوان با محبت کرد رامش کہ نتوان زیر لب کہ دن سلامش بکش می تازی آتش بد امش کہ زوئے جم ایاں باید نہ عامش مگر شکر بے باشد بکامش کہ تا باشد جہاں باشد بکامش
و عاشق خواست مخدوب تو از ما بود لعل لبست یا رب بکامش	
همیشه طالب عیشی همیشه عاشق باش علم به چرخ مقوس بر راستی بغراز ہر چه خیر تو باشد صلاح خود اں کن ز کار دست کشیدن کمال بیددی است	نجات بر دو جہانت جو است صانع باش خدنگ خارہ شگاف دل منافق باش اگر صلاح تو در نفس قت فاسق باش علاقه را مدہ اندوست حبی علایق باش

دوران جناب که خیال من از عجز ناچار اند خدا سگ کشی دل جانے نامناسب نیست ویران مقام که بزم نفاق آرایند حصه طلب و دل صاف و تقوا درست	تمام عجز شود بر تمام ندیق باش دلت بجلد عذر کشید و حق باش مگر نه اگر ندهد رُو تو هم موافق باش بقبله عرض کن و قسده خلایق باش
--	---

بر غم من که ز سبب تو بکوه ام مجذوب
تو شوخ درند و نظر باز درست و عاشق باش

باید اگر داند کسی کار خویش بندگی کن تا و بندست زندگی یار نیکیاں شو که در بازار عدل بے یار خلق نتوان ساختن فانہ تم شکے بقتل بر زمین میشود معلوم در پائے حساب جان من ترک نماز شب مکن یاد رفتن ما در اسے حرص هارت	بدنه بینی هرگز از کار خویش کار را که کن تا کند او کار خویش حشر هر کس میشود با یار خویش خار ز آب شمر را بکار خویش تا کند باران رحمت کا خویش تا چه دارد هر که در بار خویش یا مرن بر دولت بیدار خویش این دو احوال بیمار خویش
---	--

توبه چون مجذوب از مستی مکن
توبه کن از ترک استغفار خویش

داده ام دل به نگار که نشان از منش تا ابد لب لب ساغر مقصود دهند نیست بے وجه که افتاده پریشان شب زند بر رنج عاشق بے دل که کشاید و دل بایم ساخت حد این کوچه با ناز رقیب	نتوان یافت اگر در بفتاند سخنش نشکند گرد دل مارا لب شکر شکنس سنبل زلف که پهلونده بر یا سمنش دست نکشاید اگر غمزۀ ناوک فگنش چکنم چل گل بے خار ندادد چمنش
--	---

بے شود بستر آسایش از خرابی بے صبا چون گدازی شاد بگلزار قریب کیست بر غصه که بر حرف تو انگشت بند خوشدل آن زند بیدست که چو شیشه	گر شب بوی گلایه کشم روزی بر نش خاک بوی و دلائی بر مقامی و بخش هر که مراکت نشود مشت منعت و بخش خنده با بر غم دنیا زند و مکر و نفس
اے خوش آنروز که مجنوب و ب توفیق خدا بادل شاد شود جرعه کش بخش	
بلبل میگفت و گل میگردد گوش گر چه گل شد سرخ اما خوب گفت ای صبح جا بے صدف هرگز دم مزن تا به مطلب داری از راه راست بر بهان و سرخ و زردش دل میند همچو خورشید از سراسر این کهنه دلق شاد باش از غم که تا دنیا بجاست عشق و دنیا بے دلی خواهی خرید مے بهت آور که در اقلیم عشق چشم گرم عشق را از غیر نیست	فصل گل دائم نباشد بے نوش بے تامل دم مزن یا شو خوش چشم من دیوار و در دارند گوش راست باش مراست گوئی من خوش هفته باشد دکان گل فروش بگذر از سوز دل زلفت پوش هست با غم شادی و بانیش نوش گر نباشی آشنا بانه فروش فقر تو شای دیهوشی است هوش زاتش خود باد مے آید خوش
جرم بے اندازه مجنوب ما سهل باشد با کرم عیب پوش	
بسته ام دل بلبل خندان خوش در آورده ام را بکنند زده یلوی بیاسیم شب و روز	برده ام بے باب حیوانش زلف پر چین عنبر افشانش نکبت سبیل پریشانش

ختم آن گلشن همیشه بهار کعبه طهر از مقام دل برداشت در مخافت خانه دل شکن باطن هر که هست از بدونیک آنکه عهدش درست بیان نیست طلق چشم سیر چشم بود خانه بر دار گشت چون میست	نگوشت سنبل پریشانش میتوان یافت از بیابانش بایش داد جان بتاوانش هست ظاهر ز عهد و پیمان نزن انگشت بر منگدانش بهتر از خاتم سلیمان آسین شد چهار ایوانش
--	---

دل مجذوب چون نباشد شاد
 کدو نمیدارد قرآنش

آمد رسول و باز شدیم از بلا خلاص و ایم بلا اگر خیم آن زلف نکشاست ماه از کند زلف تو بیرون نمی رود و خط گرفتیم آنکه میست و هنر عیب آتش نبوش و سوره عقل را بسوز عشقم که اخت با نظر کیما اثر چو شمع تا دولت نشود باز باں سیکه باغون دل بساز که ماهد شگفتگی مغرور خود پدست یقین شکار نیست درگاه غیر حاجب رزق مقرر است	از هر بلا شدیم بلطف خدا خلاص یارب و لم مباد ز دایم بلا خلاص در حیرتم که چو شده باد صبا خلاص اما چه خوب میکند از ریا خلاص شاید از آن مرض کند این دعا خلاص تا گشتم از که درت دل چو طلا خلاص که میشوی ز جنگ خودی با دعا خلاص ساز و قناعت و غم کیما خلاص منصور از آن گشت ز دار فنا خلاص زین ورنه شود ز گدائی گدا خلاص
---	---

شکر خدا که هست و مجذوب و عقل من
 از هر بلا شدیم به یمن دعا خلاص

ساقی بیالہ چشم زلف از لاله زار فیض رخ بہر از اندر سے ماہنگیں باغ کن آں ما کہ دل ز حسرت لعل تو گل نشد مجموع خاطر سے کہ پریشان زلف تست چوں صبح خندہ روئے کلمت گلدان باش در مجدم کہ قسمت از ذاق سے کنند چوں من بشوق گم بہرستان سے بخش چوں سے نفق سوز و مصفا ضمیر باش نکیر زمانہ مایہ تشویش خاطر است	بے نشتر شتر سے بخت بہار فیض تا از بہار فیض برہ لالہ زار فیض چوں جام کے بر نہ خوشگوار فیض خرموے کہ برہ ز شب اک تار فیض تا جوش از جبین تو بے اختیار فیض خواہیدہ را نیامد ز شکار فیض تا از گنا و خوش بری صہ ہر فیض تا رہند بہ بزم تو از ہر کنار فیض ہرگز نہ برہ کس ز غم نہ کار فیض
---	--

محبوب گریہ با گرم او بہانہ دلیست
لذات بہانہ آید و از کردگار فیض

چوں شود مجدم ہوا فیاض کیست گمید بر مجز یا قلع کیست یعنی بحر خدا رازق کیف نفس بے سوال فیض مباش تا نیند بہت دل ہار را سنبستن زلف اگر نمود عشق تا صاف دے غشت نکند دائم از کیمیائے صاف دلی تا بود نام فیض و عسالم تخت نیست چوں و ما محبت بلکہ خوش و دلدادہ فیاض	بدو عالم کنندہ فیاض کیست گمید بصدق یا فیاض کیست یعنی بحر خدا فیاض جریم خوش و دواز گدا فیاض نشد طور و دو تانیہ فیاض بچہ سالن شد صبا فیاض نشد ہچہ کیمیا فیاض ور کشاید بروئے ما فیاض اے شدت شاہ اولیا فیاض
---	--

برگردانده زار خجالت و امید خط کوسنزه به پشت که بتاییش ز دور اسباب دل تمام بتلای زلف رفت ملازمیان قتل زلف کشیده دست و گلشن جمال تو بایک بنفشه زار این شکر چو کنم که گوش تو سنگدل	بدر دل ز دور	خوشید را با حلقه سودا کشیده خط کند بارغ عاصفت بچه سالان امید خط کنون رقم بخون اسیران کشیده خط خوشو در کنار رخت آرمیده خط چو منهای چه این همه بریش چو خط ویدم که حلقه های نمایان کشیده خط
محبوب هم بدولت عن شد و خرم است از زلفت انتقام را تا کشیده خط		
برگ بنفشه بر ورق لاله چیده خط پیوسته باز لال بست سبز خرم است زلفت زگره غالیه بر گل نهاده خال خوابه نوشت گلشن را ز بنفشه نوشت خط را حصار حسن کند از نگاه غیر عاشق دعا خط تو البته نمی کند تا منشی بدباج نویسد برات فیض باشند دوستان تو چو گل شکفته نو	باز خال بنفشه از بنفشه خط	با عاصفت بخون شقایق کشیده خط چو خضر تا به چشمه جویا رسیده خط صفت بگرد ماه ز غنبر کشیده خط بر سقمه جمال تو میسر کشیده خط هندو بگرد آتش اذان کشیده خط را و نگاه با الوسل را بریده خط بر سقمه سپر کشد تا سفید خط خصم تو چو گل شفق کند از خون دیده خط
محبوب در ازل خط آنا دیت نوشت آنکو بدست قدرت خود آفریده خط		
خواهی شکفته نوش کنی جام اختلاط ز غل نایبش به نظر گلشن فراخ بپیر تو مصاحب بد عام می کند		خوش خلق باش در نه میرام اختلاط مرغی که گشته دانه خود دام اختلاط ویکانان نه تو ز دست نام اختلاط

خیز و ز اختلاط پریشانی ہنر لہ عیب تا اختلاط ساختہ را گرم کردہ اند گویم علاج خبت و نفاق و مدغ جہیت مشکل کشا اگر نبود ہمت جنوں من خود ز اختلاط پریشاں نیافتم	و نیازیں جہت شدہ بدنام اختلاط از گیل فشرودہ تر شدہ انجام اختلاط دیوانہ باش تا نہ شوی رام اختلاط عقالت خلاص کے شود دوم اختلاط سودے بجز تأسف آیام اختلاط
یکم در نصیحت او سو ختم و مارغ مجنوب مایہ نوز بود خام اختلاط	
کارے بجز گناہ نداریم یا حفیظ ہر چند رو سیاہ و گنہ کار و مجرم بالطف رحمت کہ سیر شفاعت است چوں باز گشت بر لب دریا رحمت است غیر از در تو قبلہ دیگر چو دیگر اں شوق تو آتش است چہ باک از هجوم حشم بے باک ز ندوست و خرابا تو ایم ورقنہ خیز عرصہ دنیا و آخرت	عذرے بغیر آہ نداریم یا حفیظ جز رحمت پناہ نداریم یا حفیظ اندیشہ از گناہ نداریم یا حفیظ یک نامہ سیاہ نداریم یا حفیظ در دیو خانقاہ نداریم یا حفیظ اندیشہ از گناہ نداریم یا حفیظ اندیشہ از شاہ نداریم یا حفیظ جز در گہت پناہ نداریم یا حفیظ
مجنوب ماز لطف تو امید بے ایم غیر از تو ہم گواہ نداریم یا حفیظ	
ما حشمت و سپاہ نداریم یا حفیظ توفیق در رو تو رفیق است و پاساں شوق تو دادہ شمع ہدایت بدست ما چوں شمع مدد و دل ما باز باں یکیت	جز در گہت پناہ نداریم یا حفیظ باکے ز خود راہ نداریم یا حفیظ باک اند زمین چاہ نداریم یا حفیظ غیر از وفا گواہ نداریم یا حفیظ

بار و سفیدی غم عشق تو بیچ غم تنہا چو اعتماد و بطف تو کردہ ایم	از خضم روسپاہ نداریم یا حفیظ اندیشہ از سپاہ نداریم یا حفیظ
ہر چند کردہ حفظ تو مجذوب را دلیر جز در گہت پناہ نداریم یا حفیظ	
تا شد مہر آتش عشقت گذراں چو شمع تلبکے بایاد زلف و عارفت از سوز دل تا سرا سر مشہد پروانہ گردد روبرو خاک کوہ را برق تجلی نرم سازد ہمو موم بر نحو ہم داشت دست از دامنش تا زندہ ہم خدمت شب زندہ داران خراباتی گزین دلیدہ و بیدار دل را گریہ روشن مے کند تا سحر کا ابد با سوز دل مے کرد عشق پردہ پوشی را حصار دل مکن فانوس وار سعی کن تائے کشاں و بزم فصاحت جاوید یک زبان و یک عمل و روشن ضمیر مصفا باش آنکہ انوار ہدایت تا بداز بیشانیش	از جبینم نور مہر ت گشت تاباں چو شمع شعلہ آتش کشم در شیشہ جان چو شمع دور گرداں برقع از خضار تاباں چو شمع چوں نباشد عاشق بیدل گہ از ان چو شمع بتہ اسم با آتش دل عہد پیاں چو شمع تا وراں محفل دلت گرد و فروزل چو شمع عاشقان از گریہ میگردد خنداں چو شمع دیدہ پروانہ گرمی بود گریاں چو شمع تا شود از یاد تشنعت نگہباں چو شمع بادل پر آتش و خسا خنداں چو شمع تا توانی شد دلیل راہ جو یاں چو شمع کے رسا نقص نیاں نقصاں چو شمع
ہمچو من مجذوب اگر قانع شوی با سوز دل آتش را عشق سازد آب حیاں چو شمع	
عارضت را نقاب گشتہ شعاع پر تو عارضت فتادہ بہ مے تا جاہالت مگندہ عکس بجام	برقع آفتاب گشتہ شعاع یا ز عکس تو آب گشتہ شعاع کیمیائے شرب گشتہ شعاع

ہر کہ در بزم مجذوبان نہاں ہو دل کیست - از جنش نور دل تا بد نمایاں چو شمع

سیر توں ترا تماشا کرد عشق و در دل نہ گنج از شادی عافیت را نقاب طہبت نیست کردہ تا نقاب از رخ دور ور جبین ز فیض در گاہت	مانع آفتاب گشتہ شعاع تا صبا را حجاب گشتہ شعاع زانکہ نائب مناب گشتہ شعاع زینت آفتاب گشتہ شعاع پنجہ آفتاب کردہ شعاع
روشن است از جبین با مجذوب کز کجا آفتاب گشتہ شعاع	
صبح گاہ شمع خادو چوں کند شب اوداع حکم دور بادہ را طغرائش زریں قلم در خرابات مغال از دور جام نہ نگار شب کند پہلو ہستی از مہر چوں دیوار شہاب صبح دم گوید مبارکباد بار نہر مطیع چوں خوابد عقل کل دنیا پرستل را کلاب رخت قاروں ہم چاہ ویل از دنبال گنج اہل منصب را سلیم الطبع بودن آفت	چرخ گرد و همچو قندیل ز جاجی پر شعاع بر بیاض صبح ساز و نقش با خط شعاع ناش گرد و بانگ نوشاوش و آہنگ سماع روز گرد و چوں جبین شاہ لہریہ شعاع شوق گرد و سجہ ریزہ میفروشان سماع روز و شب با یکدگر محشور و دائم در نزع ہر کہ خوش دارد و بگوئس بہائس متاع وہ نظر دارند ہم را ہمچو گرگان سباع
ناش میگویم تو مجذوب از در گاہ کیت شیریز دامن شہسوار دیں شہنشاہ شجاع	
غزلے سرکنم برائے چراغ کو صبا تا ز محلشن تبریز پیش پائے چراغ چوں حافظ صبح شد اقیایا ہماں بہتر	نبو لیسیم بہ خاک پائے چراغ بر ساند دعا پائے چراغ خاک پایم بخاک پائے چراغ کہ صراحی بود بجائے چراغ

دل پروانہ خوں شود عمر سے شوق پروانہ رسد بہ مراد عشق پروانہ بچنگ آرد گر پروانہ بگرد عشق جرات عنذ لب را نکند کار پروانہ رود از پیش بزم درویش بے تعلق را	تا نیفتد شبے پیائے چراغ کہ وہ حال برومائے چراغ گر بسوزد بعد عائے چراغ کز دل رجائے شمعائے چراغ عاشق روئے دلکشائے چراغ کہ بنا بدرخ از خضائے چراغ دل روشن بود بجائے چراغ
---	---

عیش در شب کند دل مجذوب
شب فزوں تر شود صفائے چراغ

ساقیا فصل بہار است و ہوائے کشت بلوغ ہر چہ داری صرف مے کن تا دہیں ویرانہ خیز و درساغر بریز آں آب آتش رنگ مے بدہ ساتی باں نیت کہ باشی سالہا گنج آں باشد کہ با مستوق سیم غنچہ تا توانی مے بدست آور کہ در صحن چمن بو الہوس را بہرہ از احتشام عشق نیست عزت داغ دل پر خوں شناس و شکر کن	بوی گل کے مسکند بے بادہ تھلیب داغ ورنہ نامردن کند سودا گنجت بے داغ کز لطافت در شب تاریک زوچوں چراغ شاہد بزم و نذر و گلشن آہوئے داغ دکشی مستان و خاطر جمع و رگنج فراغ لالہ را عمر کم و آں جام خالی کردہ داغ فراق بال ہما کے سایہ انداز و بزاغ تا بسان لالہ دائم مشک یزندت بزاغ
--	--

گویت مجذوب تدبیر غم ایام چیت
روز و شب مے نوش تا ہرگز نباشی بے داغ

صبحم چوں خسرو خاد کند تیغ از غلاف از دغا مے صبح خیز آں چوں جال آفتاب	زیر خاک آرد سپاہ ہند را گر و صاف رو نماید فتح و راہینہ و لہائے صاف
---	---

در خطا آہو گذارد و بر زمیں بیہوش ناف خیزد از آئینہ دلہا عجب از اختلاف در نہ تاب صبر عاشق را ندارد و کوی قاف واجب عینی است و در شرح محبت بخلاف چشم چون بردارد از شرکان شوخ و دلگاف نوبت دوران ما آمد کن خود را معاف	عطر آئیں بر تر یا چچہ از باز احسن بادہ گلگون بود رونق فرسے بزم جم عشق بازیں را دریں وادی فدا دل میدہد روئے فیکو را چشم پاک اگر بینی چه پاک آنکہ ز غم دل کشاید بر رخ در یائے فق ساقیا گر زندگانی میدہی ساغر بدہ
---	---

گوش کن مجذوب تا بنالیت راہ نجات
تا توانی برگناہ و عجز خود کن اعتراف

بودہ ام بر آستانش سر را بس این شرف چوں دل خوں گشته ام در طیش گنج از تحف گفتمش جاں میکش گفتا تکلف بر طرف گفتمش جویان بجا کارند گفتا لا تحف گوہر غلطان نشد در تمیش در صدف تا جنوں در ہا کشاید بر خت از ہر طرف با پد ہم ہر کشند ایں جاہلان ناخلف روز خشت باکرمیاں جادہد و پیش صف	سر نہ پیچم دامنش ہر چند دیر آید کف مے بدہ ساقی کہ آمد یار و شوق از کار رفت گفتمش منیں دے گفتا تو اضع بر کنار گفتمش راہ وفا و رست گفتا لا تنم تا نشد ابر کرم چوں جسم عاشق قطرہ بار سر بہ محرابہ تو ہم ایں عقل و در اندیش را خود پنداس را با دم هیچ نسبت نیست رو گدائے پاوشا ہے شو کہ با صد تنم
--	--

گریہ تحینے دل مجذوب را آری بدت
مطلبت از آدم پاکان دہد شاہ نجف

سیر دی باز خدا ہمرہ و تو فنی رفیق تا کہ انکدر خیال تو بود یار و رفیق دور رفتن از رفیقاں نہ بود بشرط رفیق	سر مرہ دیدہ شد از آمدنت گرد طریق از ازل تا بہ ابد قافلہ پیوستہ بہم آنچنان رو کہ دعائے ہم کس با تو بود
---	--

تا بزلغ نرزد محو ز سخنان تو دوست چوں کمر بیکه بفکر کمرت پیچدم حکم بر مرد و قبول همه کس کار تو نیست عقل مضطر شود از معجزه سحر گداز تند خو خوار نشیند همه جا بر سر خار	نیست ممکن که برون آید از ان چاه عمیق کرده دیوانه و شوریده ام آن فکر دقیق بیگیاں خرم مکن آنچہ ندانی تحقیق از دلائل همه جالس بودت این تصدیق تو که عزت طلبی با همه کس باش خلق
--	--

خاطر را همه جا شاد کن از نیت خیر
تا به هر کار تو مجذوب و دہمت تو نیت

از باغ کفر و اسلام یک میوہ چیدہ عاشق در وادی محبت چوں مرغ نیم بسمل شکر خدا کہ دائم در کام دوست باز است از کاسہ ہائے پر خون بر چین نکرہ ابرو انجام دل طمین آسایش وصال است در باب صبح دولت مفتاح و دکشا نیست دیدم کہ در گلستان ببل لبوش گل گفت پر دانه لبش دوش با شمع خوش میگفت مجنوں بیاد لیلی خود را کند فراموش اخوان کو کہن را جستم ز میستل گفت	یعنی ازیں دو مذہب حق راگزیدہ عاشق تا چشم میکند کار در خول طمیدہ عاشق روئے کہ میتوان دید رُو از تو دیدہ عاشق خوش بادہ ہائے گلگون بر سر کشیدہ عاشق بے اضطراب ایدل کے آرمیدہ عاشق آہ کہ شام ہجراں از دل کشیدہ عاشق خواب دفا ندارند حرص فرستیدہ عاشق تا جہاں فنا نہ کردہ کے آرمیدہ عاشق خود با خیال خواباں از خود بریدہ عاشق مانند صید زخمی از خود رمیدہ عاشق
---	--

مجذوب صبح وصلے باشد کند تلافی
در روزگار ہجراں روزے ندیدہ عاشق

مے نوش از عقدہ ہائے عقل بچالچ پاک سینہ صافاں را ز فکر کج دلاں اندیشہ نیست	چوں ترا شکل کشاید است از شکل چہ پاک لطف حق چوں را با حقیت از باطل چہ پاک
--	---

یونے آتش همچو گل خندان شود از پیش خاد عشق را اندیشه از اندیشه های عقل نیست باتو گل عشق را از راه دور اندیشه نیست مشرق و مغرب همه خورشید را یکروزه راه	سینه دیوار را از طعنه مع قتل چه پاک شیر را از حیلہ ہائے روبہ کج دل چہ پاک دل بد را داده را از دوری سال چہ پاک ہمت مرغان را از دوری منزل چہ پاک
---	--

چون فلک مجذوب گوزیا سر عقدہ باش
چون تر آشکل کشایار است از شکل چہ پاک

بایم شد بر آستان تو خاک شکر شد در آستان دوست در پناہ تو ام ز غیر چہ بیم آفتابم ز فیض یکدنگی حبذا من دینی وعاد الیک پادشاہی مگر چہ مے باشد خرم آن دل کہ فیض احسانش ہنسے نیست بہتر از احسان آنکہ شناخت مے فروش را حق و باطل چو روبرو کردند	تا ہم پائے بر سر افلاک خاکم و از فلک ندارم پاک ما سلیمان وز دیو چہ پاک صبح گاہم بدولت دل پاک مرحبا من اتی و صاف ذالک مستم نرزد عاشق و بے پاک مست و ہشیار را رسد چون پاک مرغے نیست بدتر از امساک بہرہ ہرگز نہ برد از املاک خجلت از ہر دو یکشد شکاک
--	---

ہمچو مجذوب تا شوی خوشنود
گلذر از آب و باد و آتش خاک

صحیفہ ایست بانثائے کاتبان ازل ز اتماس قبول تصدق است و دعا ز سعد و نحس چہ پرسی تو فال نیک بزن	کہ از حصار دعا کوتاہ است دست خلل کہ وعدہ را بد و انداخت اضطراب اہل کہ مشتری تو نزدیک تر بود ز زحل
---	--

عطا کو لو التاجر سل من الفياض فضائے مشرق و مغرب بذرع پیودن برو بدرسه و یاد گیر صلح و صلاح کشاد دل طلبی صاف پاک باید بخت چنانکه قوت پرداز از دو بال دهند غلط زنت نه از دیگرے غلط نکنی ہمیں بود ہمہ راسر نوشت پیشانی	فانھا قطر اثم من السحاب نزل ہماں دو دید و عمر است و راه طول امل بیا بہ میکدہ و دور شود جنگ و جدل خدا بکوری شیطان نمی دهد بہ دخل ہمیشہ فائدہ باہم و ہند علم و عمل کہ قبلہ باہمہ عالم نشرت مستقبل کہ سچکس نہ برو جان ز بروت بڑا جل
---	---

چنانکہ فن رباعی سلم است بہ من
خیال تازہ مجذوب است فن غزل

ساقی بیار بجائے زان کیمیائے اقبال بازم بیکد و ساغر آزاد کن زہر قید گرد آن کنی کہ دلہا گردند از تو خوشنود بختم نشان کجوت میخانہ را نشان کن کارے بکن کہ عمرت از خود خجل نباشد احوال عمر ضائع بیجا نگو بواغظ حکے مکن کہ چوں مہر رویت سیاہ گردد امید رستگاری از علم بے عمل نیست داری ہوائے دولت بیدار باش تا صبح	یار ہمیشہ باشی مسکین نواز خوش حال تا دور رہت فشانم جان و دل و سروال باشد و عائے خیرت ہر جا روی زد نبال تا سازوت تو نگہ آن کیمیائے سیال روزے کہ گرد آخر روز و شب نہ سال از نو آنچه ماند آخر زدہ بہ رمال روزے کہ تہر خیزد از نامہ ہائے اعمال پرداز کے قوال کردی و دانکہ بیک بال خورشید را ازیں در باشد ہمیشہ اقبال
---	---

از دولت تو مجذوب گردیدہ ام بحر خیر
یار ہمیشہ باشی بیدار سخت و خوش حال

لطفِ علت کردہ بر جان سبیل
کوثر و تنیم را چوں سبیل

نازعلت یافت تعلیم سخن یاد گلزار بهشت عارضت شوق خط سبز و یاقوت لبست وزه مهرت به از هر طاعت است گر نیند و سر بخاک قدمت چون طبیب علت دلها توئی مدعی سودے ندارد از امید قدرت عشق و فسون مدعی دشمنت یارب شود امروز هم ظل اقبال لبفرق دوستان	کان قرآن شد زبان جبرئیل کرد آتش را گلستان بر خلیل خضر را بر آب حیوان شد دلیل بیشتر از هر کثیر است این قلیل سنگ بارو بر سر اصحاب فیل جلد را باید شدن از جان علیل میرود از خاطرش ذکر جمیل پنجم شیر است در دوا به مجیل روسیاه و عاجز و خوار و ذلیل بادور دنیا و عقبی مستطیل
جلن و دل مجرب مهر حیدر است مغز اینست و دیگر! قال فیصل	
نبوش باد و عشرت بدولت و اقبال بیار باد و کدایم غم به خیر گذشت بیا که رفت قرار از دلم ز بسکه طبعید چنانکه چشم من از دیدن تو روشن شد بگوش نوگل خود بلبل چه خوش میگفت همیشه دیده مجنوں بهام سے نگر و سرت ز عشق چه خواہی باوج ما رسید کمن علامت ناما صبح از گرفتاری بزود حیل و دستاں وفاز دہر بجوئے	شگفتہ باش شب روز و ہفتہ و مہ سال شگفتہ باش کہ عارض نمود صبح وصال بیا کہ جان بلب آمد ز شوق استقبال ہمیشہ روئے تو باشد شگفتہ و خوشحال کہ بے جلئے خزل کس نکشت نارغ بال بیا و عارض یلے چرا نگیرد فال تو ہم بشوق دل آئے خود زور و نبال خذیدہ مرغ ولت دام زلف و دانہ نعل کہ کشتہ بر سر سم صد ہزار کستم زال

	ہمیشہ فال نکوزن برائے خود مجذوب ز فال نیک کس البتہ می شود خوش حال	
تا ظلمتِ عظم بہ تمامی رود از دل یعنی کہ بناوانی خود باش تو قائل سر رشتهٔ خمیدن مجموع مسائل تا عقل نہ سوز نہ شود و سوسہ زائل این نکته ترا بس بود از کل و لائل گر شیر نہ مگذرازیں بیشۂ مائل تا مست نگردی نشود حل مسائل کز روز ازل عفو تو ما ماشہ شامل		ساقی بدہ آں ساغر خورشید شامل سر رشتهٔ دولت بکف عقل نداند اقرار بناوانی خود کن کہ ہمین است اندیشہ کج را بدیم آتش سے وہ با معجزہ اندیشۂ کج محض عناد است خون خور کہ کند در سفر عشق دلیرت تا مے نہ کشی عقل تو دیوانہ نہ گردد گفتند با آواز بلند آدم و خاتم
	مجزوب طلب کن کہ دنیا و بہ عقبہ گردوست کریم است ہمیں باش تو سائل	
خویش را مستانہ بر آتش زدیم بادہ بارندان وریاکش زدیم دل بدریا کردہ در آتش زدیم بادہ ما بر یاد آں مہوش زدیم بانکویاں بادۂ بے غش زدیم بادہ بارندان در دمی کش زدیم صید ما با تیر این ترکش زدیم بر دلش باناک پرکش زدیم خویشتن را بر حکم بدیش ندیم		عشق ساقی شدئے بے عشق زدیم برئے عتقے با تنک ظرفاں نہ بود عشق تا در یائے آتش مے نمود بار ما از جام ماہ و آفتاب تار میدیم از مکدر طینتاں سینۂ ما صاف پر بے درد بود نقش پہلو ترکش پر تیر ما ست طعنۂ بے جائے دشمن را بجا تا نماید فکر دشمن شبہ ناک

بد نشان بد ابرش دنیا کے دوں عمر باخون شد دل ما بھجول	پشت پا بر پشت ایس ابرش زدیم بوسہ تا بر لعل آں ہوش زدیم
ما ہمیں مجذوب از روز ازل یا علی گفتیم و بر آتش زدیم	
روز محالے شد کہ من در دی کش میخانہ ام قطرہ ام میا و لبت و ذرہ ام خورشید رنگ پیش زان کاین بحر اخضر پشاند و زخوات خویش را چون شعله بر آتش زدم روز است سالاہا برگرد دل گردیدہ ام در بر زم قدس باجنوں و یا کشی ما کردہ ام روز ازل سینہ سوزان و لم زانہ و جاوید ساخت بر دلم تا عشق طرح کعبہ و تخانہ ریخت شمع رخسار و گر آتش پرستم کردہ است گفتگوئے و اعطای برگوش من باوست تا بود و غلو تم یک شیشہ بے باہوشے	مشتق درویش است کار بہت شاہانہ ام عقل حیرانت ہر جا بگذر افسانہ ام شعور میا داشت و سر گوہر یکہ انہ ام در دو عالم رؤسفیہ از بہت مردانہ ام دل ہماں شمع فروزاں من ہماں دیوانہ ام عاطلاں فکرے کہ در انداز آں سرخانہ ام آب حیوان سمندر دارد آتشخانہ ام پر ز تسبیح ملائک شد برین خانہ ام باز عشقے ہم سمندر کردہ ہم پر دانہ ام نیستم کوک کہ بفریبند با افسانہ ام آرزوئے سر بھرا گر کنم دیوانہ ام
من کہ با شتم عاشق و دیوانہ و مجذوب بہت از کہ جویم عذر خود کز خویش ہم بیگانہ ام	
یار از ما جان و ما زیار ساغر خواستیم ساغر بسیار با یکجاں نے شد خواستن نامناسب را دریں در آبرو دیدیم نیست ہر دو عالم را یکجا خواستن ممکن نبود	جاں بجاں دادیم و جاں بوییم دیگر خواستیم جاں گرفتیم از لبش ہر بار و بہتر خواستیم آبرو از دگر گیش با دیدہ تر خواستیم پادشاہی و ربابس فقر ازین در خواستیم

خاک ساری در طریقت کیمیائے عزت است عشق دام امتحال گسترود زاهد سجده خواست در جهاد آرزو مردانه ما بشستم صف در فلک نقاره نفع و نجات کو فند از جهان و سرخ و زردش کس فایز نپذیرد	در رهش هر چند افتادیم بهتر خواستیم برهن ز ناز و مازلف معبر خواستیم از توکل جوشن و از بهمت افسر خواستیم از دعائے اهل دل هر جا که لشکر خواستیم از سراپای رنگ ها چون بجای کل برخواستیم
---	--

دولت دیدار او مجذوب آسای روداد
از سر جاں بار ما از جان و دل برخواستیم

بیایست صبح بر گلشن گذشتم نه سرو باغ را دیدیم قبا پوش نه خط عنبریں بر لاله دیدم نه بازگس نگاه صف شکن بود دلیل غنچه را دیدم مے آلود نه رنگ مشک و عنبر داشت سنبل نه بردوش صنوبر ماه دیدم نه یک گل را سخن از چوین دیدم سراپا آتشم چون گلبن طور تنها را زگاهم آن زمان سوخت مده بازینت دنیا فریسم فلک کو خاک را که دوزا غوش نیاید عاشقی با کج روی راست بگو دشمن کند فکر سرخویش	از سر دلاله و سوسن گذشتم نه بر آں چاک پیر من گذشتم نه بر یک سبزه روشن گذشتم نه بر آهوی صید افکن گذشتم نه بر آں زرگس پرفن گذشتم نه بر زلف کند افکن گذشتم نه بر یک سر و سیم تن گذشتم نه بر یک پنبله چوین گذشتم مگر بروادی ایمن گذشتم که چل برق از سر خرم گذشتم که از آرایش این زن گذشتم که من از گم و این من گذشتم مگر بر دل دشمن گذشتم که من از سر یک دیدن گذشتم
--	---

ہشتم کرد ذکر خیر مجذوب
نہ ہر جا بادل روشن گد شتم

ماہی چو عارض توبہ مصحف ندیدہ ام
وز مجھ ملائکہ ایں صف ندیدہ ام
ایں غروشان ز ثنوت آصف ندیدہ ام
یک زاہد ندادہ دل از کف ندیدہ ام
یکبارہ قصہ بے نے و بے وف ندیدہ ام
چوں بہترش ز میکدہ مصحف ندیدہ ام
یک اعتقاد صاف در ایں صف ندیدہ ام

سروے قناعت تو در اشرف ندیدہ ام
صاف در بہت کشید نہر از آفتاب ماہ
ایں جاہ و سلطنت پہلیاں ندادہ اند
یا کئے گزیدہ ام کہ بدو دان حسن او
رسواست وجد ساختہ تصوفیاں بہ قہر
محبوس دام انجن و عطف چوں شوم
تنہا ہیں نہ پیش نماز است بے سواد

پنہاں شراب خور دن مجذوب ہم بیات
دیوانہ بیطیع مکلف ندیدہ ام

کذب بہمت افترا بہتیاں کجا کے کردہ ام
پیش از ایں کوچہ ہا ریش انوٹے کردہ ام
منکدہ دفع ایں بلا پیوستہ بائے کردہ ام
کے نظر بہ جام جم یا اخسار کے کردہ ام
سجدہ و محراب ایں آبر و پیلے کردہ ام
باد پائے چوں ہوس را در پیش پے کردہ ام
نے بہ تحقیق حال حاتم طے کردہ ام
بار ہا ایں نکتہ را تحقیق از نے کردہ ام

از رقیبم گر شنیدی توبہ از نے کردہ ام
کے تواند و رازیں در ساز و م فکر رقیب
ہمچو و عطف کے کہن ہم غم جسم ایام را
تا و لم گردیدہ صاف از دولت خاک ورت
گردام چشم منت، ساغر و بخت رواست
گر سلامت رخت بر منزل کشیدم نہ میت
کافر بخشنده ہم ساتی ز آتش دین بہت
نالہ بے پردہ را مطرب فائے و گراست

توبہ از نے گر کنی مجذوب تکلیفم ممکن
گوش بر حرف پریشان تو من کے کردہ ام

جائے بدہ کہ اندول و جانث کا کنیم
 ساغر بگیری و دوسو عقل گو مباش
 سہل است از شراب سوزا قناب
 ناچارے بخش کہ ریادو بے دست
 باشی تو ہم ہمیشہ جوان شگفتہ رو
 روشن ز خاک میکہ کن چشم خوش را
 باشد ز آسمان وز میں قدر یا فردا
 تا شوق سلطنت نشود سدِ راہ ما
 بگذر تا بپائے تو افتادہ جاں ہم
 و اریم و نظر نظر کمیہ اثر

چوں جان خود و جود ترا بے بلا کنیم
 عقل آں بود کہ تکیہ لطیف خدا کنیم
 ای مشور توبہ بیا از ریہا کنیم
 باشد ازین سیدش از دل جدا کنیم
 با پیرے فروشت اگر آشنا کنیم
 تا بے نیازت از ہوس کمیہ کنیم
 مروانہ گر جہد امانت و فدا کنیم
 باید در آستان تو خود و گدا کنیم
 باشد نماز ہائے قضا را ادا کنیم
 باید کہ خاکپائے ترا تو تیا کنیم

محبذوب تا ترا ہمہ یاراں دعا کنند
 باید کہ بے ریہا ہمگی را دعا کنیم

قدح زمر دے لعل و دست ساقی نسیم
 نہاں بہ سینہ درخشنہ گوہرے دارم
 خزینہ ہائے و گر دارم و نمے گویم
 ہزار شک کہ کارم مدد عاے دل است
 بہر دوزلف تو دانستہ مے کم بازی
 ز دام زلف و دم را دگر رہائی نیست
 خھے کہ داشت فلاطین بحر خیال چہ دست
 نظر بسوئے کرم بہ کہ دل بہ فکر عذاب
 دھائے دوست اگر جاں طلب کند محبذوب

خزینہ بکف آمدہ ام بیک تسلیم
 کہ نام آں در دست نہ ز رز نہ لعل نہ نسیم
 کہ پیر میکہ ام دادہ این چنین تعلیم
 شراب بیفش و من مست و می فروش کریم
 کہ تا ز غصہ دل مدعی شود بدو نیم
 بحیر تم کہ خلاصی چگونہ یافت نسیم
 کہے کہ پے بہ خیم باوہ بردار دست حکیم
 امیدوار خود و باوہ غصہ صاحب نسیم
 آنگو بہ چشم و کین سجدہ و بشو تسلیم

بکج غم چرا افتاده باشیم سرستانہ نکشادہ باشیم چرا بروئے محل نہلاہہ باشیم پیائے گل چرا افتادہ باشیم پیائے غم چرا ننہادہ باشیم بیاتاجنگ را آادہ باشیم اگر ہم در سر سجادہ باشیم چہ باشد ما دل از کف لادہ باشیم خواب نفس خود گردادہ باشیم ہاں بہتر کہ ما افتادہ باشیم رفیق و لہران سادہ باشیم	بہار آمد چرا بے باوہ باشیم چرا با جہلت شش ہفتہ چل گل بیاد روئے خواباں روئے خود را بشق محل رخاں چون بلبل مست سر آلودہ راستانہ بے باک غم ایام ساقی در کین است بیاد آں آتشیں آب ریاسوز دریں بانار ایماں مے فروشد نفسہارا حساب آساں توں داد چو عاشق سایہ معشوق خورش است بہشت نقدان باشد کہ مستان
---	---

دریں غمخانہ چوں مجذوب آں بہ
کہ با معشوق و جام و ہادہ باشیم

تا عیش ہا ز دولت بخت جہل کنم تا سر بجا مت خدمت این آستان کنم دیں است گریہ ام کہ پستی رواں کنم تا من بکام دل نفسے جان نشان کنم تا خون رشک در دل ہفت آساں کنم یا قوت راجہ تاب اگر امتحاں کنم دیوانگی امت شکوہ گرازا غباں کنم تا من بیک اشارہ ترانکہ دہاں کنم	دارم بسر کہ خدمت پیر مغاں کنم ہرگز کسے بدلت خود پانہ مے زند مشقت نالہ ام کہ بہ شب میر و پیش لعل لببت مگوہم صد ہزار حباں ساقی بیاد آں قدح سبز رنگ مے عشقم بگویش محل ہزار آب و تاب گفت بانیش خار خندہ محل و لکشا تراست بے غور حرف لب کشا و جواب من
--	--

دروغہ گار پیری اگر با نیت دل بازش بپشت تازہ جوانی جواں کنم	
محبوب سرکش ز پے شہوار عشق تا آگہت ز جرات صاحب قرآن کنم	
کار خود را با بلطف کار ساز انداختیم سینہ ما سالہا آماجگاہ غمزہ شد دولت محمود از باد فنا این نبود مصلحت را کی می ساز و غمت تدبیر دید در غنوں پرواز این نہ پرہ یک آہنگ بود رینہ دنیا شکار ہمت مستانہ نیست مے بکش ز اہد کہ ما ہم دتے در خالقہ خرقہ آلودہ دنیا نمائے نیست نیست دعی را صیت عالم گیر ما از پا نکلند	تا نظر بر چہرہ آں دلخواہ انداختیم تا روز نہائے دل گوشے برانداختیم خویش را بر حلقہ زلف ایاز انداختیم خویش را در بوتہ صبر و گداز انداختیم ہر کجا در بزم دل گوشے برانداختیم بار بار دانستہ بر کنج شک باز انداختیم دام تزویر بجائے جاننا ز انداختیم کے ز دوش ایں خرقہ را ما در نماز انداختیم صید را ما با صدائے طبل باز انداختیم
مشکل محبوب را مشکل کشا از ہم کشود سما خود را با بلطف کار ساز انداختیم	
چوں ماہ لاف حسن زندہ رو برو کنم با ماہ ہر زماں زورے گفتگو کنم تا خون رشک در دل پر آرزو کنم صد التماس ہم بہاں آہرو کنم باید روم بہ میکدہ تا جستجو کنم چوں گل بیک پیالہ ترا سرخو کنم خود را بندہ ہر غصہ چہ راستہ خو کنم	کے رو دہ کہ با تو بے گفتگو کنم تا چند در خیال تو اے آفتاب حسن دستے بلند ساز و بخونم خطاب کن با آبروئے مہر تو با کم ز حشر نیست ز اہد بے کہ بموہ دلم چشم مست داشت خواری کش میکدہ با من سرے بکش انے چاہیہ نباشم شگفتہ رو

دیدار خوب در مہ کارے مبارکست ہرگز بدم بہ پیش نیاید دریں سفر	ساقی بیا بیا و توے در سبجو کنم توفیق اگر دہند کہ خود را نکو کنم
مجدوب روز عید سراپایم آرد دست تا خویش را ندائے سراپائے او کنم	
من کہ در دی کش بے ساختہ وبے باکم مے چرا در گرد و عربا غرنکمم پیش من شیشہ پُر بہ بود از خم تہی آتش دوزخم از عہدہ نیاید بیرون نتوان شد خجل از منجہ بادہ فروش از ہاں روز دلم شمع ہدایت فروخت طاہر قدم و باغ و طعم رفتہ زیاد گرہ رشتہ جانم کہ سرعاریت است	ساعت ساختہ ہرگز نکلند غمناکم پیش از اں روز کہ پمانہ کنند از خاکم تاج بر عقل فراطول ندیدہ اوراکم آب میخانہ سازد زریا گہ پاکم ورنہ جز غصہ چہ حاصل بود اطلاقم کاتش عشق تو آسینتہ شد با خاکم تا کجا بار کنند از گہر افلاکم نکشاید مگر از حلقہ آں فتراکم
زند و در دی کش و مجدوب نظر بازم بست فکر بے فائدہ ہرگز نکلند غمناکم	
زہر شان شوکت بس ایں عزتم جینے بہ از آفام بس است ازیں در چو خورشید زلفت پش ز اخلاص پوشیدہ ام خلعتے نباشم چرا خاک ایں استال سرم چوں کند سہو در سجدہ باین سجدہ خو کردہ ام در ازل	کہ از خاکساران ایں حضرتم نشان نمایان ایں دولتم ہماں نور دل بس بود خلقتم کہ تا حشر بالا بخود شوکتتم کہ در خاکساری بود عزتم کہ دل جمع سازد زہر طاعتم نخواہد فراموش شد عادتتم

دریں روزاں گشته عقلم گدا گنہ ہم بامید لطف خداست وگر وقت آن شد که از در گش کنده نیازم زهر آرزو که ظاہر شود بر جہاں ہم تم گوای نباشد به از جراتم کشادی و پدر و بہر ساعت ہیں آرزو باشد از خضر تم	
بہ مجذوب ایدل بگو مرده باد کہ نزدیک شد و عدو دولتم	
خاک در کاسہ این گنبد فیروزہ کنم مگر آن آب کہ با یاد تو در یوزہ کنم تا قناعت بہاں قیمت ہر روزہ کنم تا خبر وارت از پی مہلتش روزہ کنم بر در ویرمغاں خدمت سی روزہ کنم ویدہ را برود دل کاسہ در یوزہ کنم منکہ افطار بخون جگر از روزہ کنم	سافے گزلب لعل تو در یوزہ کنم نکنند شدہ لبم جام جم و آب حیات یارب اندیشہ فرو از یادم روز شنبہ کف آورے و تاجہ نوش ابہر یک بوسہ آن منجہ ماہ جیس تا بگنج گہرم شاہ و گدار شک برزند چوں بتوفیق خدا خون نکشم در دل خشم
اشک مجذوب اگر صبر کند من بہ را لعل و یا قوت و عقیقہ دور و فیروزہ کنم	
طاق ابروئے تو دیدم بہ نماز آمدہ ام بہ طلب گاری آن عمر دراز آمدہ ام طائر قدیم باز گلشن راز آمدہ ام مشت خلکم کہ بدر گاہ نیاز آمدہ ام بامید کرم ہندہ نواز آمدہ ام بر در میکدہ با سون و گدا آمدہ ام	من بایں در زپے نعمت و ناز آمدہ ام نگہت زلف تو پیچیدہ بگلزار بہشت از پے مصلحتی در تقسم داشتہ اند عجز افتادگی و سکنتہم در کار است طاعت بندہ عیاں بود کہ نافرمانی است باشد آسے بزم بر ہلکیم باہ فروش

بر در خالق و صومعه مستان بگذر در شستان عدم تا به نظرگاه وجود از پے صید غمت باز و لم بل شود	تا بدانی که چرا از همه باز آمده ام همه جاسیر کنان گوش بساز کرده ام کو بگو این همه راه ایچے باز کرده ام
	سرگزشت من مجذوب ششیدن دارد گوش کن که سفر دور و دراز آمده ام
نابگو که مست شراب سه ساله ام واقف نه که چون بکنم گرفته است هرگز براه میکرده خود سر زفته ام چون دیده دادم نباشد بخط جام یکدم خیال من خوش و صندت خدا تا گوشه ز ملک قناعت بجا خرید بالطف آن مزاج نه نفهم که از چه بود شکر خدا که از لب لعلت نهان بود دو ششم بیاد خط تو دیوانه کرده بود	چشمه گرفته است بیاد پیاله ام باز لب غنبرین بخت شگس کلاله ام قیمت که ام کرده باین در حاله ام این خط خلاص کرده ز قید رساله ام بهتر بود ز طاعت بقصد رساله ام و رسیدن دعاها شد مهر قباله ام هرگز بخاطر تو گدا نیست ناله ام آن زهر که ریخت غمت در پیاله ام دیدار راه چارده و دور داله ام
	مجنوب از قرینه توان یافتن که دست آزرده نیست خاطرش از آه و ناله ام
مستم و گنهگار بحسن آه ندایم به پاک و سراسر رود ندیم و نظر باز حاجه که ز دولت نبود دولت فقر است شهرت که در دولت و اقبال فروشد وایم تو فتن خدا سلطنت فقر	پاک از عس و محنت و شاه ندایم در دل پوست جز رخ چون ماه ندایم آن نیست که ماکوستی از حباب ندایم نزدیک تر از ملک سحرگاه ندایم مار شک بدویش و شمشیر شاه ندایم

احمال ده از عقل و جنون هر دو گرفتیم تنهاست جنون گر همه راهست بیابان برو این تشریف یلندش ز رسید است	نزدیک تر از راه جنون راه نداریم ناامن تر از راه خرد راه نداریم تا درست امید اند همه کوتاه نداریم
مجنوب در شاه کرم خاک مراد است امید بغیر آن که کرم شاه نداریم	
اے سراپا ناز قربانت شوم جمله خوابان جهاں صید تو اند آغوش زنده اعجاز ترست شمع رویت کو که طی پروانه دار میشوم قربان آن ساعت که باز صدم هم که باز گردانی ز راه هر که قربان تو شد ممتاز شد گر کنم صد جان فدایت بربان	ناز کن تا باز قربانت شوم من هم اے شهباز قربانت شوم اے تمام اعجاز قربانت شوم تا کند پرواز قربانت شوم بیمت و مساز قربانت شوم باز گردم باز قربانت شوم باز با ممتاز قربانت شوم از دل و جان به قربانت شوم
دیدم مجنوب حیران تو شد من هم اے شهباز قربانت شوم	
ما با این در رنجی برگ و فدا آمده ایم چون توان آمدن از عهدہ این شکر بر دل با وفا هر تو از روز ازل بیان بست بهوای سر کوے تو گلزار بهشت از سر تسلیم عدم تا به سجده وجود طاعت از دمی که تو در ره دل قبلت	وردمندیم و با امید و فدا آمده ایم که با امید بدستگاه شما آمده ایم بر سر وعده آن مهر و وفا آمده ایم همه فاطمه باد صبا آمده ایم بهواداری آن زلف و فدا آمده ایم ما باین در رنجی قبله نما آمده ایم

یکجہاں آتش مل شعلہ دراز کوئے تو شد خاک میخاد شود جاں جہاں میں بکف آد دو جہاں را بسر خوان کرم خواند کریم از بیابان حرم تا بدر پیر معال	از پے آتش این طود لقا آمد ایم تا بدانی ز کجا بجایا آمد ایم از عدم جلد با ناز صلا آمد ایم ہمہ جا بواثر راہ نسا آمد ایم
یہوئے من مجذوب مذکوز بہشت بہر تسلیم بدرگاہ خدا آمد ایم	
دارو بسر ہوئے رخت آفتاب ہم در پردہ زو جہاں تو آتش بکائنات پیمیدہ نبل از غم زلفت بخویشتن از تاب بادہ بر گل رویت عرق نشست خورشید را نہاں نکند پیوہ ٹائے راز خورند شو جہاں بدخشاں بخون دل جامے دریں جہاں بجگر تشنہ بدہ خور البتوق گریہ مستانہ مستکن منجیدہ گوئے و آنچه پیر سنہم گوئے دیدیم ما لازم درویش بودہ است	خور کردہ خندہ آب بدل لعل ناب ہم یعنی نداشت تاب جہالت نقاب ہم در برگ غنچہ بردہ نشیں شد کلاب ہم یا آتش از رخ تو خجل گشت آب ہم محوت کدام ذرہ فتنہ در نقاب ہم تاز جگر شراب و ہندت کباب ہم تا آں جہاں نجات و ہندت ثواب ہم تا نالرات و عاشود و مستجاب ہم این نکتہ راز من بشنود ز کتاب ہم آسائیش کہ شاہ نہ بیند بخواب ہم
آہم خجالت از دل مجذوب میکشد شکر خدا کہ رفت غم را منظر آب ہم	
توبہ کردم کہ دگر توبہ نہ صہبائے کنم ساقیا مایہ غم عقل کج اندیشہ است من ہم از قہقہہ چوں خندہ مینا نہ کنم	در غمہائے جہاں را بہ عبت و انہ کنم مے بدہ تا دگر اندیشہ بیجا نہ کنم خوں چرا در دل آہی گنبد مینا نہ کنم

غم دنیا ہے دنی دشمن دین و دل است ناکسم گر بہ ہوا داری آں زلفِ دوتا منکہ آنکم ہمہ جا گنج گہر کردہ رواں ہمہ رافض و فنا ہے ہمہ روشن شدہ است شمع رخسار تو فرمود کہ در روز و شب ہم صبر و ہوش و خرد و دین و دلم رفتہ و ست آں ہنر فیت کہ بد بینم و گویم ہنر است	فیت مردی کہ علاج غم دنیا نہ کنم پنجہ در پنجہ مرد انگن جو زانہ کنم خندہ چوں بزند کم خندہ شریا نہ کنم از تو ہم جز تو ہاں بہ کہ تمنا نہ کنم کار پردانہ کنم من ہم و پردانہ کنم نوم تا ہمہ را پیش تو پیدا نہ کنم ہنر آفت کہ بد بینم و رسوا نہ کنم
کہ بلا گر چہ ربلو و از دل مجذوب قرار من چہ در نجف آسودہ تماشا نہ کنم	
دل دادہ ایم و تحفہ و روئے گرفتہ ایم خد شید و ماہ را کہ سر از آمل گذشت سر گشتہ تو ایم و فلک پیش خیل است ماہ اہوئے میکہ بر سر قنادرہ است چشم و چراغ ماہ صفا است چوں پہر آبے مگر بہشت زند بر ہوائے ما نیازن است و عاشق و نیازن زن نہر	خس خوردہ ایم و چہ زردے گرفتہ ایم از دفتر حساب تو فروئے گرفتہ ایم در وادی جہنم پے گروئے گرفتہ ایم آنجا نشان چارہ و روئے گرفتہ ایم تا از کتاب حسن تو فروئے گرفتہ ایم آنجا نشان چشمہ سر دے گرفتہ ایم ایں پند را گوش زمر دے گرفتہ ایم
مجذوب مدتی است کہ از ناکسیدہ سر یکبارہ ترک باد یہ گردے گرفتہ ایم	
ماں بعیش بخت مسلم نے دہیم تشریف غم ز روز ازل سرشت است مادل بجلو گوشہ میخانہ بستہ ایم	یعنے غم ترا بدو عالم نمی دہیم او ہم نمی ستاند و ما ہم نمی دہیم ایں گوشہ را بسلطنت ہم نمی دہیم

لذت زخم نیافت حیرت کی طیب اشنگی ز خاطر پاکم بنے شود ویریں سرے حادثہ را این شبکات مکذشتہ بود از سر آوازہ سخا ایں شغفہ باش کہ غم نیست خورد	گزل بہ ہر بانی مریم نمی وہیم تلاول ہرست طرور زخم نمی وہیم رضعت بیل اشک آدمی ہم انصاف بر سخاوت عاتق نمی وہیم ایں شرور را بر دم بے غم نمی وہیم
بایا و قورفاقت مجذوب و کج غم ایں گوشہ را بعیش در عالم نے وہیم	
تا پائے بہت میر وود از کہ و فہم میکنم کے رو دہد باسیم وزر با کج یا قوت و گہر برزلف آں ماہ چگل دل بستہ ام از جان دل در گلشن صبر و وفا کارے ندارم جز دعا گفتم شدہ دیوانہ ات عمریت و مجازات زادہ ندانی کیستم کے جوں تو بے سہرتیم ہر چند بیہوش از نیم از مریم ہم نائل نہیں انیون وے با یکد گر گر کیفیت دیگر	وست از تمنائے کتمہ تسخیر عالم میکنم ایں عیش با کز دولت اشک نام میکنم خوار اسلم متعل از شوق اسلم میکنم گاہے شکایت با صبا از لطف پر غم میکنم گفتا بیک پیانہ ات من نیز آدم میکنم بے فکر ہرگز غیبت طاعت گو کہ میکنم جائے کہ بر میر شمع ہائے ہم از جسم میکنم ز اس غصہ را با خون دل پختہ در ہم میکنم
خوش می نمایم در دم دریا و مجذوب ہا ہم صبرے کہ من در کج غم با چشم پر غم کے کم	
از دہن خود دست کشیدیم و گدشتیم دیدیم گرانی ہمہ از خاک پرستیت را ہے کہ در وہ یک روای شیشہ دلہات از بلخ تمنا کہ دورنگی ثمر اوست	از غیر تو مردانہ بریدیم و گدشتیم چوں شعلہ سراز خاک کشیدیم و گدشتیم ہر کام بصد کعبہ و سیدیم و گدشتیم چوں بوئے گل آہستہ بریدیم و گدشتیم

ہر بواہو سے واسنے از غنچہ گل چید باد امن ہر غنچہ جدا و خندہ صد خار در پردہ آن لند کہ چیدا دہناں است در بلخ ہوس میوہ صفر شکنے نیت	ماو امن ازیں طائفہ چیدم و گند شتیم بر طبع ہزاراں نہ خلیدیم و گند شتیم پیدا و نہاں را ہمہ دیدیم و گند شتیم از شاخ طمع دست کشیدیم و گند شتیم
د باد یہ گاہے کہ رسیدیم بہ مجذوب ہوئے ہم از دور کشیدیم و گند شتیم	
من از اہل کلام بہت کہ بطرف ہر گز نہ بہ درو سرا سیرم نہ بہ چہیں جبر اہل بہ شکست شیشہ مادل خصم کو نہانہ چہ بقوت ضعیفی چہ بزور ناتوانی گل دلا زان چشم زہوا نگشتہ رنگیں دل خویش را نہ انم و لیست پاک آہن بہ شکستگی دلہ را ہمہ جانشکست زلفت بہ پناہ آستانے شد ہم چون لوح اہم	چو طلسم آرزو ہا کہ بیکد گر شکستم نہ خار شام غم را ز نے سحر شکستم کہ من ایں شکستی ناز تو بیشتر شکستم دل دشمنان خود را نہ بزور و زور شکستم سرفار ہائے غم را ہمہ در جگر شکستم ز غم تو بسکہ در دل سر نیستہ شکستم چہ عجب گد کشا سے بد ہم ہر شکستم کہ در اں سفینہ ہرگز نہ بد خطر شکستم
ہمہ جاکشیدہ دہا بر غم و غمے مجذوب بہ شکستہ طلسمے کہ درین غم شکستم	
و گر رنتم کہ در میخانہ باشم ز نے نوشی رود کاہن از پیش دل دریا کشم خوشنود از اہل است چرا از نے فرو شکلی و دگر دم دہاں مجلس کہ ساقی شمع بزم است	رفیق شیشہ و پیانہ باشم روم در کار خود مردانہ باشم کہ من دزدی کش خمخانہ باشم چرا با آشنا بیگانہ باشم چرا جسرت کش پرخانہ باشم

بحرف ناصح و فریاد واعظ روز ابد ریا عشقت بے غش بیاساقی بر غم کور طبعان تومی باید که دائم شاد باشی تو اتم آشنای آشناساخت	اگر عاقل شوم دیوانه باشم چو درد اتم چربے طمانه باشم خواب ز گیس مستانه باشم چه باشم من که باشم یانه باشم اگر بجایانہ بیگانه باشم
چه حاصل از غم ایام مجذوب جہاں بہتر کہ در میانہ باشم	
ہر زماں از خون دل جام شرابے میزنم نیستم پردانہ تا خود را بہر آتش زنم غنچہ راسے بوسم و یادے ز لعلت میکنم گوشتہ میخوام و یک شیشے باہوشی از صبحی مطلبم جز گریہ ستانہ نیست از تماشائے کو اکب حیرتم را مطلبے است میکنم دل راتلی با خیال عارضت	در غم شکر بے بر آتش آبے میزنم وزہ ام لاف و فائے آفتابے میزنم ساغرے نوشم و فلے صوابے میزنم بر صف ہم محبتاں باز انتخابے میزنم بخت خواب آلودہ را بر رخ گلک میزنم با خیال شوخ چشماں راہ خوابے میزنم آتش پردانہ را بر اضطرابے میزنم
ایں کمال میں کہ چوں مجذوب و دیر منان دم ز خدمت نگاری عالی جنابے میزنم	
پیاد کش و رند و خواباتی و مستیم جز بیری ویرن خاں و سر دایت آن نیست کہ باہم بہ غم توبہ بنائیم بانگ خودی فدق زستی تو اں ہم ندانم غم بیچارہ کردے شد و ہر حالت	تزویر خزانیم ہمینم کہ ہستیم ماہر سوار قرار جہاں روز استیم ما توبہ کہ کردیم جہاں روز شکستیم کو خلق جانند کہ ما باہم پرستیم آنہد کہ لب بر لب چاہنہ شکستیم

آرزو بدام تو فدایم که رستم عهدیست که با لطف من ساقی بر دامن لطف تو سر میا بهم و شیم	بجای تو تعلق ترنم گشت کردگار یکم ز پیش شدن دانشستن بر باغستان دوست که مایه سر پای
از صحبت مجذوب چه گفتم که نه چیدیم بعد بار دوستی که با تو به شکستم	
کزین دریا بکوهان خیر شاید بر کنار افتم که بخود گرم و تنها به بنال شکار افتم که محل کل بشکند گلزار و من در غار غار افتم که دست از پای غم به خیم و در پایار افتم روم در عالم متی بغار رنگ و مار افتم که با یاد رخست مستان بطرف لاله نار افتم	بعد از فصلی چون موج هر شب قرار افتم غزال بغیر بر جوش است کو انجم کثرت نمود چرا بچشم درین میجا به چشم از روی آن ساق در دل میخاسته شوقم را تمنا و کنار افتد شعور عقل را چون نیست از رنگ ناخانی چون از دامن سینه ام آن محله کل خیمند
دل من آن محله خاطر جمع کرد و از پریشانی که در پائے تو چون زلف و دلبه اختیار افتم	
دامن آلوده بر آفتاب انداختیم لایه خوش آن دلبا بهم در گلاب انداختیم این کتاب بر غلط را ما آب انداختیم در کینش خویشتن را با خواب انداختیم مرغ دل را خوش بدام قطرب انداختیم ای خوش آن میوه که با هم در شراب انداختیم انظر از دور در موج شراب انداختیم	چشم ترا خیر بر ویش به نقاب انداختیم اشک لدا با غبار دل نشاط دیگر است عقل دور اندیش را ویدیم جز به چاره نیست همچو خواب آهسته فیض ندچشم دام کرده بود باز با صد بقراری بهر آن یکدانه خال عصه را با طوبی دل پیوسته بر سر میکشم سیر دارد و کان این دشت اما از کف آمد با هوای سخن مجذوب بود و سر غیب آمد

از ریاضت نہ بستم ترک عادت میکنم
 بہتر از اشک نہ است ہیج استغفار نیست
 کار و بار سے فروشان دل بہت آمدن است
 آدم بر آستان تا کنم جل را شمار
 بے زحمت بانالہ آتش در گلستان میزنم
 در خیال لعل بگونہ دلم خون می شود
 گر کنم محاسبہ رقیبان نوازش در نیست
 چوں ملائک تا شوم در محفل جاں نسخ نرم
 دولت بیدار دل جز دیدہ بیدار نیست

میردم در حلقہ دستل عیافت میکنم
 بعد ازین با گریستان طاعت میکنم
 میروم تقیض از باب مروت میکنم
 جل چہ باشد آنچہ مقدور است خدمت میکنم
 بے قدرت سرے کہ می بینم قیامت میکنم
 تا ملکدانی بکار این جراحت میکنم
 ہجو مجنوں با سنگ لیلہ محبت میکنم
 خویش را پر دانیہ خدمت میکنم
 چشم باز خویش را یا ر دولت میکنم

از گناہ خویش تن مجذوب خاطر جمع دار
 التماس از بادشاہ دین و دولت میکنم

چہ نعم دارم مخم و لدار دارم
 نہ استم دلم را چوں بدو بند
 دلم جمع است بازلف پیشین
 ز بس در کوچہ ما بیہودہ گشتم
 رقیب از خاطر من نگذاشتہ ہرگز نہ
 سلیمان خاتمہ نگذاشتہ از دست
 ز خیم کج زبان اندیشہ انہست
 سراپا عیدم و نیکم شناسند
 از انہم چشم بر مال کسہ نیست
 دل از کف دلہ و مجذوب مستم

چہ کم دارم غم بسیار دارم
 زیاں از گرمی بازار دارم
 مسلمانم سر زمار دارم
 خجالت از درو دیوار دارم
 شکایت گوئی از یار دارم
 درین میخولہ من ہم کار دارم
 زبان خوش بر لے مار دارم
 کریمے راحے ستار دارم
 کہ من ہم چشم گوہر بار دارم
 بغیر از عاشقی صد کار دارم

ایدل بیا کہ شردہ وصلے شنیدہ ام
در بزم وصل ناله یقین دلکش تر است
پروانه دار زور و شرم در نظریے است
در سینہ دل غ نیست کہ در شمع کفایت است
بیا و زلف روتے تو و لیل و الضحیٰ
در دست عزیز تر بود از جان عالم
دست دہندہ آب بر آتش زندہ ام
تنہا بہ پیش پیر مغان مے بہ از ریاست
در عشق سیل حادثہ بستم نے کند

روز خوشی بطالع خود باز دیدہ ام
منعم مکن کہ بلبل ہجران کشیدہ ام
بے دوست روشنی ندیدہ نور دیدہ ام
از لالہ زار عشق تو گھمایت چیدہ ام
حزنے کہ در فراق تو بر خود میدہ ام
حق بانست زانکہ میر از دل خریدہ ام
ساقی شنیدہ بود و لے بندہ دیدہ ام
از مفتیان مدرسہ ہم واریدہ ام
چوں کوہ در حصار فلک آمیدہ ام

محبوب شردہ باد کہ آمد بہار وصل

بالبدنی بطالع خود باز دیدہ ام

ہر کجا مستان بآں سر و زان بر خورده ایم
گر و غم از خاطر با سر و قدان مے بر بند
چوں نباشد از پے قامت بلند ان چشم ما
سالہا خون خورده ام از حشر یاوت و اشک
فانہ ہائے اشک ما بشہا پریشان گشتہ اند
در دیار عشق باشد زندگی در یاد یار
عیش و دریشاں کجا و عشرت شاہاں کجا
خیر خواہاں عالمے را کردہ با ما خیر خواہ
بود و شب باشہ مستی تاشا خوشتر است

از جہاں گل چیدہ از بخت جہاں بر خورده ایم
ما بد و رقبہ آخر زباں بر خورده ایم
ما ز شاخ سدرہ در باغ جہاں بر خورده ایم
تا شب قدرے بآں گنج حرام بر خورده ایم
تا بدام حلقہ عنبر نشان بر خورده ایم
گرچہ ما دل دادہ ایم با بجل بر خورده ایم
ما بہ بزم خسرو آئیں گماں بر خورده ایم
آنچہ ما را بود و نیست بآں بر خورده ایم
چوں بہ باز بہائے خوب آسماں بر خورده ایم

از دور پیر مغان ہر دم و محبوب را

دولتے رو دادہ از بخت چوں بر خورده ایم

بجز آن دینم کتبی بے نگارم
 جزو المطلب و عنوان نغم نقش
 حکایت ہائے ایام جفا را
 کشم طغرا بضمون ہائے دسوز
 بہم حیدر چوں مار آتش
 پیمین آں ہلاویں بال شاید
 الہی ہر باں گرداں دلش را
 بزودی باز گرداں آں ہارا
 بدہ ساقی شراب ارغواں رنگ
 با مید و فنا از دل کغم برد
 بایں شرط از کغم مل برد و لدار
 اگر عشقم نہ بخشد عمر جاوید
 الہی عمر جاویدم کن احساں

یک پاک صفت دارم سنج وایم
 بایں عنوان زہائق یا و آرم
 بر تقربے ناکہ نیک شمارم
 کنم خمش امیدے کہ دارم
 بہاں طائر قدسی شمارم
 بہاں مرغ مال از غم سر بر آرم
 ز لطف مہر ماہر کس ندارم
 کہ دیگر نیست تاب انتظارم
 بآن نیست کہ مینی روئے یارم
 جفا جوئے کہ کرد امید دارم
 کہ دست از نو این او بردارم
 چہ حاصل از حیات مستعارم
 کہ احسن ترا یک یک شمارم

تعب نیست از اقبال مجذوب

کہ بہت بستہ یارش را بیارم

کو بہت مردانہ تا از تنارم کنم
 کو عشق مہ رخسارہ کو شوق آتش پارہ
 کو زلف آں ماہ چگل کو آں بکاوین دل
 کو دوستے تا پارو من مستان شویم نہ چین
 کو طوق ہمیں غنچے کو خاتم لعل بے
 گاہ از گناہم نگاہ از عبادت منفعول

چوں کار ایں عالم شود تسخیر آں عالم کنم
 تا با سر شک و گویں غل و در دل عالم کنم
 تا خاطر مجموعہ آشفستہ بود ہم کنم
 او رو ہند بر شاخ گل من باز ہم کنم
 تا ہم عظم را زرداں از نقش آں خاتم کنم
 کو گریہ بہ منیر تا ہر دورا ما ہم کنم

دل آید جہاں کہ شد من سیر جام خم کنم حلقہ ہنر آگاہ بہت از حیرت و مستی کنم بسازم پیشانی و خا یا حلقہ نامم کنم من با زندگ راستی همچوں کمانش خم کنم تا با نذر تو شیر داں یا خنجر بر حاتم کنم	بگرفتہ ہوں گے شیشہ کی گھم کام نہ لے تلخت کیساں بر باد شدہ درک زخم لہر شد شاہ نواز کن مرا نا اہم خم ترا گر خم کج کر کش شود یا شعلہ آتش شود تا گنتہ ام بہت گدائی گویم و لہر روا
اگر چند روز سے با جفا صبر ہے ہو مجھ کو بے از دولت غم عیشیہا با خاطر ختم کنم	
بند سے پیائے عاقل و دیوانہ بستہ ایم چشمے کداز عنایت بیگانہ بستہ ایم سدیست ما بہت شاہانہ بستہ ایم احرام کعبہ در رہ میخانہ بستہ ایم ناول بزل ف یار حکیمانہ بستہ ایم تہمت بہ عشق بازی پر لادہ بستہ ایم بیباں بہ ستیاری بیجانہ بستہ ایم	ہر جہاز سرگزشت خود افسانہ بستہ ایم مشتاق یک نظر و دیدار آشناست و ملک فقر ما غم یا جورج حرص نیست و کہ جوئے دل کہ ہاں خانہ خداست سیرا سے شمع بہ دل شب خوش نازت خواہش کجا یہ جذبہ معشوق میرسد بالشفات ساقی و احسان میفرودش
مجنوب بادہ نوش کہ مایم دیک امید اں ہم بالشفات کریمانہ بستہ ایم	
بر طرف راستے سر ہے گرفتہ ام پیمانہ ہم از کف ساقی گرفتہ ام ایں ملک ما بہ تحفہ آہے گرفتہ ام من ہم وہی ہمار پناہے گرفتہ ام آنجا نشان خانہ ما ہے گرفتہ ام	گر دیدہ ام غبار و پناہے گرفتہ ام در خاطر شکست طلسمات آرزوست گنج قناعتم زہنایات لطف اوست منعم کن ز حلقہ مستان سینیہ صاف پائے طلبہ کو کی خرابات چوں کنم

چون شمع دل گداخته صد بار جراتم تا خجلت از کرم نہ بود روز باز خواست	تا رخصت ہفتہ نکا ہے گرفتہ ام بر ہر گناہ ز تو بہ گوا ہے گرفتہ ام
محبوبِ خار کسارم و در انتظار دوست در کوچہ وفا سر را ہے گرفتہ ام	
خیز تا از در میخانہ گذارے بکنیم راہ ظلمات و لب چشمہ حیواں و درات ماہاں بہ کہ دریں دائرہ حیرانی بیت و در انجمن و عطا بجز غصہ و آہ در مقامے کہ بیا و لب اوے بکشند ماند انیم پریشانی ماما کے و چند عمر نقدیت کہ البتہ زلف خواہ شد خواب را سرودہ و بر خیز کہ بادیدہ باز عمر تا چند شود صرف شمار روز و سیم پیش ازین ہم نتوان کرد دارا با خصم	بالب مہجوع و دفع خمارے بکنیم التمنا سے ز لب لعل نگارے بکنیم خوش را محور رخ لاله عداسے بکنیم عیش آنست کہ با ہر نگارے بکنیم زاں مایل صلت آنست کنارے بکنیم با سر زلف تمحوبت قرارے بکنیم خوشتر آنست کہ صرف غم یارے بکنیم شاہ بازے برسانیم و شکارے بکنیم باید اندیشہ ہم از روز شمارے بکنیم تیرا ہے بکشیم از دل و کارے بکنیم
عمر محبوب نہ ایں روز و شب سال مہ است عمر آنست کہ صرف غم یارے بکنیم	
مہر دم تا گریہ در دامن ہموں کنم نیست رخصت و نہ توانم بزور اشک آہ کو غم عشقے کہ در خاطر نشیند کوہ کوہ دولت دیدار آں باشد کہ در نرم مال یہی لغتم آں وہاں را لب بدنام کشود	تختہ من ہم شمار تربت مجھوں کنم بھر را بے آب سازم دشت را جیوں کنم تا ز رشک بیغمی خوں در دل گردوں کنم دیدہ را آئینہ دار حسن روز افزوں کنم خاطرش از ہیچ میترسد ندانم چوں کنم

بے لبش جز خونِ دلِ جاہم نباشد در نظر دلبرم طفل است و از حالِ قریب آگاہیت جو ہر دل را نشاید بے گداز آئینہ سخت خواہ را گفتم فرو تر شو بفکرِ مال خویش	ساغرِ خمِ خالی جو گردد دیدہ را بر خوں کنم دوست از دشمن نئے داند مذاہم چوں کنم ایں خیالِ خام را باید ز سرِ بیرون کنم تا خبر داریت را احوالِ زرقاروں کنم
---	---

غمِ مخور مجذوب ہتھ جنونی کردہ ام باز میخوام بیک ساغر ترا ممنوں کنم	
---	--

آں شب کہ با خیالِ بست غنچہ خفتہ ام بیدار کردہ صبحِ سعادت مرا نہ خواب دائم لبست نہ خندہ و ردیت شگفتہ باد صدرہ میانِ خوف و رجاء فکر تم گدخت باید ز آستانِ تو جویم دوائے خویش از خارِ پائے ہمت اندیشہ کے کند حیرت ممکن ز ہمتِ مجذوبِ دوز و عشق نیکو نگہ کہ نسخہ دیوانِ محشر است	صبح از نسیم زلفِ تو گل گل شگفتہ ام آں شب کہ در خیالِ تو بیدار خفتہ ام چوں گل بیک پیالہ کنی گبر شگفتہ ام با آنکہ مرده ہا ز کلماتِ شغفتہ ام آگاہ جز تو کیت ز رازِ نہفتہ ام در راہِ دل کہ با مرہ کیمر رفتہ ام گر شش ہزار بیت بیک گفتم ام ایں شش ہزار دور کہ بیک ماہ سفتہ ام
---	---

مجدوب لافِ عشق زدن عاشقانہ نیست این نکتہ را بگوشِ تو صد بار گفتم ام	
--	--

بقیہ اشعارِ مثنوی ردیف (۵) صفحہ ۶۴

معنی نوائے طرب ساز کن نوائے دلم عاشق ساز تست گو فاش رسوا باواز نے	طرب را دریں پردہ آواز کن خوش آمدل کہ مشتاق آواز تست کہ ایں فتنہ نے جم گراوند کے
--	--

معنی گویا فاش با تار چنگ
 خنجر تا چه خوش گفت آواز دلف
 شبنم تا دلمنور و دیدم گر است
 چه خوش گفت تا قوس این کہنہ دیر
 الہی برستان دوزالست
 باں ہر دو یک تن کہ روز ازل
 بدریا کش بزم روحانیان
 بشاہ ہے کہ در منہ من عرف
 بہ لعل لب مخزن اجتہا
 بہ شیرے کہ در پیشہ استحا
 باں رونق افزائے غواں دیں
 بآب دوزخ باغ وستان علم
 بشاہ ہے کہ وا خدا ز صدق تاج
 بظہاں وہ کشورِ علم دیں
 بولد دل آرائے شاہ رضا
 بخود جوادے کہ روزِ نظر
 باقبال آں شاہ ہے عالیجناب
 بشاہنشیہ کہ سجود و ریش
 بخاک رہ آں شہنشاہ دیں
 باں چاندہ کہ با یکدگر نہ
 کہ مجذوب را پیش مولائے او

کہ جائے مکور است این ہر تنگ
 کزین دائرہ ایچ ہاندہ بکف
 کہ جز زہر موری دین کلمہ چیت
 کہ یزدان کریم است و انجام خیر
 کہ دل بر تو بستند از ہر چہ ہست
 کشیدند ساغر بہ کین ہبل
 کز و شد زمین قبلہ آسمان
 کشیدہ بسر ساغر نو کشف
 کہ یا بندہ اذو زہر نوشاں شفا
 نشاید از مہر آتش عناں
 کہ زینت از ویفت عرش بریں
 بجشم و چراغ گلستانِ حلم
 کہ یا بد ازو دین پاکاں رواج
 کہ بود افسرش نص و الکاطین
 کز و آشکار است راہ رضا
 گنہ گار تر را کند شاد و تر
 کہ برج دہم را بود آفتاب
 فرزوں از ملائکہ بود عسکرش
 کہ بروے شود ختم فتح مہین
 کشیدند جام شفاخت بسر
 ز جام بخاکش کنی سرخ و د

بہ نزد شہاں بادل پر امید
چناں کن کہ بردگاہت جانی کف

کئی درو عالم مرا رو سفید
بریزند خونم بنجاک نجف

آتش شب در نیستائے قنار
شعلہ نامشغول کارِ خویش بود
شمع ساں آتش زبانی زائل گردد
بانگِ نرود بر شعلہ کے بید او گر
بے سبب ایں فتنہ و آشوبِ حیت
بیکنہ ہے راجھا کر دن چراست
گفت آتش بے سببِ نفرو ختم
باچنیں دعویٰ چرا اے کم عیار
ہر کجا گفتی منم با صد نمود
سایہ ساں دائم پستی ماندہ
از فنا گر نشد مے دشتی
گرچہ خاکِ تر نشینت کردہ ام
کار من نیک است کہ من میکنم
ہمچو نے مجذوبِ برگِ خود ساز
اہل دل مالِ پستی نیستند

سوخت چوں عشتق کہ در جانے قنار
ہرنے شمع مزارِ خویش بود
بادل پر از شکایت کوہ کوہ
آفتِ دوراں بلے خشک تر
در شکستِ دل ترا مطلوبِ حیت
بند بند از ہم جدا کردن چراست
دعویٰ بے معنیت را ختم
برگِ خود ساختی ہر نو بہار
ہمچناں در بندِ خود بودی کہ بود
در پس دیوارِ مہتی ماندہ
از شررتخے بدل مے کاشتی
بر تر از چرخِ بریت کردہ ام
ناکے تاہست من کس میکنم
چوں حریفانِ زبانی کج مبارز
ہمچو نے در بندِ ہستی نیستند

اتمام متفرقا باقی عزلیا از ردیفان تا ختم دیوان
زیر طبع ھ

صحت نامہ از ردیف الف تا ختم د

دیوان مجذوب تبریزی

صفحہ و سطر	صحیح	صفحہ و سطر	صحیح
		ردیف الف	
۹ سطر ۴	کشادہ	۹ سطر ۴	زلمات
۵ سطر ۵	پارہ نذر	۱۱ سطر ۴	سیر آہنگ
۹ سطر ۲۰	شست	۶ سطر ۴	بگیرد
۱ سطر ۱	جلیت	۱۳ سطر ۵	سیگرد
۱۱ سطر ۱	از فردغ	۱۳ سطر ۹	خورشید و مہ
۱۵ سطر ۵	ہر جا الہ	۱ سطر آخر	آفر دگر
۱ سطر آخر	دادہ رو	رباعی نمبر ۶	بخشننگی
۱۹ سطر ۴	انتعاش	۱ نمبر ۱	از دیدن زر
۲ سطر ۲	پرورش	۱ نمبر ۴	مطلب مطلب
۱۵ سطر ۰۰۰	بگیرہ از	۱۹ سطر ۰۰۰	شہسار
رباعی نمبر ۲۱	راز	۲۰ سطر ۵	بکام دل ترا
رباعی نمبر ۲۲	نشہ	۱ سطر آخر	راہیت
۱ نمبر ۲۳	بے توبہ فرود بردن نفس	(ب)	
	راہ کشی	۱ سطر اول	برق شتاب
	جمالی	۱ سطر قطع	دوہیں زہد و فکر کتاب
۱ نمبر ۳۴	تنک بہار	۱۳ سطر ۵	آئینہ دار
۱ نمبر ۳۵		(ت)	
		۱ سطر ۱	قرآن پڑھے شود

توتیا ست	۳۲ سطر	بست	۲۰ سطر
برجیں	۹ سطر	حدیثیات	۲ سطر
آیتہ الکرسی بخوان راه رو	" "	ماہ پر دور است	۲۴ سطر
طالعش (۷) و ...	...	نقل و	۹ سطر
فرہ بندہ	۵ سطر	از ماشد	۲۵ سطر
چرشد	۹ سطر	ایں	۲۵ سطر آخر
بیدار	۲۰ سطر	۳۲ سطر ۱۰ کے بعد یہ شعر لکھنا تھا ۵۰	
در سحیت	۵ سطر	فکر مایا زلف پریشان در ہم است	
آن زلف	۱۴ سطر	پوچھیدہ بود در ہم و شب ہم دراز بود	
زور	۱۵ سطر	جام	۳۲ سطر
آرد	۱۰ سطر	بر عیب	۳۳ سطر
فنون	۱۶ سطر	مستعار	۳۵ سطر آخر
محل	۱۳ سطر	کہ چون نام خدا	۳۹ سطر
زہ مار	۱۴ سطر	پایان	۱۹ سطر
خونابہ	۲۰ سطر	باتو	۲۴ سطر
مند و ذلیل و شوہر سہوا باقی رکھئے	۲۰ سطر	منشیں	۱۹ سطر
کے نشستہ بجائے فی رسد بر خیز		۲۴ سطر کا سرور ثنائی یہ ہے	
کہ ہر قدم تو صد خضر راہ سے گذر د		مائے فتح و جبر جرات کج اقبال آباد	
بقطرہ شدہ خمر سدا گوہر از دریا		۲۴ سطر ۶ حائے فتح و کامرانی مل یس	
قناعت بہت کہ نازش بہ شاہ میگذر د		دال در سیم محبت دم و خوار تہ	
شعلہ شوق	۲۴ سطر	رند	۲۴ سطر

۵۵ - سطر ۴	دنی	۵۴ سطر ۵ کے بعد یہ شعر ہونا چاہیے
۵۶ سطر ۱	شمس	آنکہ از کم فرستی ہائے جل آگاہ شد
۶ سطر ۹	--	توبہ و دیگر از سئے کلفا تم توانست کرد
خاطرش از بسکہ وار و ناز استغفار حسن		کے خاک تخت و اطلال ۴۳ سطر ۱۹
گر دعار از یر لب ہم میکنی آہستہ نیت		۵۵ سطر ۵ کے بعد یہ شعر ہونا چاہیے
از در تو دوم ۶ سطر ۱۵		یاد او کن از خدا غافل مباش
۶ سطر ۱۹	--	باشی و در ذکر خدا با یاد او
زینت جو دم کرد گل گل شکفت		۴۹ سطر ۱۳
-- -- -- --		۵۰ سطر ۱۲
بقی دال و او اور نقطہ کم و بیش کی محنت غور و تلاش ہے یہ معنیٰ از ردیف (تا تم در		
تمام ہوا۔ باقی برداشت تائی		

غزلیات نادر حصہ اول ۳۱ حصہ دوم ۱۱

حصہ سوم زیر طبع ہے۔ دیوان مجذوب کے خریداروں کو

غزلیات نادر مفت

المشاہد
حکیم میرزا علی رضا نمبر حضرت امیر محمد علی خاں شہید و ہلوی
مرحوم المتحارب میر الشعر از سرکار شاہ و کنون ابصر اللہ بہ مغفور

دیوان مجذوب و دلیر میں یہ غزل سمو اُباقی رہ گئی ہے

چوں جام باوہ کوئے منانت مسکرم میخانہ را بجائے بہشت نمودہ اند آب و جوائے میگردہ ام گشتہ سازگار ساتی بیار ساغر آئینہ فام را باکم برین عشق ز شمشیر خصم نیست اندیشہ نیست بہترین دل راز چاہو تن عیبم مکن بہ فقر کہ چوں شمع آفتاب خدمت نکردہ کس بقاعے نمی رسد	پاکست طینتم چہ شد آلودہ دامنم تا از خیال محو نہ گردد نشیمنم ز ان رو کہ سایہ پرور طوباست گلشنم باشد نظر بچہ ہرہ مقصود انگنم از آتشم تبرس مترساں ز آہنم پروردہ تہمتن عشق است بترنم بانور دل لباس گرانست بر تنم این نکتہ بس بود ز مقامات ہر فنم
--	---

مجدوب می کشم سر شوریدہ را بدوش
تا روئے دوست نیم و در پاش انگنم

غزلیات جامع دیوان مجذوب از حکیم میرزا علی رضا منصف دارو حکیم دواخانہ
واری چنگش - دکن

جمال نور حقیقت محمد عربی گل سر سبد خلق زینت کوین ضیائے صبح ازل رونق دوام بد کھلا اسی سے تھا لولاک فعل ابجد کا خدا نے خلق کیا سب اول آپکا نور نہ عبد تجھ سانہ معبود کے سوا محبوبہ جو سر فراز تھا عرش بریں شب معراج جنیں مجال بشر کی ہے خود خدا ملا	کمال حسن رسالت محمد عربی بہار گلشن قدرت محمد عربی شیعہ روز قیامت محمد عربی ہے اسم مقصد فطرت محمد عربی افس خلوت وحدت محمد عربی یہی ہے اصل حقیقت محمد عربی ترے قدم صحت عزت محمد عربی رقم ہو کیا تری عظمت محمد عربی
--	---

و کھاد اپنی ہی صورت محمد عربی کتاب حق تری عزت محمد عربی	محال حسی و عقلی خدا کی رُیت ہے حدیثِ وحیِ خدا ہے تو بس یہی کافی
خدا کے واسطے اشعارِ وعدہ ہوں مقبول یہی ہے نذرِ عقیدت محمد عربی	
مالِ ختمِ رسالت محمد عربی بہارِ گلشنِ قدرت محمد عربی کہ خود ہے سایہ رحمت محمد عربی نری وہ منزلِ رفعت محمد عربی وہ خاص تیری ہر امت محمد عربی کہ دو جہاں میں ہے رحمت محمد عربی منہارے نام کی شرکت محمد عربی خیطِ کثرت و وحدت محمد عربی	کمالِ صنعتِ قدرت محمد عربی ضیائے صبحِ ازلِ رونقِ دوامِ ابد نہیں ہے سایہ کا سایہ و لیلِ رتوں سے کسی نبی کی رسائی جہانِ نہیں ممکن جو جیسا رہے جیسا جنت میں عقلے ربِّ فترضی ہے شانِ تقدس وہ لا شریک ہے لیکن اُسی کے نام کی لکھ مقامِ اقدسِ اعلا ہوا ہے جمع الجمع
دکن میں وعدہ ہے مثلِ اولیں طالبِ دید ہے اشتیاقِ زیارت محمد عربی	
صلہ ہر بیت کا بیتِ جہاں ہو فیضِ سبحانی کہ ہر سورۃ میں بسمِ اللہ ہے عنوانِ قرآنی ہوا ہے آفتابِ صبحِ روشنِ مصرعِ ثانی سرِ عرشِ بریں تجھ کو ہوئی معراجِ جہانی تو ہے اسی لقبِ اے منظرِ عرفانِ ربانی محمدِ مطلعِ ادل علی ہے مطلعِ ثانی مخالف فی الحقیقت ہو امیرِ دامنِ شیطانی	ہوا ہے محمد کو حاصلِ نعت میں فخرِ شافعی مقدمِ انبیاء سے نامِ اقدس ہے محمد کا نہا ہے وصفِ رُخ میں بدرِ کمالِ مہرِ اہل کلیم و طور ہے بامِ سیح و حضرتِ عیسیٰ ترے شاگرد کا شاگرد جبریل امیں بھی ہے حدیثِ نوز کو دیکھو اگر دیوانِ خلقت میں کلامِ حقِ نبی کی اہلِ اطہرِ ہادی رہبر

بہتر و فزنی ہیں ایک فرقہ اہل جنت ہے سخلوت تیری جنت بخش و کوثر بخش ہے شام نبوں زوار دنیا میں رہوں جنت میں غیبی ہیں مدو اسے قبلہ وہیں المدو اسے کعبہ الیام	محبان علی ناجی ہیں باقی سب ہیں نیرانی تری رافت کی رحمت کی ہے ہر مومن پانزدہانی یہی دارین میں ہے مدعا کے شوق الیانی کہ یہ درو جدائی ہو گیا ہے دشمن جانی
انہیں ہے سر نوشتِ رعد سے اتبک گلہ شکوہ گم ہو آستانِ روضہ اقدس پہ پیشانی	
کہاں تک درو فرقت میں ہو ضبط سونپہانی تری درگاہ عالی کا گداحوں ملے شاخ و بال ولمن میں یہ سفر کلب تک مدینہ میں طلب فرما دم حجز نمائی اے مسیحا کے مسیحا ہے شعاعت کلا بھر ہو گدازوں سے پشیمان ہوں ترے سلمان کے خادم خادم ہوں خادم ترے خزان کرم سے نعمتِ دارین حاصل ہے خدا کا تھاجو ہماں میزبان ہے اہل جنت کا پہی تجرید مطلق اور آئینہ ہے وحدت کا خدا کی معرفت حاصل ہوئی تیرے توبہ سے کتاب اللہ تیری آل اطہر ہادی و رہبر ہے تجھ میں حسنِ نوحہ پھر و سوس کی وس ہیں	پریشانی سے میری خود پریشاں ہے پریشانی یہاں شاہی فقیری اور درویشی ہے سلطانی کہ آسانی ہے شکل اور شکل میں ہے آسانی طوافِ روضہ اقدس شغلے درو روحانی پشیمانی ہے توبہ اور توبہ ہے پشیمانی عطا ہو دین و دنیا میں مجھے سخت سلیمانی نصیبِ غیر خوانِ اغنیاء ہو نگس رانی شبِ معراج تھی عرشِ بریں پر تیری ہمانی ترے روئے نور سے عیان ہے نور جانی وسیلہ گرنہ مجھیں تجھ کو ہے یہ انکی نادانی ترا فرمان سے حکم خدا و وحی ربانی کہ نواہل جہاں پر ایک حسنِ ماکہ غانی
عبد ممدوح سے دارین میں ہے حاصلِ تمت لکھو اے وعدہ پھر نعتِ نبی میں مطلع ثانی	
محمد باعثِ لولاک اے محبوبِ نیردانی	ترے قد کا نہ تھا سایہ تو پھر تیرا کہاں ثانی

الف آدمؑ میں اول اور آخر آیا ہے عیسیٰؑ میں
کتابت میں بھی آخر یا کی دو تہیں مقرر ہیں
ہو یا نور محمد خلق - آدم آب و گل میں تھے
یہی ہے معنی قدرت یہی ہے باعث خلقت
ہوئے آدم جو سجود ملائکہ ہے سبب ظاہر
کسی کو یہ شرف آدم سے تا عیسیٰ نہیں حاصل
مخاطب انبیاء ہیں اپنے نام سے ہر جا
خدا جسم و جہت سے ہے بری ویدار نائن
نبوت ختم ہے اُن پر امامت ختم ہے اُن پر

محمد مصطفیٰؐ میں آیا ہے ختم یا ہے امکان
نبوت مصطفیٰؐ پر ختم ہے یہ آیا ہے برائی
رہا لاکھوں برس مصروف ذکر و حمد جانی
اسی پر کثرت کنز اکامیاء ہے سر نیانی
کہ تھی نور محمدؐ سے منور اُن کی پیشانی
کہ سبحان الذی اسوٰی سے ہے مروج جانی
مگر تیرے لئے القاب ہیں آیات قرآنی
محمدؐ مظہر نور خدا ہے وجہ عرفانی
انظیر احمدؐ کا عالم میں نہ مہدیؑ کا کوئی ثانی

خدا کے حکم سے اے (عادل فرمان محمدؐ سے
ہوا ہوں تابع آل نبی و حکم قرآنی اے

مخمس بر اشعار مجذوب تبریزی از حکیم میر نادور علی (عادل دکن)

تا بود کثرت ہمہ کردار عدل فطرت و کفایت شود گفتار عدل
شعر مجذوب است و دعا اظہار عدل یار نیکیاں شو کہ در بانار عدل
حشر کس میشود بایار خویش

(۲۱)

یا علیؑ حب تو باشد بہتر از ہر طاعت مومنان را بہت بایار بہتر از ہر طاعت

وعد چوں مجذوب غلبہ بہتر از ہر طاعت اسیر کہ بہت را غلبہ بہتر از ہر طاعت

(۲۲)

جنت و عذاب بہ زرت نیت طاعت عارفان اجرت نیت گو بہت دوست از نماز و روزہ حج و زکوٰۃ

(۲۳)

بہترین نفع غیر طاعت نیت ایچ سووہ بہ از عبادت نیت

تو عبادت برائے سود ممکن کُنج را بہر گنج ما را کرد خانہ بے ذکر سجدہ پیداکرد

دقی تسبیح را تماشا کرد ترک دنیا بلئے دنیا کرد

زادہ آنجا کہ وطن و غلیت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ایں کلام مرغوب نظیر دیوان خواجہ نظام شیرازی یعنی دیوان مجذوب تری المومنین بہ

دیوان مجذوب

س ۱۰۶۶ ھ

از ریفن تا ختمی

منقول از کتبنا حکیم میرزا علی صاحب رعد حیدر آباد دکن

مطبوعہ دارالکتاب دہلی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بامآخن گفتن درخواستی دیدن آل قامت عماراد جلوه گری دیدن خوشید که نتوانش میش از نظری دیدن بعد از سفر مانوش رفتی سفری دیدن بیجا چه کنی منعم از حور و پری دیدن در تیرگی شب با فیض سحری دیدن در دیو نظر کردن دیداری دیدن با آن همه خود بینی عیب گری دیدن از هر دو جهان حق در یکبار هری دیدن	مجنون تر آنکه روی دگری دیدن عمر نیست که هر گردان فرکوی تو میگرد چشم شهیدانت کمتر قیامت نیست هان ایدل ناپیدا باز آئی که خوش باشد واعظ چو گریزی نیست از جنت غلامت ای منکر شب خیزان بر خیز و تماشا کن دانی که تصوف چیست آن نا همه حشین ای سرست مشو نهان از شیخ کز و دواست دانی که فراغت چیست آن بے بهره گفتن
---	--

مجدوب من مجنون تعلیم زهم داریم
رفقا جوانان را در کلب وری دیدن

در گفتگو به مشرب هر کس نگاه کن از دل بدل چو رشته تسبیح راه کن با دوست باش فسیکه را خاتمه کن در دقت خنده وضع جهان نگاه کن خود را برو قفاده تراز خاک راه کن رویش مبین تصویر زنگ سیاه کن	پیش تباه مذمت خورشید و ماه کن با خلق سبز بلطف به نرمی مرو به پیش رو و قبول دیر و حرم بحث طالع است بایستی اگر نیافتی ذوق گریه را باشد بد من نزد دست کوتهت آزما که دل چو آئینه کمر و صافی نیست
--	---

ہمت جا کند ز گدا پادشاہ را ہرگز کسے نشستہ بجائے نمی رسد ایدل بگو کہ نامہ اعمال خویش را	خود را بزور ہمت خود پادشاہ کن خواہی بہ منفرے برسی غزم راہ کن از ہر دور و دور جو کاغذ مشقی سیاہ کن
--	---

مجذوب چوں معاملہ حشر با علی است
من ضامن تو تا توانی گناہ کن

اینکہ آمدیار ما خورشید تابانست این اینکہ میامیش آمد با ہزاران دوداں اینکہ صیادانہ باشند پیچ خم دار و شتاب ایں نگاہ شوخ کز دور آشنائی میدہد اینکہ جانرا از تبسم قوت دل می دہد اینکہ می آید چشم آشنایگانہ ہم آنکہ زرد از خاطر تفت آشنایان با ناز شام ہجران اسحر کردن گوشت مشکل است بوسہ با بر فعل جانان کج زندہ ہر بے بکر	ماہ خوش رفتار یا سر د چراغانست این می شناسم غمزہ جلا دقتا نیست این حلقہ دام بلا زلف یریشا نیست این خوب میدانم ہماں آشوب را نیست این غنیہ گلزار خوبی لعل خندا نیست این التفات آشکار و لطف پنهانست این اینکہ عاشق یادش آمد عید پیمانست این گروفا و صبر باشند سخت آسانست این از سر جاں ہم کسے چون گنہ دار جانست این
---	--

در دو عالم ضامن مجذوب اگر شد و نیست
خسر و دنیا و دین شاہ خراسانست این

آتش کز آتش می گرد و باغ روشن پردانہ باچہ بیند ساقیت مجمع مجلس تا مجمع دل کہ دائم با یاد عاصمت سخت مستان سیر گلشن گل گل تنگستہ بخرام رخشاں تراز کواکب آید چشم افلاک	پردانہ میکشان اگوید چراغ روشن ماشب بخیر گویم ایشان چراغ روشن باشد ہمیشہ مارا کنج کسراغ روشن تا کرد از جمالت اطراف باغ روشن نگس اگر ز رویت سازد چراغ روشن
--	--

عمو نالغ باید در تنجھے دل سوخت
با کاسہ طے پر خون کے سر خر و کندت

ایں شمع را نسا ز دہر بے دماغ روشن
چوں را تا نسا ز می دل از دماغ روشن

ایں لطف تارہ مجذوب ناس یزہ بر دہا
ہم محبت مبارک ہم چشم داغ روشن

دوست یارب چہ دید باز از من
بادشاہی و کبر و ناز از تو
مہر از نگاہ ذرہ چہ باک
خندہ روز ہائے عیش از تو
نظر پاک صیقل است و سہیل
ظاہر شاد و خندہ ناک از تو
کردہ ام رو بطاق ابروئے
فلک و غنائے رستخیز از تو
کیفیس بے شراب شاد نیست
کہ نمی تافت رخ بنا از من
عجز درویشی و نیاز از من
مکن از دور احترار از من
گریہ ہائے شب را از من
رہے خود را میناں ساز از من
آہ دل و دوزخا نگہ از من
کہ نخواہد بجز من ساز از من
یاد آں سحر و سحر فراز از من
اینکہ میناں نکرده را از من

از تو باشد زر جہاں مجذوب
غم آن یار دل نواز از من

دشمنی با ما بجز دیگران دیگر مکن
بواہوس افرق از عاشق نکردن عجب نیست
دوستی با دشمنے خود در محبت کافر نیست
فصل افضل از ہم جدا کن آنچه دیدی با نیست
از سر آسایش دنیا چو توانی گزشت
در بر بہمن خانہ پیش آہنگ از راز است

ہر چہ گوید مدعی و دہق ما باور مکن
امتنانش جز ب رنگ زرد و چشم تر مکن
آنچہ با شمشیر باید کرد با خنجر مکن
ہمو طفلان روز و شب بازی بہر دفتر مکن
چوں زناں مرد کہ مہنی فخر بر زیور مکن
تا توانی بت پرستی با خیال زر مکن

تا نظر خلق داری واعظم مردم مشو تا نسازی فاش کیجا جہل و نااہلی در شک تا شوی از جام ہمت درو عالم سرخ و	خوش اسوائے عالم بر سر منبر مکن میش مردم جنت بجائے ز خود بہتر مکن رنگ خود را پیش مردم از طبع چوں زر مکن
--	--

تا توانی ہیچ مجذوب سببم عظم یا دگیر
از دعا یعنی بجز ناد علی از بر مکن

یار دل ایے تکلف کرد جائے خوشستن یروہ بردار از گل رخسار تا در صحن باغ گفتگوئے با تو ام چوں دبر خوش داده با تو گویم دولت دیدار او چوں داده گر بر آری حاجت را مطلب فل حال است از ہولے ابرستان اشتاء و دیگر است و جد صوفی را نذاند ساغر و مینا و خم سفر خشک کل در گوشہ مینا نیست	صورت آئینہ خود شد بر دماغے خوشستن گل شود و ہیش بلبل بے نوائے خوشستن از جفاٹے تو گویم یا وفاٹے خوشستن کرد جاناں با دلم لطف بجائے خوشستن دل بدست آدرکہ مانی مداعے خوشستن ہر سرے را ہست و توئے بانوئے خوشستن بے ادب اینجا کہ می جُند جائے خوشستن تا کشد ہر کس بقدر اشتہائے خوشستن
---	---

دولت دیدار او مجذوب ساز قرآن طلب
تا توانی فال ینکو کن برائے خوشستن

بے طبع باش دعا فیت ہا کن صبح تا پاشت در تو کل شو بفتاں خرقہ راز گرد ریا نفسے گراماں دہد اجلت طفل بخوشدہ ز حرص دل مرض حرص چوں بطول کشد	ترکسایں خوی و خاصیت ہا کن چاشت تا شام عافیت ہا کن خاک چشم معصیت ہا کن خند نگہ بغا ریت ہا کن قالفش ساز و تربیت ہا کن فقد اسباب تعزیت ہا کن
--	--

چوں قناعت علاج حرص کند / رده دل میں تہنیت ہاکن

از جهان خراب چوں مجذوب
گوشہ گیر و عافیت ہاکن

نیست مراد نظر جز رخت لے ماہن / لطف نمایاں تو درد غم عشق تست
شاد گداہر کیجے رو بے سہ کردہ اند / ظالم خود را بردن از دل خود کرده ام
خاکہ بر بند ز من خاطر دلتخواہ من / در پیش روز شب بردن دل ہاشم
در دل فروکش بوجہ شہنشاہ من / بر در میخانہ ہم طعنہ بے جا مزن
خدمت این آستان بچو در او من / سر مہ شب گرد چشم دلت را جدا
روز در خشاں تراز ہر بود ماہ من

رحم تو باید کنی بردن مجذوب خویش
جز تو کس آگاہ نیست ز دل آگاہ من

باصل و نسل مباحات لے سپر کم کن / دلست چو تھنہ داغ بخت اندازد
تو خویش را خلف دو مان آدم کن / آگے کہ ذوق تنم ترا فریب دہد
محو علاج زمر ہم علاج محرم کن / سفینہ ایست فالنگرش بگویم حسیت
بجائے شیر و شکر خون زہر در ہم کن / زمانہ چشم ترا مانہ بستہ است ز فاک
بہر کہ دست ہی پائے خویش محکم کن / نگاہ داشتن آبرو چوں مروی است
گیر جام و بہر عبرت نگاہ بر جم کن / فریب خلق جہاں در کمال سانی است
طمع دارد و حادث بکاہا تم کن / خدنگ راست کشید این سخن بگوش گماں
کے کہ دام تو شکل شود از ورم کن / کہ نشیت دشمن خود را برستی ختم کن

اچہ رشک می بری اے بشعور بر مجذوب

سایا به میکده خور تو نسیز آدم کن

من بدوشی گرفتار تو تاج از حد برو
نالہ کردم در دل شہبازی و ج از حد برو
ویدہ ام بر این سیخ تاج از حد برو
کرده ام بیماری دل علاج از حد برو
عجز باید کردنت با آن مزاج از حد برو
ہر کجا دارد تہی دستی رواج از حد برو
شہر ساری بے ہایت احتیاج از حد برو

اے فلک ہی زشا ہاں گر چہ لاج از حد برو
دامن صبح وصال آساں نیا و دم بکف
ویدہ گر بے نم شد دل بے ترا دل و نیست
رد طبعیا خوشیں آرسوا مکن کار تو نیست
خاکساری کن کہ طبع یا پیر نازک است
چند گونی کوچہ احت فروشان کی گامت
ہیچ دانی لطف بے پامان چہ نیخا ہر زما

من دماغ آشفتمہ و مجذوب کی پروا ست

ہرزہ تاکے می بری ناصح لجاج از حد برو

آتش خشم را سجد کن
رنگ رخسار را بکود کن
پیش آئینہ خانہ دود کن
سرم کشی ہر گز از سجد کن
تو عبادت بقصد سو د کن
بے مے و مطرب و سرود کن
ہمچو شمشیر بر خود کن

خویش را تند و تلخ زود کن
روئے خود را چو آسمان از شتم
آتش خشم را مزین بر دل
چوں صراحی بزم نیت خیر
ہیچ سودے بہ از عبادت نیست
بزم خود را فسرده چوں زاپہ
تا توانی خود جو ہر خویش

چو بہ پیش جواد چوں مجذوب

خویش را آرد شناس جو دکن

ہیچو من با ساؤ دیوانی شق دندو کار کن
نخطا ز این سیر حسن جو ہر دار کن

خویش را سو اشہر و کوچہ و بازار کن
سادہ رویاں اگر گتر بازار آورند

خیر خود در هر چه بینی با خلاش خوگیر دولت بیدار عاشق جز دل بپاز نیست نالہ فرساکن دل با دروغم پیچیده را چشم گرداری که بر بالاکشمت جاده بند دیدہ ات ہر چند نامیناز کہ قدرت است تا بجے دل راز بدخواہی مکر میکنی سجہ از نار کردن شیوہ اسلام نیست در طریقت مسجد و میخانہ در یک خانہ اند	یار چوں ساقی شود از تو با استغفار کن چشم خود را یا سببان دولت بیدار کن بانسیم اصبحت این غنچہ را بسیدہ کن ہجو ابرو از شہادت طے بد انگار کن آنقدر بابے کہ می بینی بجز اقرار کن یک دعلے خیر ہم در حق این بکار کن برہمن شوراستی یا ترک این زنا کار کن رو بہر در میکنی مردانہ باش و کار کن
--	--

تا شوی مجذوب از قید خود رانی خلاص
و جد صوفی سوز را در خانہ حصار کن

خوشا در جستجوی زنجیر رنگ فنا گشتن خوشا در اتم ترا بر تخت شاہی کامراں دل خوشا در پیش اعیان راز نگاہت کام دل گشتن خوشا در سخن باغ از دید از خویش بالیدن خوشا در انتظارت و ز تاشبخون لعل خورن خوشا چون لاله در دشت جنوں بیا در خسار خوشا از نیم مردم روز ہا در کج غم بودن خوشا بعد از غم ہجران بہ بزم وصل بنورن	ترا از در غافل دیدن و دست با گشتن مرا ہر دم ز بہر حاجت دگر گدا گشتن با یماعرض حاجت کردن و چست گشتن برنگے ہر زمان آمادہ نشو و نہ گشتن بصد امیثبتا صبح مشغول دعا گشتن سر مستانہ واکردن مست از ہوا گشتن بگر دغانہات شبہا بصدوق جفا گشتن بگر دشتع خسار توچوں پروانہ ہاشتن
---	--

ہشت خاطر مجذوب گشت و ضہ فہول
من و تسلیم و کرد و رضہ شاہ رصف گشتن

سرکش از مہرے درویشان
رخ متاب زد علے درویشان

ہمہ شاہاں گہائے درویشاں گوشہ دکشاے درویشاں باعطائے خداے درویشاں عاشقی با اتمائے درویشاں از دل بے نوائے درویشاں چہ کند با غنائے درویشاں غفیش بے انتہائے درویشاں احو دار دجفائے درویشاں با دیارب بقائے درویشاں از دل با صفائے درویشاں	بامید دعائے خیر شدند تاج برمند شہاں نہ دہ سلطنت فقر و فقر سلطنت است کرم دوست میکند شب و روز گر تو خوانی نوا گسدا کی کن دست پر ز اگر چہ پر زور است بخدا شاہ را میسر نیست خلق حور و بہشت چوں نہ کند تا دعا خیر خواہ سلطنت است رو طلب کن بسان شاہ نشین
---	---

کیست گفتی دریں میاں مجذوب
 ذرہ خاک یائے درویشاں

صافی آں را تماشا کن عالم آں را تماشا کن مزہ خواب را تماشا کن رنگ ہفتاب را تماشا کن دل بیتاب را تماشا کن بحر سیماب را تماشا کن رنگ سرخاب را تماشا کن	بادہ تاب را تماشا کن بنشین بر کنار گشتی مے با خیال سرے ہم افونہ چوں در آئی بہ یزیم ما فاضل از دہانت بہیج راضی نیست بنشین در میان دیدہ دل تا برد کوہ کوہ غم ز ولت
--	---

بگذر از عیب خلق چوں مجذوب
 ردے احباب را تماشا کن

ما ہے کہ کسب نور کند آفتاب ازو ہر ذرہ دیدہ ایست آب تاب ازو

ما بے دلائل از دل از داغ ضرب ازو جز دوست ہر چہ بہت مکن اجتناب ازو تا دل رقیق نشود چوں کتاب ازو کاخو بہت بہادر و دچوں حباب ازو کو تر لقیق در بیغ نہار و شراب ازو عہدہ تو اں گرفت بجائی کلاب ازو مے دشمن بیست مکن اجتناب ازو ہر جا دعا کنند شود مستجاب ازو	مارا چہ کار باد لب با اضطراب دل خواہی شود مطیع تو جز دوست ہر چہ بہت رمز آشنا کہے نشود از کتاب دوست نشیں بروئے بحر فنا ہوا لے نفس مستے کہ کرد و لطف خدایش امیدوار خوارش نہیں کہ با گل پژمرده فیضیست دشمن مشو دشمن دشمن کہ دوست است با اعتقاد صاف گردید اگر حسرم
---	---

مجذوب کار با کرم بے نہایت است
نومید کہے شود گنہ بے حساب ازو

شب قدر است لعل دلکش تو آہ ازاں تیر روی ترکش تو سوخت پروانہ را با تش تو جرعہ نوش شراب بے غش تو بیتا شائے سرو سرش تو آفتاب از قبائے زرخش تو بسر طرہ مشوش تو صید دل را خدنگ ترکش تو مرحب عاشق بلاکش تو	روز عید است سئے مہوش تو کارن آں نگاہ اول ساخت از جمال تو روشن است کہ شمع منکر سلسبیل و کوثر نیست شاخ طوبی کشیدہ قد بہشت خیرہ دار و نظارہ خود را شاہ را بہت شوق پایوست در رہ شوق بال و پر بخشد بادہ بے خار خون دل است
--	---

عاقبت ہاست در جفا مجذوب
لے خوشا خاطر مشوش تو

نرسد کشته بآب به سرحد درو هر چه خواهی کن از گریه ستان مشو که باین دست توان یافتن از عمر گرو جام جم خواه نظر کن به سهرنج سرود تا بعالم فکند شمع جالست پر تو کله پسر خوشه کندم نشود دانه جو کشت و کار همه معلوم شود وقت درو چه بدینا که بنوشید درین گنه و نو که به حرف ورین بادیه از راه مرو	نیم جو معتقد طاعت بگریه مشو من نگویم که ز پیمان گشتی توبه کن بطلب جام شراب ز لبانی دینوش هم درین اثره شد تحت سلیمان بر باد صاف دل باش درین حلقه تو هم خوش رشید پیر دهقان چه نگو گفت بیا و نه نوش خو خدای بی کس از حال کس آگه نیست دهر هر روز ترا تازه تر آید نظر بشنو این نکته که از خضر بجا طرام
---	--

کار مجذوب درین پرده نه صوت غزل است
کار با کار شعور است نه با گفت و شنو

آل ناوک افکن این سخت بازو کافزه میند آں زلف و آں رو در عشق سازی آں چشم جادو در برودن دل آں شد دل جو بروئے آتش آں خال میند شده کجی است محراب ابرو با هر دو عمام کردیم بیکرو لب راز یارب دل راز یا هو تا خون شود مشک مناف آهو	زاد چه سازم با چشم و ابرو زاهد ندیدی آں خال و آں لب زاهد چه انی چون میکند سحر هر چه خواهی اقبال دارو خود را بانسوں مروانده انداخت در خانه صنعت یکم خطا نیست در عالم دل رواز تو دیدیم دید از خواهی بیکار مگذار باید چهل روز کرد و سحر چیز
--	---

مجدوب طلب ز دل توان یافت

گرم صاف باشد آئینه یکرو

عجز مستام خوشنما بر در کبر و ناز تو
تا که افکند نظر ز گس عشوه ساز تو
گر نرسد بخاطرش خنده دل نواز تو
پرده نشین اگر شود در دل غنچه راز تو
بر سر سرود قاصتاں قامت سمرقاز تو
تا چه قیامت آورد این سفره راز تو
عزم شکار چون کند بهمت شاهباز تو
ره صیبا نمی دهد نا بود جواز تو
دور شور ز جان مادوری جاگداز تو
قامت هر که چون فلک خم شده رماز تو

ای سهر سرود قاصتاں خاک به نیاز تو
چشم امید در بهت بیشتر از اشاره شد
در دل خنجه تا بختند گل گره شود
آب حیات در جهان نام گلاب گل شود
روز قیامت از خدا خواست که سایه افکند
چشم زیاده فتنه جو دشمن دست منتظر
سنبله فلک شود بویه شمر طایرش
ناظر حیران جهان ریل روزگار هم
هر کنم وفا کنم از ته دل دعا کنم
دیده آفتاب را خیره نمود جبه اش

از پی طرح این غزل بوج بود محکم
کردل و جان که طبع من گشته فدای ناز تو

اقبال رخ ریده لعل نگین تو
آوازه بشارت فتح مبین تو
مفتح فتح در کشد از آستین تو
نیلوفرے که سبز شود در زمین تو
صد آفرین بعبزه سحر آفرین تو
دسته که محکم است کبل المین تو
روز که خاک گردد بوسه زمین تو
اگر آسمان فرشته کند آفرین تو

ای فرخنده و جاه عیاں از جبین تو
شد عمرها که غلغله در آسمان فکند
نزدیک شد که دست قوی بجهت قضا
چشم رمد کشیده کند آفتاب را
شخیر کرده عالم دل را بیک نگاه
اندیشه از ملائع دو عالم نمی کند
مجذوب را ز گوشه خاطر ساز محو
بای چنان زدن بزمین دیو حرص را

مجذوب سر سجدہ ایساں ستاں کش
تا آفتاب رشک برو جبین تو

اے کنت کنتز آئیہ نقش نگین تو گر کام کائنات سر اسر خود زبان راز تو بال حوصلہ بہر رحمت است در ہر سری زبیر تو سوسے دیگر است مقبول کمریائے تو یک سجدہ ہر زبیر خرم دے کہ گرم ناز و بطالتش در صفحہ وجود تو دانی جہانگاشت راہ نجات در قدم خاکسار بست دست مراد اسن لطف مکن جلا تابندہ ساز شمع دلم را بسوز عشق	گنج بخش شایع شرع مبین تو یا را کر اکہ دم زہد از آفرین تو ہمرا ز ہم لطف تو خواہ زمین تو در ہر مہنہ نشستہ دے در کسین تو از صد ہزار راہ خلوت نشین تو خوف رجائے دوزخ و عذاب برین تو با یکد و صرف خانہ نفع آفرین تو گرد و ازاں پسر مکرور زمین تو یارب با ستواری جہل التین تو یارب بسوزینہ سستان دین تو
--	--

مجذوب بجنش بیاکان راہ راست
یارب بجنش شایع شرع مبین تو

ما تفسم واد خروہ از تو بے بکشے کہ میرود بر باد رہنمائے برہر دے میگفت آں چہاں رو کہ در نہائی شک گر سر اسر چہاں رفیق شود آنکہ دادہ موت گندم تاہ خیزی ز خاک فرہ صفت	کہ بخش جام و نا امید مشو تخت جمشید و تاج یخسرو خاطر از تو شمع جمع ساز و ہرود چوں بگویند کشتہ را بہرود بے تو کل پر ہیچ راہ مرو کے ستاند بچائے گندم جو کے کند ذرہ پروری پر تو
--	---

تا دهنند نجات چوں مجذوب

راستی پیشه ساز و راست برو

خود و مال خود گشته و دنبال گرفته
تا ساه ترا حظ تو در باله گرفته
کز شش هتیم شعله جواله گرفته
آتش بگل افتاده و در لاله گرفته
بر کاله چشم می پر کاله گرفته
تا سینه گردون به نفس لاله گرفته
آغ که از دست غمت لاله گرفته
از ملک عبس کشور بنگاله گرفته

چشم کدول از زاهد صد ساله گرفته
چون نقطه نگاه شده در دایره چیر
از دایره عشق تو بیرون نتوان رفت
باز این چه بهار است که تا چشم کند کار
چون خانه ویراں که فتنه بر سر سیلاب
اشک است که از قطره ون مانده در راه
براطلس تشریف ازل مهر نشانست
صیت سختم از دم تیغ شده ایراں

سودای تو یارب چه بشت است که مجذوب

عقل و دل و دس بافته و ناله گرفته

بازم تو غارت خرد و هوش کرده
دانشه که حسرت ماهم قیامت است
اگر ترا ز حال دل بخش چو کنم
سر و شکوه را خبر از دل غلامیت
گل از تو در کدام چیده اند باز
کیب رمرده شب ضلم نمی دهی
در ناله اختیای زندارم و گرنه تو
ای عزتم پس است که در پیش می
جمع است خاطر من که دل خسته مرا

بازم بیک نگاه تو مد هوش کرده
با خود اگر تو دست در آغوش کرده
کے همچون ز آتش دل جوش کرده
من کاسه ملای خون تو نوش کرده
خود را بسرد باغ که هم دوش کرده
ایں دعوه را فکوده فراموش کرده
فهم شکایت از لب خاموش کرده
از زیر چشم حرف مرا گوش کرده
با حلقه ملای زلف گره پوش کرده

مجنوب تن بخواست دم غنیمت است
برخیز شمع ناله چه خاموش کرده

مهر تو چوں شیر و شکر با جان شیرین همه
تا پاک سوز و چو من اسباب گلین همه
گردیدن گرد و سرت گردیده آئین همه
تا آفتاب از گوش خند و به حکمین همه
تا مات گرد و جابجا بجای شاه فرزین همه
تا افتد از طاق دلم ابروئے بر چین همه
روئے جہانرا پاک کن از دین آئین همه
ایک ذره از مهر تو عالم پر آئین همه
چوں من است در شب جان دل آئین همه
خواهی کشید از آسمان آخر تو ہم کین همه
تا پر بر زرد و برش از دور شاہین همه
ہمچوں فحائے دوستان من است غنیمتین همه

لے روشن از خاک و رست چشم جہاں میں ہمہ
برقع بر افکن در چین بالالہ و سر و سمن
گرم است از خسار تو باز را ماہ افتاب
بیرون خرام و در رکاب از شاہان انعام
سرخ و برف و زارے ماہ من بیتی تازی شاہ من
با گوشہ ابروئے نمود بنائے خوابان آئین
آں دلق زاید چاک کن جام صوفی خاک کن
خوشید گرد و چو عیال شب نباشد تاب
شد عمر با کاندز بہت مال در جہاں می ہم
دارا ترا خواند جہاں صاحب ادا ند ز ماہ
برده بعالم پیشہ را از آستان شاہ بہت
گرفت و گرواعت کنم بر شہمت لعنت کنم

مجنوب چہ دل جان دل شاہ گد اد گہت
من نیز ہستم روز و شب ویش مسکین ہمہ

دلطف مدد ذرہ یا مثراب زردہ
فلکند برقع و آتش بافتاب زندہ
ہزار بار بر آئینہ انتخاب زندہ
بر آیدین خود نقشہا بر آب زندہ
چہ طعنہ ہا کہ نہ در پردہ بر گلاب زندہ

زمانہ طعنہ بخوبی بافتاب زردہ
کشودہ دست فلک ایچخ آوردہ
بہانہ جوشدہ ہمہ بر آیدین خوش
بنا بر آئینہ آب بستہ عالم را
چہ شہ ہا کہ نہ در غنیہ یاد دادہ بگل

بے کہ بوسہ بریں دہجد حجاب دہ کہ پا بدوش دماغے مستجاب دہ مگر جنوں بکسرش تختہ کتاب دہ کہ خمیہ بہر ایں منزل خواب دہ	چگونہ عرض متنائے دل تواند کرد مروج نالہ مستان سینہ صاف کرد سہری عجب تفکر ہمیشہ دارد عقل نشان گنج در خاکدان گرفته سہر
یہ بہت از دم غیبی گذشتہ چوں مجذوب بعدق ہر کہ دم از مہر بو تراب زده	
باقبال لگا ہم نیست کوتاہ زمین و آسماں بر مہر و براہ ترا ہم دیدہ ام احمد اللہ اگر دورم کنی احکم اللہ جوانی و شراب و یار و خواہ من انکارے استغفر اللہ کہ اینجا ہر قدم جاہیت راہ بیک شب با قلم حیر گاہ	نہ سہر و می تو ام گفت نے ماہ برا فلک پردہ تا دیگر نت ازند مہ نور شید را دیدم شب روز اگر بارم دہی از دور گر دم بجز اللہ زمین عشق دارم شراب زادی ہی بہت بہت بگیر از راستی بر کفہ عصائے مکن کیسا لہ راہ ہند را طے
بکش مجذوب سے با خاطر جمع کہ آمد خردہ فتح شہنشاہ	
مفکں ایں ہمہ بر خاطر احباب گرہ در دل روزن ماحسرت ہتاپ گرہ ہیچو قنڈل شود در دل محراب گرہ در نحوشت نفس خضم تو چوں آب گرہ خوان حسرت نشود در دل عناب گرہ	شدہ در شیشہ بایے تو سے ناب گرہ روزگار نیست کہ بے عارض ماست شدہ گر زمجد ندری حسرت ابرئے کجست روشن آں بادہ کہ پیوہ با حباب لبست بہ شکونندہ اگر لب بکشی در باغ

شدہ خوں در دلم از حسرت قصاکرہ
دیر تر دوا شود از رشتہ مبتیاب گرہ
خود بخود دوا شود از قطرہ سیماب گرہ
تا چو گوہر نشود در نظرش آب گرہ
شدہ در چشم تو چون مرد مک خواب گرہ

منم آن صید کہ چون رشتہ مرجان
آرزو از دل آنسردہ بزدی نرود
بے طلبیدن دل خوں گشتہ مادہ نشو
ہمچو در یاد دل ماساختہ باتلخی کام
بر رخ دوست بیدار نظر کے نگینی

فارغ از گریہ بہ نھل چو مجذوب لبش
ناکشایند ز کار تو بہ ہر باب گرہ

اُشد باسا غر زین شراب آہستہ آہستہ
بر دل بد رخ روز از نقاب آہستہ آہستہ
بگویم حال خود با آنجناب آہستہ آہستہ
حتیائیم دیدہ دل ما از خواب آہستہ آہستہ
کہ خواہ شد بکیسویں جاب آہستہ آہستہ
شود آہستہ دعا مستجاب آہستہ آہستہ
شود چوں ملک کے حسب خواب آہستہ آہستہ
کہ حاصل می شود از گل گلاب آہستہ آہستہ

سحر خوں رخ نماید آفتاب آہستہ آہستہ
پریشان نصف شب روی مہر یک کھارفتہ
روم مادر کہ پیرمغان از دست غم نالال
برو بخت خواب لود خود آہے ز غم آہستہ
گو پایاں در شام بحر ایں صبرش آہستہ
دل بیمار خود را اگر توانی بے تعلق سخت
دے کرے کشد سمار غم دست تصرف
نوائے گریہ خواہی بر جگر آتش آہستہ آہستہ

مشو مجذوب نوید از شب غم صبرش آہستہ
کہ عارض می نماید آفتاب آہستہ آہستہ

یا گلشن ہیچکس ندیدہ
یا آہوئے خود بخود در میدان
یا سنبل ہیچکس ندیدہ
ابر وے مقوس کشیدہ

رویت کہ عالم از تو دیدہ
در گلشن عارض تو چشمہ است
زلف است دامن سبیل پریشان
در بازی طاق جھفت طاق است

یا قامت سر و نو کشید
صدیت بخاکِ خونِ طہین
گوشت کہ نالہ ہاشیند
چوں زنگ شکستہ پیرین

ناز است کہ سر کشید از ما
حالِ دلِ بگولانِ چہ پرسی
کے نالہ مار سدِ بگوشت
خاموشی ما ہمہ زباں است

باز آئی کہ چشم باز مجذوب
بے روئے تو روز خوش ندین

وے ہشت بہشتِ اچن لطفِ تو بایے
با آب لب آبِ خضرِ موجِ سرا بے
در دفترِ ابداع تو ہر حرفِ کتابے
ہم گوہرِ غلطاں کنی از قطرہ آبے
در جلوہ کہ لطفِ تو ہر جرمِ ثوابے
ہستی عشقِ تو خرد صورتِ بابے

اے نہ فلک از بحرِ عطائے تو حبابے
با مہرِ رخِ آتشِ موسیٰ است سرِ شمع
در صفحہ انشاءے تو ہر نکتہ حکیمے
ہم بحرِ فلکِ پر کنی از درِ گو اکب
بر درِ تعظیمِ تو ہر سجدہ گناہے
ہستی ہیچون تو کو نینِ خیالے

یارِ بہ کرم باز بختائے بہ مجذوب
باشد ز شنائے تو کند شرم و حجابے

ذاتِ تو فردِ اول از قدرتِ الہی
غیر از خدا کہ داند ذاتِ ترا کما ہی
افزوں ترا ز کو اکب شد میراں گواہی
وے خاکِ آستانِ اکسیر ہر چہ خواہی
مقرضِ دوا فقراتِ پر کا جترِ شاہی
باراں سحابِ لطف از ماہ تا بہ ماہی
ترسم کہ زنگِ بازو سیامے بے گناہی

اے آستانِ قدرتِ لبریزِ پادشاہی
با سرِ لوحِ محفوظِ ہر سینہ آشنایت
نام بلندِ قدرتِ مشکل کشائے دلہا
اے حسینِ آستینتِ موجِ محیطِ اقبال
مدرسائے رحمتِ خطِ نظامِ عالم
تا باں شعاعِ رایت از ذرہ تا بخورشید
روزے کہ چہرہ پر داز گرد و شرابِ لطف

آئینہ دار مہرت خورشید صبح گاہی
بازرہ زلف و لطف کو دگنہ گاہی
لطف تو مہر مہر مارا بے باک از نوای
در انتظام دولت ہم شاہ و ہم سپاہی
دادم نشان گنجت آنجا ست ہر چہ خواہی
کے آوری بتیش باز ہر خانقاہی

ہرگز لبش نمنند و یک روز اگر نباشد
بارش تو ز شوق دریا سے غم سرا بے
مہر تو کرد مارا دل جہاں از او امر
در پاسبانی دیں ہم گنج و ہم گنباں
مقلح و دلکشائے در آستان کشاہیت
گنجیست دل امانت در گوشہ خرابات

خاہاں ز شوکت شان ایسے ہر گاہ تو
مجذوب خاکسار سیست در آستان شاہی

با عارض تو قصہ یوسف حکایتی
پراز ولایت تو شود ہر ولایتی
آن سرگز آستان تو یاہد حمایتی
صد بار اگر شتافتہ در بدایتی
کو تا ہی سخن کہ تو ہم بے نہایتی
ساگو میت زخسرو شیریں حکایتی
ساہرگزوت ز بخت نہان شاکایتی
باخوے ہم نشیں بود گر سرائیتی

اے مصحف جمال تو از رحمت آستی
دازد اتفاق قضا و قدر کہ باز
در خاطرش گزرد نہ شود آرزو سے تاج
باپائے شوق راہ بیابان عشق را
ایک ذرہ نیست بے غمت اے عشق سینہ نو
ساقی شراب تلخ بدہ دم غنیمت آست
نرا ہد بہ مے فروش دہ اسباب شیدا
یک عمر بے نفاق تو اں بابدان نشست

مجذوب احترام تو بر چرخ واجب است
چوں خاکسار در گہ شاہ ولایتی

اصنعتِ این آئینہ منظور تو بودی
صاحب نسق آنجن طور تو بودی

منظور دل پاک پراز نور تو بودی
بازوشت گلستان ز تو شد آتش دشمن

پیوسته درین سلسلہ مشہور تو بودی دیدن بے نور یقین نور تو بودی دیدند علاج دل رنجور تو بودی روشن گرد لہائے پر از نور تو بودی در دیدہ صاحب نظران نور تو بودی سنجیدہ شدی از ہمہ پرور تو بودی در کعبہ و در بتکہ مشہور تو بودی	آوازه ارباب کرم گریہ باند است ہر چند گماں را غلط انداز تو کردی از نام تو عیسیٰ نفساں حرز تو شستند از مہر تو آئینہ خورشید جلا یافت گشتیم چو نور نظر آفاق جہاں را ہر چند کہ در کفہ میزان دو عالم پیوستہ گرفتیم خبر از درد لہا
--	--

از سجدہ در گاہ تو مجذوب شفا یاب
سامان دہ سر مائے پر از شور تو بودی

خلق حسن از دفتر اخلاق تو بآبی یوسف مصفت از چہرہ بر انداز نقابی باراں کند از لطف ہر گوشہ سحابی عمر بست کہ چون عمر گرفتست شتابی نظارہ خسار تو در پردہ خوانی باشد برخ نجت بپاشیم گلآبی این تشنہ لبی را چہ کند موج سوزی در میکدہ خود را برساں بر سر آبی تا دم زدہ گم شود از بحر حسابی	لے از ورق حسن تو ہر حرف کتابی بسیار چو عیسیٰ و خنساء چشم براہ اند عالم شود آن روز گلستان کہ جمالت از شوق زمیں بوس تو خورشید جہاں تاب ایسے دولت بیدار چہ گردد کہ دہ رو ساقی مکن از گریہ مستانہ خموشم دنیا بے دنی در خور این طول اہل نیست چوں گرد یا کہنہ شود ظلمت کفر است از دار فنا دور مدال رفتن خود را
--	---

مجدوب ز امید تو خوشنود مگردم
تا در لب کوثر نہ کشم جام شربانی

سلائے چوں سیم صبح گاہی
باں رونق فرائے بزم شاہی

رواج آموز لطف بادشاهی چرخ افروز بزم خیر خواهی زمن اظهار وازد لها گواهی مہیا باشدت ہر خیر خواهی نگرداند عنان از بادشاهی نگردد کہربا از رنگت کاہی نہیم از شاہ داردنہ سپاہی اکہ آخری بردار خیر خواهی اکہ شد ہم زندگی ہم عمر کاہی اکہ دارد زندہ است چند آنکخواہی	انیس اللہ آل خاقان عظم چمن پیرایہ سردستان اقبال نہودم پہنچ وقتے بے دعایت بود تاخیر خواہست نیت خیر دل درویش از ہم دستی شاہ اگر صد سال باشد ہمدم لعل بیاساقی کہ آن خیم اجل نام نشاہد حریف بازی چرخ نفس را دوستی میدان زیان کا بخوبی صرف کن عمر و نفس را
---	--

اگر درویش اگر شاہ است مجذوب
بود راہ بختش خیر خواهی

خیالے گشتہ ام مہوہم آں ہم مار ضامی اگر نمودہ خود را بمانہ از گوشہ بامی کہ ساز و بچہ بان دل را فدای خود بہ پیغامی اکہ باشد خندہ ہنسی پس از اندوہ ہر شامی چنین گفتند جنگ نے پرندہ در و آشی دریں رہ نہ فلک ہم حلقہ تنگ آرد آشی مکرر باتو این گفتہم بیاساقی بدہ جامی	ز بس پیچیدہ ام خود را بفکر نازک اندامی از اندوہ کہ میکاہد بامید کہ می نالد ز اعجاز کہ می آید بغیر از لعل نیکویت ز محنت ہائے ہجر دل مشو نو میدازد مصلحت بہ شادی بجز راں ہائے اجل کہ رسد از ز مردان تا قیامت مقدمہ بیاساست در دست نوشتہ تا بر آید شاوکن از خویش دلہارا
--	--

بود مجذوب نش برتر از افلاک در بہت
پیشی گر بر آرد مشت خاکش دجہاں نامی

نہ باخورشید منہ این چرخ بازی گر کند بازی ہمیں نقش تو از افلاک می بینی و خورشندی و ماغ آشفته از ناسازی گردوں نباید شد تعجب نیست از گردوں اگر دست بلند او دلیری کے ناید عشق چون شیراں بخور دل تنت خاکی دلت سنگی تو با افلاک در جنگ قیامت قائمے را ہر کہ دید اقرار محشر کرد	خم چو گان این بیدار گر بر سر کند بازی چو طفل بے سوائے کو بہر دفتر کند بازی کہ مشیت ہر زماں در پردہ دیگر کند بازی بہ تحت کیتقاد و افسر سبخر کند بازی کہ خواہی شوش حر ہر زماں باز کند بازی اگر پرستی راضی بگو گستر کند بازی کہ با ہر جلوہ اش آشوب محشر کند بازی
---	--

دل افسردہ را مجذوب دار از سینه میران
خلیے جو کہ در تخانہ آزر کند بازی

بیاساتی کہ سردی میکند دے بیار آں آتشیں لعل رواں را سخت و متہ کن سانی کز آتش چرا بے می نشیند آنکہ مرگش بخش سے تانہ گرد زہرہ ات آب نظر ہر جام جسم کن تابہ اتی کجا بہرام فارغ گشت از گور مکن ز بہار شمع نالہ خاموش دل بے نالہ از جاں خشک خالیت خرد از ہر دیوانگ است مے خور	تو ہم گرمی بکن با آتش مے کہ خوں را روح سازد در گئے پے خلائی یافت کفر حاتم طے جدا ہرگز نشد چون سایہ از پے دراں ساعت کہ مرگ از پے زندہ چہ شد تحت قباد و افسر کے گجا کے جان چنگش برد کے کے موزن چوں برآرد بانگ یا حے شنوائں نکتہ را بے پردہ از نے مگر بے خود کنی اس راہ را طے
---	--

مکن مجذوب دست از بادہ کوتاہ
کس مردانگیہا دیدم از دے

واقف ز راز این بحر چوں آبجو نگردی
تا چوں سرب آخربے آبرو نگردی
یا بھو او گومن تا، سپھ او نگردی
با خصم خود چو شمشیر تار و برو نگردی
تا یا بھو نگردی ہرگز نکو نگردی
فردا کہ خاک گردی شاید سب کو نگردی
تا بھو گل بزودی از رنگ و بو نگردی
تا موبہریشاں چوں زلف او نگردی

سگرشہ در پریشاں گر کو بکو نگردی
خود را چنانکہ ہستی باید کہ دانمائی
یا با خدا چو ابلیس دانستہ سرکشی کن
در چہرہ سسج ردئی جو ہرنی نمایند
بے احتکام مستان مستان بنی توان شد
امروز تا توانی از بادہ کام دل گیر
مکش بخندہ لب اپچوں غنچہ بادل تنگ
کے شاہ مرادت دست آورد در آغوش

بہ خود شود چو مجذوب دنبال خضر دیگر
با خود مرو کہ دیگر از جستجو نگردی

انج است اگر دہر رو در گوشہ و ساقی
گہ بانگا خیرہ اطہار اشتیاقی
باشد فکر بے راگر با تو اتفاتی
محراب اگر سازی در فن خویش طاقی
آنجا ست شاہ عقل گر میدہی طلاق
باید ز بام ہمت ایس راہ را براتی
کے رود و دصالت بے محنت فراقی

یکشیشہ از مے ناب یا یا رسم ساقی
گہ بانیا ز پہناں در زرب دعا
ہرگز لبست نداشت چوں گل زخند خالی
یکروز مست بنگر زاہد بطاق برو
فکر بخور دنیا رسواست در خرابات
آسان نباشد از خاک رفتن بام افلا
بیا دگل جو بلبل مستی ز خون دل کن

مجذوب ذکر خیرت خواہی جہاں بگیرد
باید دلت نورزد با ہیج دل نغاتی

میکشد خاطر م بسوئے کے
شدہ ام گرم جستجو کے

باز در آتش زرد مے کے
باز چوں آفتاب تنہا کرد

با خود ہست گفتگوئے کسے
چوں گل آشفۃ ام نہ بجے کسے
میتواں دید رنگت بوسے کسے
ندہم دل بہ گفتگوئے کسے
رو نہد ہر کسے بسوئے کسے
آں امیدم بآبروئے کسے

باز باشو دل کشائے جنوں
ایں نسیم از کجا وزید کہ باز
بے شکائے ز پیش نامگذر
گفتگوئے توروئے تانہد
روز محشر کہ بہر چارہ خویش
رو برو چوں کسند با علم

وقت آں شد بہمت مجذوب
کہ ہم رخ بجاک کوئے کسے

رازے کہ بر ملا شدہ پنہاں چہ میکنی
بیہودہ منع دیدہ گریاں چہ میکنی
تخلیفم لے جنوں بہ بیاباں چہ میکنی
گردل دہی بزل ف پریشاں چہ میکنی
گر بنگری با بروئے جاناں چہ میکنی
آگہ ز درد نامشده دریاں چہ میکنی
طاق و رواق و منظر و ایواں چہ میکنی
خود را ہلاک منت و دوناں چہ میکنی
مورے محقری بہ سیماں چہ میکنی

ایدل ہفتہ نالہ و افغاں چہ میکنی
در کوچہ کہ آب ملاست ز سر گذشت
آں آہوئے رمیدہ نگر و دشکار کس
لے آنکہ بوسے سہلت آشفۃ میکند
زاد تر کہ خشت و گل از جا ہی برد
کار توئے طیب و ائے عشق نیست
بہر دور و زہ عمر کہ خایست آخرش
در ہر چہار روز و نہانت کفایت است
لے عقل نمیش عشق بجز عجز چارہ نیست

مجدوب عیش سلطنت روم و ہند را
بالتفات شاہ خراساں چہ میکنی

چنانکہ ہستی باید کہ انجان بنمائی
گرت ہواست بخورشید و ماہ تہاں بنمائی

گرت ہواست کہ در دیدہ جہاں بنمائی
بجز سجدہ زرا ند و ساز و لوح جبیں را

فقاہہ بخش کہ راہے بر ہرواں بنائی چہ لازم است کہ خود را با سماں بنائی گلے بچین کہ توانی بار خواں بسنائی چہ خوش بود کہ بہ پیرانہ سر جوان بنائی بنام نیک توانی کہ جاوداں بنائی زدست خویش توانی کہ بحر دکاں بنائی	در آستانہ میخانہ نیست باب سبکتر حصار میکده در بربخ ملائکہ شاید بیا بگلشن میخانہ در ہوائے گلستاں شراب عیش جواں میکند پیر کہن را جال خوبی نیکاں ہمیشہ در نظر آید بچشم تنگ چہاں گر چہ شست خاک ضعیفی
---	--

دل فسرہ گیرند ہوشاں ز تو مجذوب
 دے بچو کہ توانی بد لہراں بسنائی

شوق دیدنت دارم آنقدر کہ بتوانی باید اولش گفتن اوست یوسف ثانی از کمالت آگاہم با کمال نادانی تا کنم بایں خاتم دعوی سلیمانی وصل او تو پنداری دادہ رو باسانی بادش چہا کردہ غنچہ ہائے پیکانی بہترین اخلاقت ہمت است تاوانی بد نما ترا ز کفر است خبت از مسلمانی گفتہ اند نعمت را شکرمیشود نانی عشق را ہی باشد سر نوشت پیشانی	نیت با دافہاں حاجت دُرافشانی حُسن ماہ کنعاں را با تو چوں کسے سجد بے نظیر و بے مثلی بے شریک و بے مانند اسمِ عظیم شہ با نقش کردہ ام بر دل نہ ہر دُخون دل با ہم کاسہ کاسہ نمودم در عجب مرا انداخت خون دیمہ تبیل ہر کہ ہست در عالم ختم بر کرم دارم چون نخیل و خاتم را در صُف جزا آزد تا بے شکمِ خوں خود دن رخ بخون خود شستم مردمان باز دسر سجدہ اش نمازی نیست
---	---

خون خویش را مجذوب و قف کن بجا کس
 در طریق سربازان ایں بود خدا دانی

ما شدم آشنائے تنہائی سازگار است همچو آب حیات تنگی جانمی کشد ہرگز ہرچہ گوید از آن کشادہ ترا بہتر از ترک آشنائی نیست چہ نشان ہاکہ از بہشت نداد	فارغم از جفائے تنہائی با مزاجم ہواے تنہائی ایچکس در فضاے تنہائی مرحبا تنگنائے تنہائی چارہ از برائے تنہائی گوشہ دل کشائے تنہائی
در دلم خوں جہاں جہاں کردی شکر اللہ کہ در وفا مارا آسمان کیست تا از وترسم از کہ جویم دوائے درد ترا کار جہاں در دلت کند غم یار چشم بکشا کہ طرفہ بازار لیست گر یہ روشن کند سواد ترا	ہر کہ شد بے نفاق چوں مجذوب فارغ است از جفائے تنہائی آنچہ دل خواست آنچنایں کردی آزمودی و استحال کردی آسمان را تو آسمان کردی کہ برابر تو اش بجایں کردی ہمچو جانیش اگر نہاں کردی تا کہ غافل شدی زیاں کردی کے تو این درس را رواں کردی
عیش میس ماباشد گر تو یار ماباشی مابلایے غربت را در وطن چرا بینم وعدہ را وفا کردن شیوہ گریاں است	عاشقی پیشہ کن کہ چوں مجذوب ہرچہ کردی جزایں زیاں کردی میدہی دمی پوشی راز دار ماباشی تا بکے زما غافل در دیار ماباشی گر ز رفتہ از یاد تو قرض دار ماباشی

از قرار این باید بے ترس را باشی یار ما خدا باشد گر تو یار ما باشی سایه بر مدار از ماتا حصار ما باشی	گفته اند دلہا رہست سو ہم رہست از خدا ترایا را ما جسدانی دانیم آفتاب محشر ہم سایہ از تو می جوید
مطلب ترادخواست میکنیم ما مجذوب باد عاتق ہم باید دستیار ما باشی	
اگر کسی که ہم ز خودش بے خبر کنی از خاطرش غم دو جہاں را بدر کنی مستغنی اش از فائدہ ہر سحر کنی چشم و چراغ مردم صاحب نظر کنی ز او میکند گنہ کہ کرم بیشتر کنی نوعی مکن کہ بے خبراں را خبر کنی یک سجدہ بجا کہ دریں رو گذر کنی تا خندہ ہا ز گریہ وقت محسّر کنی	خورم دلے کہ در ہمہ جایش نظر کنی خوش سال بیدلے کہ بیک جام التفّا فیروز طالعے کہ بیک آہ نصیب گاہ روشن نظارہ کہ تجمل عنایتش خدا آں ہمیشہ مست کہ با اعتقاد و وفا ساقیا بیار بادہ کہ خیر است عاقبت اہ نجات ہر دو جہاں می نماید امید دار و صاف دل مہر خیز باش
مجدوب جبہ را مکن از گرد مسجد پاک تا خون رشک در دل شمس و قمر کنی	
کز ملک جنوں دارد نظای دو صد خیم عقل افلاطون بجای حجب ہنگامہ و طرفہ مفتاحی ہنوز لے عقل خام اندیش خامی بہ نیکی گر بمسند از تو نامی نقص خود چو پے بردی تمامی	بیاور ساقی آن آب خرو سوز من و مینا کا بخانیر زد بیا ساقی کہ مستان نیز دارند سراپا سوختی در آتش جہل شود ذکر ملائک نام نیکت ز جہل خود گر آگاہی حکیمی

توانی دوست کردن با سدا که صبحی هست از دنبال شامی	کھوئی کن کہ خفیم کینہ جورا بروز غم پال امید خوش باش
	من از ہوشال دوری چو مجذوب اگر خوی رسد کامت بکامی
اے شوخ اضطراب برائے چه میکنی خود را اسیر عشق ز خود بے وفاتری اے خانماں خراب برائے چه میکنی ہم رنگ ماہتاب برائے چه میکنی منع من از شراب برائے چه میکنی از ما دگر حجاب برائے چه میکنی از دوست اجتناب برائے چه میکنی	اے شوخ اضطراب برائے چه میکنی خود را اسیر عشق ز خود بے وفاتری اے رنگ آفتابی گل گل شکستہ را چوں یافتی کہ بالب میگوں چہ نشہ است رسوای خلق گشتی و ہمدرد ماشدی دانستہ کہ عشق سرا یا محبت است
	دانستہ کہ مالہ مجذوب از جہ دوست با ما دگر عتاب برائے چه میکنی
بغارت دادہ ام دین دل از ترک و سہو و فادار جفا جوئے دل آرائے بری شوئے سرو کار تینقتا دست بترک جفا جوئے عتابے بردلت ناخن نرزار حسین ابروئے نکر دی سجدہ مستانہ در پیش ابروئے کجا دیدی نگاہ غافل از چشم جادوئے کہ شیدایت کند بگاہ خوئے آشنا روئے قلم را کوہ قافے میشود در ہر سو موئے	گرفتارم بجال بر فریب چشم جادوئے بایامے کہ من اغم دگر دل بردار دستم بیغادادہ ام گردین دل را بد کن منعم نکردی جاں تناریم باز گوشہ چشمے نذار الفت چشم سے سرخوشت اہ ترا گر بردہ غفلت نظر چوں غنجہ تو بر تو نخواہی گشت آزاد از گرفتاری گرفتہ بسچوں میکنی این را طے بے تعلق باش

باقبال سحر در باز رخسار اثر داشتد دلا وقتیت آستے اشک چشمے یار بے ہوئے

بجائے شکوہ از بیدار خوابان شکمرکن مجذوب
وفادارست کہ میخواند بنا شد با جفا بجوئے

ساقی بیار بجای زان آب رخوانی
برخیز در قدح کن آن آب تیش را
آن نندہ کرد یک تن این صندل دل را
زاد اگر بینی آن شکل و آن شمایل
عاشق شود گذر کن بر کوچه خرابات
دام ز عشق بازی خود را بر جوان کن
در خانقہ بزنجیر نتوان ترا نگہداشت
با قوت قناعت در خاک کن ہوگا

باشد گلے بچشم از گلشن جوانی
باشد ز نیم آبے بر آتش نہانی
عل تر کہ سجد با آب زندگانی
حیراں و خشک مانی مانند نفس مانی
کا بخانی توان کرد بے عیش زندگانی
تا در بہت نہ پیچید سپری ناتوانی
گر ہجو ما گریبان از دست علم رہانی
کایں خصم بر نیاید باز در ناتوانی

مہر قبول مجذوب از سجدہ میتوان یافت
تا آفسر سعادت بر آسماں سانی

بر دیو مفاں گذرنداری
دل داری دلبرے بختی
ز بہت ہوس شراب دارد
ساقی ز عطائے خود مکش دست
بخت نشود ز خواب بیدار
چوں راہ سری بذوق مستی
از باغ حیات گل نہ چینی

از مستی ما خبرنداری
داری نظر و نظرنداری
داری جگر و جگرنداری
دلکش تر از این ہنرنداری
تا پاس دم سحرنداری
یک نالہ بے اثرنداری
تا دیدہ باشک ترنداری

مجدوب مشوز ناله خاموش

نیکوتر ازین هنرنداری

گل رنگ و بازو گر در چمن در آئی از ذره پروری هاجندال غیب نباشد راه نظریه بستم یک لحظه بر خیالت کلهای همه بکیار بر آفتاب خندند بے پرده شاهد ماگر بگذرد مسجد روزلف دلبرے راجعل البین خجودن با جوشن تو کل از فتنه باش امین از ناله دست خود را هرگز مساز کوتاه خیر الکلام باید باشد همیشه حرقت	گوش از صدف کند در چوین در سخن در آئی چو آفتاب تاباں گره سپهر من در آئی باشد بدل ازین راه چو حال تن در آئی با این جمال تاباں گره در چمن در آئی و اعظ تو نیز رسوا در انجمن در آئی باشد که بشاد و خرم از چاه تن در آئی کے با سپهر کج رو با کمر و فن در آئی از چاه نفس شاید یا این سن در آئی تا حمله گوش گره در چوین در سخن در آئی
---	--

مجدوب اسم عظم از نام شاه کن حفظ

خواهی که چو سلیمان با اهرمن آئی

حاشا که ماه چارده و شمع خاوری صورت نگار خشن تو و صورت پری سروے چو قامتت تو نگردد در چمن هرگز کس بگفته جمال تو ره نیافت یا قوت لعل راجعل از روے خود کنم چو آگهی کنم ز دل اضطراب دل آں هفت که با من و معشوق بگذرد خود را نکوشمار که در چشم اعتبار	در چند پرده تو عیاں در برابر می هر چند ساخت از همه بسیار بهتری ما بے چو عارض تو نتابید از در می چند آنکه دیده اند ز هر باب بهتری گر در کشم زباده لعل تو سحر می عشقت که در لعل نه فکند ست اخگری خود را چنان بدال که شه هفت کشتی از آفتاب برتر و از ذره گمتری
--	--

۱۳۴۷ھ

مجدوب تبا شود ہمہ عالم مسخرت
تیغ از دعا طلب کن از سجد افسری

ختم دیوان

گزارش

غزلیات الف کے آخر میں لکھا گیا تھا کہ مجدوب کا نام معلوم نہ ہو سکا۔ اس اطلاع کے بعد بھی اکثر حضرات کو نام و حالات مجدوب مطلوب ہیں۔ لہذا مکرر عرض ہے کہ اس دیوان قلمی کے اول کے دو صفحہ مجھ کو ملنے سے پہلے ضایع ہو چکے ہیں۔ شاید کہ صفحہ اول پر مصنف کا نام ہوگا۔ قصاید حمد و نعت و منقبت سے ابتدا تھی۔ غزلیات مکمل ہیں اس کے آغاز پر ”دیوان مجدوب سرسری“ لکھا ہوا ہے۔ اس دیوان کا قلم بہت خفی ہے تقطیع خورد مثل حامل اور اعلیٰ درجہ کے خوشنویس اعجاز رقم ایرانی کا خط ہے۔ جدول طلائی کا غز قدیم ہے غزلیات کے بعد متفرقات اور رباعیات ہیں رباعیات کے آخر میں بھی اوراق کم ہیں۔ اول و آخر کے اوراق ضایع ہونے سے مصنف کا نام معلوم نہ ہو سکا۔ اس قابل نمائش گاہ لایق کتب خانہ شہنشاہ کتابت و کلام کے دیوان کی قیمت ایک سو روپیہ مل رہی تھی لیکن بخیال طبع کسی کے ہاتھ فروخت نہ کیا اور یہ شہنشاہ باد آورد میرے ہاں محفوظ رہا۔ غزلیات مکمل طبع ہو کر

نقل مطابق اصل آخر میں متفرقات و رباعیات کا باقاعدہ طبع ہونا ضرور تھا۔ لیکن بطور نمونہ غزلیات کے ساتھ متفرقات دریافت طلب شایع ہوئے تھے کہ اگر یہ دیوان قلمی یا مطبوعہ کسی فہرست و کتب خانہ و تذکرہ میں ہو تو ناظرین مطلع فرمائیں۔ مگر کتب خانہ سرکاری وغیرہ اور کسی فہرست و تذکرہ سے مجذوب کے نام اور کلام کا پتہ نہیں چلا۔ میری امکانی کوشش کا خاتمہ ہو چکا تو بالآخر ضایع ہونے کے خوف سے طبع کر کے شایع کیا طبع ثانی میں انشاء اللہ غزلیات مکمل کے بعد متفرقات کا انتظام رہے گا۔ مجھ کو بے حد حیرت ہے کہ یہ دیوان قدیم میرے سوا کسی کو نہ ملا اور نقل النقل سے محفوظ رہا۔ تذکرہ آتشکدہ ۳۵۵ حضرت حافظ شیرازی کے حالات میں لکھا ہے کہ (و کلام ایشان را حالتی است کہ در گفتار مہجک از استادان نیست و بکلام باہجکیں مشتبہ نمی شود) بیشک اس قول سے سب کو اتفاق ہے لیکن اگر دیوان مجذوب کو دیکھتے تو لکھتے کہ (امی تو انم گفت کہ کلام مجذوب مثل یا مثال کلام حافظ می شود) ع

مفردار مت کہ تو این را ندیدی

صاحب آتشکدہ بارہویں صدی میں تھے تمام شعراے عجم کے حالات و اشعار لکھے مگر ان کو بھی مجذوب کا نام و کلام نہ ملا۔

نہ حاشیہ مثل اس کو کہتے ہیں جو سب مفتوں میں مساوی ہو۔ اور مثال کے لیے سب مفتوں میں برابری مشعرہ نہیں ہے۔ رعند

ہاں یہ تو ظاہر ہے کہ حافظ اس رنگ کے موجد ہیں مجذوب مقلد
 ان کی فصاحت بدرجہ اعلیٰ ہے ان کی بدرجہ اول وہ مشہور ہیں
 یہ گننام وہ مجذوب سالک یہ سالک مجذوب - باقی حالات مجذوب
 تقرب شاہ و انیس الدولہ کلام کے سوا معلوم نہ ہو سکے - حکیم - واعظ
 عالم - حاجی زوار عابد تہجد گزار تھے - المختصر - حضرت حافظ کے
 رنگ میں اس کے سوا کوئی کلام ہوا ہے نہ ہوگا - ان تمام خوبیوں کے
 قطع نظر صرف اس واحد خیال سے میں نے اس دیوان کو شایع
 کیا ہے کہ مجذوب ملحق رسول و آل رسول تھے اگر باوجود امکان
 اس کو طبع نہ کرتا تو یہ اوراق کہنہ دیمک کے مطالعہ سے منایع ہو جاتے
 حافظ و فرخ نبات کی طرح مجذوب و نیاز کا حال ردیف ز سے
 ظاہر ہے لیکن کسی تذکرہ سے ثابت نہیں ہے - حافظ کے رنگ میں
 کلام اور پیرہہ بھی ہے ایک ماہ میں اتمام یہ مجذوب کی کرامت ہے
 حیرت کن زہمت مجذوب زور عشق گرش ہزار بیت بیک ماہ گفتہ ام
 آپ کے استاد کا حال بھی معلوم نہ ہو سکا -

مجزوب خیر از پئے حافظ نئی رود ایں راہ از کرامت استاد میرود
 واضح ہو کہ شاہ اسمعیل صفوی دسویں صدی میں تھے - اور
 شاہ عباس صفوی بزمانہ مجذوب گیارہویں صدی میں اور سال وفات
 شاہ شجاع ۱۰۳۷ھ مجذوب کے وقت کے شاہ شجاع کا حال معلوم

نہ ہوا -

فانش میگویم تو مجذوب از درگاہ کیست شیرزداں شہسوار دیں شہنشاہ شجاع

مغنی نہ رہے کہ خواجہ حافظ کے دیوان کے جواب میں اور بھی دیوان مثل
عیون الزلال از کمال الدین حسین ضمیری اصفہانی وغیرہ تذکرہ سے ظاہر ہیں
اس رنگ کے کلام کی مجھ کو برسوں سے تلاش تھی مگر دیوان مجذوب کے
سوا کوئی نہ ملا۔ ضمیری کے اشعار کا نمونہ۔

علاج درد ضمیری نشدنی و انہم کہ گفتہ بود کہ در شش دو ایندیر مباد
طبیعی گفت در لے نذر درد و مجوری غلطی گفت خود را کستم و در مان خود کروم

تاریخ طبع دیوان مجذوب تبریزی از حکیم میرزا در علی رعد بنیرہ حضرت
میر احمد علی خاں شہید دہلوی مرحوم الخاطب بہ میر الخضر۔

بود باغ سخن سر سبز و شاداب	سن و گلشن ساقی دے تاب
کمل طبع شد دیوان مجذوب	کہ بود اوثانی حافظ بالقاب
ہزار و شصت و شش از سال ہجری	ز کاتب شد رقم با خط از باب
بہ ظلمت چوں نہاں آب بقا بود	من آوردم برائے نذر احباب
کتب خانہ ازین دیوان قاصر	ز نقوش بود عاجز دست طلب
نہ در آتشکدہ مجذوب و نامش	نہ مصاحتہ کرہ داخل دریں باب
نہ در مہند و کن شد پیش ازین چاہ	کہ در ملک عجم ہم بود نایاب
نہ در فہرست یاد تذکرہ نام	نہ در پیدائش دیدی نہ در جواب
بہ معنی رونق بازار عشق است	نذر حسن و یوسف تا بہ نقاب
باندہ تا کے و تا چند محو بس	بہ ابر عارضی مہر جہاں تا بہ
رسید از دست غیب اشعار مجذوب	بدست من کہ شد مجموع اسباب
نہ شش تا قیامت ہیچ مجذوب	کہ بود ادو حاجی و زوار ابواب
نظیر و ثانی دیوان حافظ	ہمیں دیوان مجذوب سہ یاب

ز تبریز است این مجذوب بقیاب
فضاحت ختم شد بر بردار صحاب

ز شیراز است حافظ سالک عشق
کلام حافظ و مجذوب بنگر

بولے سال طبعش رعد تارخ
بگو۔ دیوان مجذوب است نایاب
۴۴۴

تمت بالخیبر

دست خانہ
کلام مجذوب

اشہار

کمل دیوان مجذوب تبریزی عجم قصص العلماء اردو ۴ حصہ ۴۴۴۔
نادر الحساب ۴ حصہ ۸۔ غزلیات نادر حصہ ۱ اول ۳ حصہ دوم ۱۲
مشتہر دیوان مجذوب کے خریدار کو ناول وغیرہ ایک کتاب مفت
ملے گی۔

المشاہد
حکیم میر نادر علی رعد
دواخانہ وارثی دکن۔

اعلان

دیوان مجذوب مکمل طبع ہونے کے بعد معلوم ہوا کہ
 میرزا محمد تبریزی عالمی است صوفی مشرب و شاعریت
 فقیر مذہب - طبعش باغدادہ طلبہ علوم سرشتہ - و بعدہ عشق
 معنوی مشنوی شاہراہ نہات و دیوان خیلے نیکو نوشتہ
 (تذکرہ صبح گلشن) مجذوب - میرزا محمد مجذوب تبریزی
 کا شخص ہے بہت سی مشنویاں اور ایک دیوان ان کی
 تصنیف سے ہیں دیوان ۱۶۵۰ مطابقی ۱۶۵۱-۱۶۵۲ میں ختم ہوا
 قاسوس المشاہیر حصہ دوم ص ۱۶۶ -

لہذا نیش سے تکمیل کر دیجی - قیمت مقرر

لکشتہ

حکیم میرزا در علی رعد - دواخانہ واری دکن

غزل از جامع دیوان مجذوب - حکیم میرزا در علی رعد۔

لائے تیرا یہ بے حجاب حجاب اور کیا ہو اگر اٹھائے نقاب جو اٹھائے کبھی نہ بار نقاب نقش بر آب ہے نمود حجاب زندگانی تھی اپنی عالم خواب مذہب عشق میں ثواب عذاب حسن بے مثل اور سن شباب قلب بیتاب کو اگر ہو تاب ہے یہ انجام عشق خانہ خراب زندگانی تھی اس کی مثل سرب ہے یہی اپنی زندگی کا حساب اور پھر پوچھتے ہیں حال خواب روز و شب ہے یہی سوال جواب زاہد خنک فیض عالم آب کیا دوا میں بھی ہے حرام شراب جان دیکر ہوا ہوں صحت یاب	طالب دید کیوں نہو بے تاب حشر بر پا نقاب سے بھی ہے کیا اٹھائے وہ حسن بار بنگاہ ہے بقا بحر میں منسا ہونا بعد مردن مدام میں بیدار وصل دلبر ہے ہجر دلبر ہے برق ہے صاعقہ ہے یہ جانور بیوفا بھی ہو با وفا لیکن وصل معشوق جیتے جی ہے محال کشتہ عشق زندہ جب دید موت کی آرزو میں جیتے ہیں جلنے ہیں مریض فرقت کو بھگو اصرار ان کو ہے انکار ساقیا دے شراب - کیا جانے میں ہوں بیمار ہرے واعظ درد فرقت کا ہے علاج آساں
--	---

یہ غزل رعد کیوں نہو مقبول
 قافیہ اس کا ہے شراب کباب

اعلان

دیوان محمد وب مکمل طبع ہونے کے بعد معلوم ہوا کہ
 میرزا محمد تبریزی عالمی است صوفی مشرب و شاعریت
 فقیر مذہب - طبعش با فادہ طلبہ علوم سرشتہ - و بجد عشق
 معنوی مشنوی شاہراہ نجات و دیوان خیلے نیکو نوشتہ
 (تذکرہ صبح گلشن) محمد وب - میرزا محمد محمد وب تبریزی
 کا تخلص ہے بہت سی مشنویاں اور ایک دیوان ان کی
 تصنیف سے ہیں دیوان ۱۶۵۲ء مطابق ۱۰۶۲ھ میں ختم ہوا۔
 قاموس المشاہیر حصہ دوم صفحہ ۱۶۶ -

لہذا میٹل سے تکمیل کر دی گئی - قیمت عیسوی

المشتہ

حکیم میرزا در علی رعد - دواخانہ وارثی دکن

[illegible]

